

مستقیم

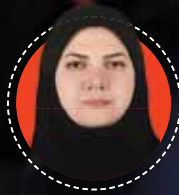

فیلم

راهی به سوی آموزش پیدا و پنهان

شهریار ابراهیمی
نگاهی به جشنواره
رشد چهل و نهم

مهگان فرهنگ
سواد رسانه‌ای

وحید گلستان
جریان مخاطب - مؤلف،
فرصت تازه معلمان فیلمساز

حجت الاسلام علی ذوعلم
سرمایه‌ای به نام
جشنواره فیلم رشد

سینما!

کلید پیشرفت کشور است
امروز این کلید دست شما سینماگران است.

سینما
ADP/ITP

ابزار کارآمد، آموزش پنهان و آشکار / فریدالدین حداد عادل ۲

سرمایه‌ای به نام جشنواره فیلم رشد / پیمان شوقی ۳

نگاهی به رشد چهل و نهم / ابراهیمی ۷

جریان مخاطب- مؤلف، فرصت تازه معلمان فیلمساز / وحید گلستان ۱۱

نگاهی به چند ویژگی فیلم آموزشی / وحید گلستان ۱۵

فیلم رشد در آستانه پنجاه سالگی / بهاره گل پرور ۱۹

نگاه هنرمندان به فیلم آموزشی رشد / منصور غلامی ۲۶

نظر کارشناسان درباره فیلم آموزشی / محمد دشتی ۲۸

چگونگی طراحی آموزشی با استفاده از فیلم / میترا دانشور ۳۰

کارخانه رؤیاسازی / مهدی مافی ۳۴

سواد رسانه‌ای / مهگان فرهنگ ۳۶

نگاهی به تجربه‌های دیگر کشورها در زمینه کاربرد فیلم آموزشی / محمد دشتی ۴۲

شیوه کاربرد فیلم آموزشی در الگوهای تدریس / وحید گلستان ۴۶

تجربه کاربرد فیلم‌های آموزشی توسط یک معلم / عماد روشن‌قیاس ۳۹

تدریس در دنیای رسانه / پروفسور میلینکوویچ ۴۴

مدیر مسئول: مسعود فیاضی

سر دبیر: فریدالدین حداد عادل

مدیر داخلی: مریم موسوی

مدیر هنری: کوروش پارسا نژاد

دبیر عکس: پرویز قراگوزلی

ویراستار: افسانه جنتی طباطبائی

طراح گرافیک: عبدالحمید سیامک نژاد

نشانی پستی دفتر مجله:

تهران، ایرانشهر شمالی، پلاک ۲۶۶

صندوق پستی ۱۵۸۷۵/۶۵۸۵

تلفن: ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱-۰۲۱ داخلی ۴۲۰

تلفن‌های امور مشترکین:

۰۲۱-۸۸۸۶۷۳۰۸

صندوق پستی امور مشترکین:

۱۵۸۷۵/۳۳۳۱

وبگاه:

www.roshdmag.ir

پیام‌نگار:

Email: madreseyezendegi@roshdmag.ir

چاپ و توزیع: شرکت افست

شمارگان: ۸۰۰۰ نسخه

تحریریه تخصصی این شماره
با موضوع «فیلم آموزشی»:

فریدالدین حداد عادل
(سر دبیر)

وحید گلستان
(دانشجوی دکتری فناوری آموزشی)

پیمان شوقی
(نویسنده و فیلم‌نامه نویس)

نویسندگان و مترجمان محترم!

این مجله متعلق به شماست. تجربه‌های ناب، ایده‌ها و حاصل پژوهش‌های خویش را در اختیار دفتر مجله قرار دهید تا با انعکاس آن‌ها در مجله، علاقه‌مندان به این حوزه در تجارب شما شریک شوند. از شما عزیزان تقاضا داریم:

● مقاله‌هایی را که می‌فرستید، با موضوع مجله مرتبط باشد و در جای دیگری چاپ نشده باشد.

● مقالات، حاوی مطالب کلی و گردآوری شده نباشد.

● مقاله ترجمه شده با متن اصلی همخوانی داشته باشد و متن اصلی نیز همراه آن باشد. چنانچه مقاله را خلاصه می‌کنید، این موضوع را قید فرمایید.

● نثر مقاله، روان و از نظر دستور زبان فارسی درست باشد و در انتخاب واژه‌های علمی و فنی، دقت لازم را مبذول فرمایید.

● در نگارش مقاله از منابع و مآخذ معتبر استفاده کنید و در پایان آن، فهرست منابع را بیاورید.

ابزار کارآمد

آموزش پنهان و آشکار

فریدالدین حداد عادل

سردبیر

فیلم و به خصوص فیلم‌های داستانی و ویژه‌تر از آن پویانمایی از ابزارهای بسیار مفید و مؤثر تعلیم و تربیت پنهان است. اگر سناریوی استفاده از این ابزارها خوب نوشته شده باشد، می‌توان با کمترین هزینه بیشترین بهره‌برداری‌ها را انجام داد. شرط موفقیت در بهره‌برداری از تماشای فیلم‌های داستانی، پویانمایی و فیلم مستند دو نکته ظریف است:

۱. انتخاب درست و به جای فیلم مورد نظر؛
 ۲. طراحی برنامه تکمیلی جهت افزایش بهره‌وری و کم کردن آسیب‌ها و عوارض جانبی
- جشنواره دیرپای فیلم رشد گنجینه عظیمی است که می‌تواند در عرصه‌های مختلف آموزشی و تربیتی یاور فعالان عرصه آموزش و پرورش باشد. مجموعه فیلم‌ها و پویانمایی‌های این جشنواره می‌تواند به خصوص در حوزه تعلیم و تربیت پنهان به‌طور جدی به کمک معلمان کشورمان بیاید. جا دارد متولیان میدانی مدرسه‌داری و برنامه‌ریزان این اتفاق فرهنگی و هنری با هم‌فکری بیشتر، جا را برای نمایش فیلم‌های مناسب در مدارس بیش از پیش باز کنند.

یکی از سختی‌های کار تربیتی و آموزشی، در جایی است که مربی و معلم می‌خواهند حرف خود را تکرار یا بر آن تأکید کنند اما مخاطب به اصطلاح «دل نمی‌دهد» و حوصله تکرار و اصرار ما را ندارد. کودکی و نوجوانی اقتضات خود را دارند. گاهی مخاطبان ما دیگر نمی‌توانند صبر کنند و تلاش ما بی‌ثمر می‌شود.

راه برون‌رفت از این مشکل، دستیابی به فرمول‌های «آموزش پنهان» است. به آموزش پنهان مقوله «تربیت پنهان» را نیز اضافه کنید.

آموزش و تربیت پنهان مفهومی کلان و عمیق است و در عین حال که می‌تواند خیلی مؤثر باشد، ممکن است بسیار خطرناک عمل کند. شما می‌توانید با ابزارهای زیاد آموزش پنهان در ساعات مختلف شبانه‌روز و به دست همکاران رسمی و غیررسمی به طرق مختلف حرف خود را تکرار و پیام مورد نظر را ارسال کنید. اگر ابزار خوبی انتخاب کرده باشید، دیگر آن معلم تکراری خسته‌کننده نخواهید بود و مقصود مورد نظر به خوبی تحصیل می‌شود.

سرمایه‌ای به نام جشنواره فیلم رشد

گفت‌وگو با حجت‌الاسلام علی ذوعلم، رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

پیمان شوقی

نویسنده و فیلم‌نامه نویس

■ در آغاز درباره نسبت سیاست‌های سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و جشنواره فیلم رشد با بیانیه گام دوم انقلاب بفرمایید. ما در بدنه آموزش و پرورش فرصتی با عنوان جشنواره بین‌المللی فیلم رشد داریم. به نظر شما کارکرد این جشنواره تا چه حد در خدمت بیانیه گام دوم انقلاب است؟

□ با یاد پروردگار عالمیان و ضمن تشکر از دوستان دست‌اندرکار این جشنواره که زحمات زیادی کشیده‌اند تا جشنواره ۴۹ چشم‌انداز تحول در اثربخشی و ایفای نقش جدی در صحنه تعلیم و تربیت را فراهم کند، تلقی من این است که بعد از گذشت چهل سال از انقلاب اسلامی، این حرکت مردمی، اسلامی و آزادی‌خواهانه در سطح جهان، همگی ما وارد عرصه‌ای عمیق‌تر از رسالتی می‌شویم که اینک بر عهده ماست و بیانیه

حجت‌الاسلام دکتر علی ذوعلم، رئیس پژوهشکده فرهنگ و مطالعات اجتماعی پژوهشگاه فرهنگ و هنر اسلامی، معاون مؤسسه پژوهشی حفظ و نشر آثار مقام معظم رهبری، معاون وزیر و رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش سال‌هاست که پیگیر عدالت آموزشی و ارتقای آموزش فرزندان ما در مدارس است. سوابق فرهنگی ایشان در دفتر تألیف کتب درسی و کمیته تنظیم اسناد ملی تحول درسی به موازات احاطه‌شان بر ابعاد گوناگون بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی ما را بر آن داشت امروز که بر کرسی عالی‌ترین مقام در سازمان برگزارکننده جشنواره بین‌المللی فیلم رشد تکیه زده است، جویای نظرات و دیدگاه‌هایشان درباره جایگاه جشنواره بین‌المللی فیلم رشد در بدنه نظام آموزشی کشور، و چشم‌اندازهای تغییر و تحول در آن شویم.

به نام خداوندگار زیبایی‌ها

متناسبی به معلم پیشنهاد می‌گردد و از او خواسته می‌شود که برای تکمیل فرایند یاددهی-یادگیری، این فعالیت‌ها را با توجه به محتوا و ضرورت‌های اثر، قبل یا بعد از نمایش فیلم به انجام برساند.

پیشنهاد می‌کنیم حالا گوشی خود را بردارید و با اسکن بارکد، لذت دیدن بخشی از فیلم‌هایی که معرفی شد را از دست ندهید.»

وحید گلستان / دانشجوی دکتری فناوری آموزشی

که در کشور ما تاکنون برای استفاده از فیلم آموزشی در برنامه درسی، طراحی در خوری صورت نگرفته، فرایند یادگیری متناسب با آن نیز مورد توجه چندانی نبوده است. برای رفع این نقصان که در جشنواره تخصصی فیلم آموزشی رشد نیز دیده می‌شد، اولین بار در دوره چهل و نهم این جشنواره تلاشی به عمل آمد و فرصت یادگیری با فیلم آموزشی در قالب یک فرایند، طراحی آموزشی شد. در این مدل، فعالیت‌های

فیلم آموزشی به سبب برخورداری از قابلیت‌های زبان هنری، جذابیت ذاتی، تأثیرگذاری عمیق عاطفی و هم‌زمان، توانایی ارتقاء روحیه کنجکاوی، پرسشگری، اشتیاق به درک خویش و جهان پیرامون به وسیله رسانه و با توجه به تأثیر شگرفی که بر شکل‌گیری ارزش‌ها و باورهای عمیق عمل‌ساز دارد، در موقعیتی اثربخش نسبت به اهداف هویت‌ساز برنامه درسی ملی قرار می‌گیرد. البته از آنجا

فیلم‌های آموزشی راه بیندازیم و تعامل فیلم‌های آموزشی ایرانی و خارجی را داشته باشیم؟

این از نکاتی است که در نگاه تحولی به جشنواره باید روی آن تکیه داشته باشیم و از تعامل فکری با صاحب‌نظران و دانشوران استفاده کنیم. به نظر می‌رسد که ما در دیپلماسی فرهنگی و تربیتی خود می‌توانیم یک تعامل فعال و خودباورانه را دنبال کنیم.

در جشنواره فیلم رشد در عین تبادل این گونه تجربه‌ها با دیگران، آن جنبه اقتصادی قضیه هم برای ما کم‌اهمیت نیست. به هر حال، هر قدر که جشنواره فیلم رشد به‌عنوان یک عرضه‌کننده و ارزیاب توانمندی‌های عنصر فیلم در برنامه درسی و بسته یادگیری، حرف خود را بلندتر بزند، ارتقا و اثربخشی تربیتی بیشتری حاصل خواهد شد و در این زمینه راه‌هایی را باید ابداع و کشف کرد. **اعتبار جشنواره بین‌المللی فیلم رشد برای ما یک سرمایه است.** این سرمایه را قطعاً باید حفظ کنیم و روز به روز ارتقا دهیم.

یکی از اهداف جشنواره فیلم رشد از دیرباز استفاده از سینما به‌عنوان یک ابزار آموزشی بوده است. سند ملی تحول آموزشی، در این زمینه چه راهکارهای عملیاتی‌ای دارد؟

تاکنون سینما و چه بسا کل مقوله هنر حاشیه‌نشین نظام آموزشی و برنامه درسی ما بوده است. در مبانی نظریه تحول و برنامه درسی ملی با طرح تنوع در محیط یادگیری و تأکید بر تنوع و نوآوری در اجزای بسته آموزشی و یادگیری زمینه‌ای فراهم شده است که فیلم می‌تواند در متن ورود پیدا کند. ما باید تلقی خود از محتوا را ارتقا دهیم تا بخشی از محتوای آموزشی از طریق تماشا و نقد فیلم و کسب قدرت ارزیابی و تحلیل شکل بگیرد.

سینما قطعاً می‌تواند بخشی از محتوای آموزشی ما را تأمین

گام دوم به‌عنوان یک چارچوب فکری می‌تواند به ما کمک کند. مفاهیم و نگاه‌ها و افق‌هایی که در گام دوم گشوده شده است، در جلب مشارکت و ایفای نقش فعال‌تر جوانان و نوجوانان ما در جامعه‌سازی، تمدن‌سازی و پیشرفت کشور نقش اساسی دارد.

تکیه بر جوانان یکی از مهم‌ترین رؤس بیانیه گام دوم است که می‌تواند از محورهای جشنواره فیلم رشد هم باشد. توانمندسازی و ارتقای نگرش جوانان برای آمادگی جهت یک زندگی بهتر، مفیدتر و معنادارتر - که چنین تعبیری را در برنامه درسی ملی نیز داریم - به زعم من فصل مشترک جشنواره و بیانیه گام دوم انقلاب است. البته این بستگی دارد به اینکه فیلم‌سازان و دست‌اندرکاران فعالیت‌های هنری چقدر بتوانند

با آن نگاه ارتباط مثبت برقرار کنند. البته زمینه‌سازی برای این ارتباط مثبت هم یکی از کارهای اساسی جشنواره فیلم رشد است که می‌تواند در توفیق ما اثرگذار باشد. در حقیقت، بیانیه گام دوم الهام‌بخش این است که باید گام دومی هم برای جشنواره فیلم رشد تعریف

شود؛ همچنین در رویکردها، فرایندها، ارتقای مشارکت، تعامل و اشاعه آن و ایفای نقش جدی در متن برنامه درسی. عنصر فیلم به‌عنوان یک حامل، ناقل اهداف و ارزش‌ها و محتوای تربیتی و درسی باید در متن باشد نه در حاشیه. شاید دوستان بتوانند به یک برنامه عملی و علمی تحول‌ساز در جشنواره نزدیک شوند.

در کشورمان رویدادهای فرهنگی و هنری زیادی هست که عنوان بین‌المللی دارند ولی جشنواره رشد یکی از معدود رویدادهایی است که حقیقتاً در جهان شناخته شده است و برای آن اعتبار قائل‌اند. به نظر شما سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی چه راهکارهایی می‌تواند ارائه دهد تا بتوانیم از فرصت جشنواره فیلم رشد برای دیپلماسی فرهنگی استفاده کنیم، بازار

اعتبار جشنواره بین‌المللی فیلم رشد برای ما یک سرمایه است

زمان اجرای فعالیت آموزشی: پس از نمایش فیلم
پیش‌دستان و پایه اول
پس از نمایش فیلم، از دانش‌آموزان بخواهید هر کدام بخشی از آن را تعریف کنند. از سؤالات زیر برای ترغیب دانش‌آموزان برای مشارکت در گفت‌وگو استفاده کنید.

نام کارگردان: مهین جواهریان
خلاصه داستان: کلک کاکل زری شکسته، او می‌خواهد با پولهایش کفشهای نو بخرد.
مدت زمان فیلم: ۶ دقیقه
گروه مخاطب: دانش‌آموزان ابتدایی اول
زمان پیشنهادی برای اجرای فعالیت: ۴۵ تا ۷۰ دقیقه

زر زری کاکل زری

کند و می‌توانیم توقع داشته باشیم که منبع اصلی برخی از دروسمان فیلم باشد نه کتاب، یا کتاب در کنار فیلم نقش خود را ایفا کند.

■ همان‌طور که می‌دانید، جشنواره فیلم رشد اولین و قدیمی‌ترین جشنواره فیلم در ایران است که نسبت به بسیاری از جشنواره‌های پرسروصدا مخاطبان بیشتری دارد. راهکار شما برای تقویت این جشنواره و مطرح شدن هر چه بیشتر آن چیست؟

□ راهکارهای زیادی را می‌توان ارائه کرد. البته آن چیزی که من می‌گویم قطعاً کامل نیست. این بحث را باید در مجامع تربیتی، هنری و سینمایی مطرح کرد که مشترکاً به آن برسیم. قطعاً تقویت حوزه تربیت و یادگیری فرهنگ و هنر در این مورد نقش دارد. طرح ایده بسته یادگیری به جای کتاب نیز بسیار جالب توجه و مهم است. انس بچه‌ها با هنرهای دیداری و شنیداری و تقویت آن در توان تحلیل و نقد نقش خواهد داشت. امروز استفاده از فضای مجازی و ارتباطات و تعاملاتی که خود دانش‌آموزان در این فضا با هم دارند، زمینه را برای ما فراهم می‌کند که آن‌ها را هم به‌عنوان مولد و تولیدکننده لحاظ کنیم. اینکه در کشف ذائقه و نیاز مخاطبان از خود آن‌ها استفاده کنیم، راهکار مهمی است که ما آن را تجربه کرده‌ایم. توجه به تشکل‌های دانش‌آموزی در این جهت بسیار مهم است که فکر می‌کنم شاید کمی در این خصوص غفلت کرده باشیم. شاید لازم باشد در کنار داورهایی که انجام می‌شود، با تشکل‌های دانش‌آموزی که در سطح کشور گسترده‌اند، از قبیل سازمان دانش‌آموزی و بسیج دانش‌آموزی و اتحادیه انجمن اسلامی دانش‌آموزان، ارتباطی سازمان‌یافته برقرار سازیم و از نخبگان آن‌ها استفاده کنیم. این راهکاری است که در بدنه دانش‌آموزی وجود دارد و انگیزه را تقویت می‌کند. بردن فیلم آموزشی به اقصانقاط کشور که مقتضای عدالت آموزشی است نیز بسیار مهم است. خوشبختانه حرکتی که جشنواره از چند سال قبل شروع کرده، حرکت خوبی

● زر زری چرا گل می‌خرید؟ گل‌ها را از چه کسی خرید؟ در راه خرید گل چه اتفاقی برایش افتاد؟ گل‌ها را به چه کسانی داد؟ چرا؟
سپس، بازی «چی مال چیه» را به صورت گفتاری ترتیب بدهید یا روی تخته یا کاربرگ بنویسید؛ مثلاً:
کفش گل نان گل فروش کفاح خیاط

قیچی و پارچه نانوا

این کلمات را می‌توان در دو ستون روی تخته نوشت.

دانش‌آموزان را به گروه‌های ۳ نفره تقسیم کنید. یک مقوای بزرگ در اختیار چند گروه قرار دهید. هر گروه بخشی از داستان فیلم را که از آن خوشش آمده است، روی قسمتی از مقوا نقاشی کند.

نقاشی‌ها را به دیوار کلاس نصب کنید.
فعالیت تکمیلی: در صورتی که دانش‌آموزان علاقه دارند، شعر فیلم را به مرور یاد بگیرند و بخوانند.
توصیه: این انیمیشن در راستای اهداف دوره پیش‌دبستان (آشنایی با مشاغل، تشکر کردن و هدیه دادن) است. در فارسی پایه اول و دوم نیز کاربرد دارد.

تاکنون سینما و چه‌بسا کل مقوله هنر حاشیه‌نشین نظام آموزشی و برنامه درسی ما بوده است

است که می‌تواند تقویت و تعمیق شود؛ تعمیق در دو جهت که هم بتوانیم در اعماق کشور حضور پیدا کنیم و نمایش فیلم به مراکز استان‌ها محدود نشود و بستری فراهم آید که این اتفاق، عادلانه بیفتد و همه بتوانند به راحتی به آن دسترسی پیدا کنند. دوم تعمیق از این حیث که بچه‌ها بتوانند بهره‌برداری فراتر از صرف تماشای فیلم از شرکت در جشنواره داشته باشند. در حقیقت، اگر ما بتوانیم جشنواره رشد را حلقه‌ای از یک سلسله و زنجیره ببینیم که این زنجیره به‌طور طبیعی یکی از حلقه‌های جشنواره باشد نه یک رویداد بریده از ماقبل و مابعد، می‌تواند به ما بسیار کمک کند. باید عناصر پیش از جشنواره و اقدامات پس از جشنواره به درستی و به‌طور طبیعی تعریف شده باشند تا یک زنجیره کامل داشته باشیم. مهم‌تر از همه اینکه این یافته‌ها در جهت‌گیری تربیتی فیلم‌سازی کشور تأثیرگذار باشند. سناریونویس‌های ما و دست‌اندرکاران تولید فیلم در کشور بتوانند عنصر تربیت، مدرسه، دانش‌آموز، تفکر، عمل، کار، ارتباط درست دانش‌آموز با خود و جامعه و ... را در کار خودشان ببینند. تلقی ما این نیست که آنچه را ما فیلم آموزشی می‌دانیم، آموزشی است. هر فیلمی آموزشی است اما در جهان مختلف. آیا مکمل برنامه درسی ماست یا معارض و نقض‌کننده اهدافی است که در مبانی نظری تحول دنبال می‌شود؟ کمک‌کننده به نهاد مدرسه است که به مدرسه جایگاه، حرمت و اقتدار بیشتر ببخشد یا خیر؟ سؤالات زیادی در این زمینه می‌توان مطرح کرد اما بالاخره اگر جشنواره فیلم رشد بتواند در جهت‌گیری تربیتی کل جریان فیلم‌سازی کشور تأثیر مثبت بگذارد، همه جشنواره‌ها و همه فیلم‌ها را برای تلاش در جهت رشد تربیتی جامعه به کمک گرفته است.

به نظر می‌رسد که جشنواره فیلم رشد در سال‌های

گذشته در حد وظایف خطیری که دارد، آن قدرها توانمند ظاهر نشده است و به حمایت‌های مالی و به‌کارگیری و جذب توجه بسیاری از سازمان‌هایی نیاز دارد که مأموریت‌های موازی دارند. آیا شما برنامه‌ای دارید که با اجرای آن از نهادهایی با مأموریت موازی کمک بگیرید یا از طریق دیگر، بنیان‌های جشنواره رشد را قوی‌تر کنید؟

قطعاً وظیفه داریم که این کار را انجام دهیم. البته خوشبختانه صداوسیما و وزارت ارشاد و برخی نهادهای دیگر می‌توانند به ما کمک کنند و کمک هم کرده‌اند. در همین جشنواره چهل و نهم که در پیش داریم، ارتباط خوبی با آن‌ها برقرار شده است. جلسات مشترک زیادی داشته‌ایم و بحث‌های خوبی مطرح شده است ولی این کار حتماً باید توسعه پیدا کند. از جهت منابع مالی نیز در حد توان باید جشنواره فیلم رشد را یک کار جدی تلقی کنیم. البته متأسفانه وزارت آموزش و پرورش و مجموعه تعلیم و تربیت همچنان در اولویت اول جامعه نیست و واقعاً از جایگاه خود فاصله زیادی دارد. این نکته‌ای است که وزیر محترم آموزش و پرورش، وزیر فعلی و جدید و وزیر اسبق نیز گفته‌اند. در حقیقت، نحیف بودن جشنواره فیلم رشد به رغم محتوای بسیار خوب و اثرگذاری بسیار گسترده و بی‌سروصدا در مقایسه با برخی از جشنواره‌های پرسروصدا ناشی از همین عامل است. در وضعیت فعلی، به نظر من جشنواره فیلم رشد جشنواره خوبی تلقی می‌شود. سازوکارها در فراخوان‌ها و شاخص‌ها و عرصه‌هایی که اعلام می‌کنند و داوری‌ها و استقبالی که می‌شود بسیار نویدبخش است اما با اهداف تربیتی خود و انتظاری که شاید بسیار آرمان‌گرایانه ترسیم کرده‌ایم، فاصله زیادی داریم و دوستان حتماً در یک نگاه تحولی به فرایندهای جشنواره و تعاملاتی که باید با دیگران داشته باشیم، توجه بیشتری خواهند کرد. مجموعه سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی هم در خدمت این امر است.

نام کارگردان: مهدی کیانپ انبوهی
خلاصه داستان: مادر که از دست خیال بافی های پسرش به تنگ آمده او را برای شاگردی نزد نانوا و بعد آهنگر و آشپز ... نی برد اما هر بار خیالبافی پسرک باعث خرابکاری می شود تا روزی که متدر تعداد زیادی مهمان داشت اما غذایش می سوزد و پسرک با قصه گویی سر مهمانان را گرم میکند.
مدت زمان فیلم: ۹ دقیقه و ۴۴ ثانیه
گروه مخاطب: دانش آموزان

دوره‌های اول و دوم ابتدایی
زمان پیشنهادی برای اجرای فعالیت: ۴۵ تا ۷۰ دقیقه
زمان اجرای فعالیت: پس از نمایش فیلم
دوره اول ابتدایی: پس از نمایش فیلم، سؤالات زیر را مطرح کنید تا دانش‌آموزان درباره آن‌ها گفت‌وگو کنند.
● چرا مردم جلوی خانه کوچولوی خیالباف جمع شده بودند؟
● چرا هر جایی که مادرش او را سرکار

نقال کوچک

نگاهی به جشنواره رشد چهل و نهم

(جشنواره بین‌المللی فیلم رشد تهران - ۲۴ آبان تا یکم آذر ۱۳۹۸)

شهریار ابراهیمی

موضوعات جشنواره:

۱. تفکر و حکمت؛ نقد رسانه‌ها، فلسفه، منطق، روش تحقیق، تفکر سیستمی، خلاقیت
۲. قرآن و معارف اسلامی؛ دعا و ارتباط با خدا، اخلاق خوب، ایمان و تربیت دینی، حقیقت‌طلبی، فداکاری، فرهنگ مصرف، مهدویت، احساس خرسندی از هویت اسلامی
۳. زبان و ادبیات فارسی؛ کتاب‌خوانی و فرهنگ مطالعه، مشاهیر و بزرگان ایران
۴. فرهنگ و هنر؛ هویت ایرانی-اسلامی، آداب زندگی در فضای مجازی، آثار مثبت و منفی رسانه‌ها، مدرسه و شبکه‌های اجتماعی، مدرسه و سینما، مدرسه و رسانه

۵. سلامت و تربیت بدنی؛ ورزش و تندرستی، شادی حلال، نشاط و شادابی
۶. کار و فناوری؛ تلاش و کار امیدوارانه، نوآوری و نوخواهی، مدرسه و فضای مجازی، ضرورت استفاده از فناوری‌های جدید آموزشی، خلاقیت و ابتکار
۷. علوم انسانی و مطالعات اجتماعی؛ نظم فردی، انضباط اجتماعی، تاریخ ایران، قوانین اجتماعی
۸. ریاضیات؛ حل مسئله، پیش‌بینی، تفکر نقاد و استدلال منطقی
۹. علوم تجربی؛ آسمان آبی، زمین پاک، سیل و کمک به هم‌نوع
۱۰. زبان‌های خارجی؛ ارتباط سازنده و آگاهانه، تعامل در

فعالیت انتخابی برای دوره‌های

اول و دوم ابتدایی:

- یک کتاب داستان بخوانید و هفته آینده آن را برای هم‌کلاسی‌هایتان تعریف کنید.
- درباره نقالی در گذشته و حال اطلاعات جمع‌آوری کنید و به کلاس گزارش دهید.
- از دانش‌آموزان برگزیده مسابقه نقالی بخواهید که در مدرسه یا کلاس نقالی کنند.

دوره دوم ابتدایی: روی یک برگه به

- سؤالات زیر درباره خودتان پاسخ دهید.
- شما چه استعدادها و توانمندی‌هایی دارید؟
- شما به چه شغلی علاقه‌مندید؟ آیا به اندازه کافی درباره آن شغل فکر کرده‌اید و از فایده‌ها و مشکلات آن اطلاع دارید؟
- فکر می‌کنید توانایی و تلاش شما برای رسیدن به آن شغل کافی است؟
- برای رسیدن به هدفتان چه کار باید بکنید؟

می‌برد او را بیرون می‌کردند؟

- آیا معنای نقال و نقالی را می‌دانید؟ کوچولوی خیال‌باف چگونه نقال و قصه‌گو شد؟
- چرا اسم این فیلم را «نقال کوچک» گذاشته‌اند؟ داستانی را که نقال کوچک تعریف می‌کند، بنویسید و برای آن یک نقاشی بکشید. آنچه را از فیلم یاد گرفته‌اید، زیر نقاشی بنویسید.

سطح روابط میان فردی، توانایی برقراری ارتباط با سایر جوامع
۱۱. آداب و مهارت‌های زندگی و بنیان خانواده؛ انتخاب،
برنامه‌ریزی، آداب معاشرت اجتماعی، تفریح سالم، انجام
دادن کارهای گروهی، انتقادپذیری، کنجکاوی، دوست‌یابی،
مسئولیت‌پذیری، آپارتمان‌نشینی، مهارت حل مسئله، مدیریت
بحران

موضوعات ویژه

۱. گام دوم انقلاب
۲. رونق تولید
۳. طرح بوم (برنامه ویژه مدرسه)
۴. مدرسه زندگی
۵. سواد فضای مجازی / سواد رسانه‌ای
۶. بهترین بازنمایی (روایت) از کنشگری تربیتی در محیط
یادگیری با تأکید بر مدرسه، معلم و مربی، مدیر مدرسه و
دانش‌آموزان.

گروه‌های جشنواره

- * گروه فیلم‌های مستند علمی - آموزشی
- * گروه فیلم‌های مستند
- * گروه فیلم‌های انیمیشن (پویانمایی)
- * گروه فیلم‌های تربیتی / داستانی بلند
- * گروه فیلم‌های تربیتی / داستانی کوتاه

آثار ارسالی به دبیرخانه جشنواره از ۹۱ کشور جهان می‌باشد.
بیش از ۱۵۰۰ فیلم خارجی و ۱۱۰۰ فیلم ایرانی متقاضی
حضور در جشنواره بوده‌اند.

اسامی کشورهایی که فیلم‌هایشان پذیرفته شده است:

۱. ژاپن، ۲. فرانسه، ۳. سنگاپور، ۴. هند، ۵. ایتالیا، ۶. مکزیک،
۷. پرتغال، ۸. امارات متحده عربی، ۹. تایوان، ۱۰. آمریکا، ۱۱.
- انگلیس، ۱۲. ازبکستان، ۱۳. کانادا، ۱۴. لهستان، ۱۵. کره
- جنوبی، ۱۶. اکراین، ۱۷. اسپانیا، ۱۸. اندونزی، ۱۹. برزیل،
۲۰. عراق، ۲۱. مالزی، ۲۲. آلمان، ۲۳. مصر، ۲۴. ترکیه، ۲۵.
- استرالیا، ۲۶. یمن، ۲۷. افغانستان.

فیلم‌های بلند داستانی:

- آخرین داستان / ایران - کارگردان: اشکان رهگذر
 - دوچ / ایران - کارگردان: امیر مشهدی عباس
 - فرزند زمین / ایران - کارگردان: مژگان بیات
 - ۲۳ نفر / ایران - کارگردان: مهدی جعفری
 - قطار آن شب / ایران - کارگردان: حمیدرضا قطبی
 - آلفونس جیتربیت / آلمان - کارگردان: مارک شلیتر
 - بنیامین - کارگردان: محسن عنایتی (نمایش ویژه حمایت
از اکران)
- * در مجموع، ۱۳۲ فیلم از ۲۶ کشور به مرحله مسابقه
راه یافت.

ویژگی‌های جشنواره چهل و نهم

۱. افزودن بخش طراحی آموزشی به جشنواره
۲. مدارس بین‌المللی (۱۲ مدرسه)
۳. بین‌المللی شدن بخش معلمان و دانش‌آموزان فیلم‌ساز
۴. جذب آثار بین‌المللی
۵. کیفی شدن تعداد آثار
۶. نمایش هم‌زمان آزمایشی در هفت مدرسه برای سئانس‌های
دانش‌آموزی
۷. نشست‌های تحول جشنواره برای دوره ۵۰ / در آستانه
پنجاه سالگی
۸. ایجاد دوره ضمن خدمت توسعه مواد رسانه‌ای و فرهنگ

حمام آفتابی

نام کارگردان: عیسی آنتونیو
از کشور: مکزیک
خلاصه داستان: ساخت آبگرمکن

- خورشیدی از مواد بازیافتی برای کمک
به محیط زیست و افراد کم درآمد.
- گروه مخاطب: دانش‌آموزان دوره‌های
اول و دوم ابتدایی
- مدت زمان فیلم: ۳ دقیقه و ۱۷ ثانیه
- زمان پیشنهادی برای اجرای
فعالیت: ۷۰ دقیقه
- فرایند اجرا: قبل از نمایش
- قبل از نمایش فیلم سؤال‌های زیر را
برای دانش‌آموزان مطرح کنید. از آن‌ها
بخواهید پاسخ خود را با ذکر نام در یک
برگه بنویسند و به شما تحویل دهند.
- آیا تاکنون یک پروژه پژوهشی را انجام
داده‌اید؟ موضوع آن چه بود؟ (عنوان
بهترین پروژه خود را بنویسید.)
- پروژه را به صورت فردی انجام دادید یا
اعضای خانواده‌تان نیز به شما کمک کردند؟
ادامه فرایند اجرا: پس از نمایش
- پس از نمایش فیلم، سؤالات زیر را
برای گفت‌وگو در کلاس مطرح کنید.
- شخصیت اصلی این فیلم چه موضوعی
را برای پروژه خود انتخاب کرده بود؟
- چرا این موضوع را انتخاب کرده بود؟
- موانع و سختی‌های پیش روی او چه

برنامه درسی ملی
۱۲. گسترش و پوشش حداکثری تا ۱۴۰۰ سالن در کل کشور و در تهران و شهرستان‌های تهران.
فیلم‌ها در شهر تهران و شهرستان‌های تهران از ۲۵ آبان تا ۱۳ آذر به نمایش درآمدند و حدود سیصد هزار دانش‌آموز به تماشای آن‌ها نشستند.

استفاده از فیلم آموزشی برای معلمان در پنج نشست
۹. ایجاد گفت‌وگو و نیز مقدمات زیرساخت بازار فیلم آموزشی
۱۰. اجرای آزمایشی دو هفته پس از جشنواره با همکاری سینماتیکت برای ایجاد زیرساخت حمایت از اکران صبح دانش‌آموزی در سطح وسیع
۱۱. ایجاد تغییر درون ساختار جشنواره در راستای سند

هیئت انتخاب آثار خارجی جشنواره

ردیف	نام و نام خانوادگی
۱	فریال بهزاد (کارگردان، تهیه‌کننده و نویسنده فیلم‌های کودک و نوجوان)
۲	مریم کشکولی نیا (کارگردان پویانمایی، استاد دانشگاه)
۳	محمد رضا خردمندان (کارگردان سینما و تلویزیون)
۴	محمد رضا باطنی (مستند ساز، مدرس المپیاد فیلم‌سازی)
۵	امیر پوروزیری (کارگردان سینما و تلویزیون)
۶	مجید صادقیان (معاون فناوری دفتر انتشارات و فناوری آموزشی)
۷	مصطفی حسن‌نژاد (کارشناس مسئول اداره روابط عمومی و امور بین‌الملل سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی)

هیئت انتخاب آثار ایرانی جشنواره / مسئول هیئت انتخاب: منصور غلامی

ردیف	نام و نام خانوادگی	بخش
۱	بینا منصوری (تهیه‌کننده سینمای کودک و نوجوان)	داستانی - ایران
۲	کاوه سجادی حسینی (تهیه‌کننده)	داستانی - ایران
۳	بابک نکویی (نویسنده و کارگردان پویانمایی)	پویانمایی - ایران
۴	دکتر محمدعلی صفورا (نویسنده و کارگردان پویانمایی و عضو هیئت علمی دانشگاه)	پویانمایی - ایران
۵	حسن نقاشی (نویسنده، کارگردان و تهیه‌کننده سینمای مستند)	مستند - ایران
۶	دکتر جواد حاتم‌ی (مستندساز، محقق و عضو هیئت علمی دانشگاه)	مستند - ایران
۷	دکتر میترا دانشور (عضو هیئت علمی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و مؤلف کتب درسی)	ایران
۸	روح‌الله مالیر (مدیر تولید فیلم‌های علمی آموزشی و تربیتی)	ایران
۹	منصور غلامی (نویسنده، کارگردان، مدرس فیلم‌سازی)	ایران

پاسخ داده شده قبلی، کمی کردن از اینترنت، اجرای پروژه توسط افراد بزرگ‌تر خانواده و ... به کاری بیهوده تبدیل شده است که ارزش آموزشی چندانی ندارد. این فیلم با بیانی بسیار ساده و یک روایت واقعی چگونگی انجام گرفتن یک پروژه را به بیننده نشان می‌دهد. بهتر است دانش‌آموزان با مقایسه موضوع و روش اجرای پروژه خود با شخصیت اصلی فیلم، کار خویش را (چه پروژه مناسب و چه نامناسب) نقد و بررسی کنند.

۲. در هر پروژه، بیشترین مسئولیت را خود فرد مسئول باید داشته باشد. آیا پروژه مذکور را خود دانش‌آموز انجام داده است یا دیگران؟
۳. اجرای یک پروژه به فکر، تجربه، ایده و پرسش‌های جدید منتهی می‌شود. آیا پروژه اجرا شده توسط دانش‌آموز به فکر، تجربه، ایده و پرسش‌های جدید منتهی شده است؟
توصیه
اغلب پروژه‌های دانش‌آموزی به سبب انتخاب موضوعات کم‌ارزش، سوالات

بودند و چگونه آن‌ها را حل کرد؟
● نتایج این پروژه چه بود؟
اکنون برگه‌های دانش‌آموزان را به خودشان برگردانید و از آن‌ها بخواهید که پروژه دخترپچه و خودشان را با هم مقایسه کنند. معیارهای مقایسه، ویژگی‌های زیرند:
۱. یک موضوع، زمانی پروژه واقعی به شمار می‌آید که مسئله‌ای از خود فرد یا دیگران را حل کند. آیا پروژه اجرا شده توسط هر دانش‌آموز مسئله‌ای را حل کرده است؟

داوران چهل و نهمین جشنواره بین‌المللی فیلم رشد

ردیف	نام و نام خانوادگی	بخش
۱	ایرج طهماسب، دکتر محمد حسن نواب، ملینکوویچ دراگون	داستانی
۲	محمد رضا کریمی صارمی، عسگر ملکی، کیم جین یو	پویانمایی
۳	احمد رضا معتمدی، حجت‌الاسلام صدوقی، بکر بلبل	مستند
۴	علیرضا خمسه، علی ظاهر، ویتا آن جان کپمن	فرهنگیان و دانش‌آموزان

مسئول هماهنگی هیئت داوران: علی نوری اسکویی

جدول فیلم‌های راه یافته به جشنواره چهل و نهم

بخش	کل آثار رسیده	کل آثار مسابقه ایرانی	داستانی بلند	داستانی کوتاه	مستند علمی	مستند کوتاه	پویانمایی	آثار راه یافته به مسابقه خارجی
بخش بین‌الملل ایرانی	۱۱۱۲	۸۵	۷	۲۰	۵	۹	۳۲	۶
بخش بین‌الملل خارجی	۱۵۳۹	۴۸	-	۶	۱۱	۱۴	۱۷	
جمع کل آثار: ۲۶۵۱ عنوان								
بخش فرهنگیان	۱۳۰	۱۱	-	۸		۳	۴	۴
دانشجو معلمان فیلم‌ساز	۳۲	۷	۰	۶	۰	۱	۰	
بخش دانش‌آموزان فیلم‌ساز	۱۶۲	۲۹		۱۲		۷	۱۶	۶

خواهید هر کدام بخشی از آن را تعریف کنند. برای ترغیب دانش‌آموزان به مشارکت در گفت‌وگو از سؤالات زیر استفاده کنید.

- چرا وقتی اسب آبی موقع شعر خواندن حیوانات دیگر را می‌دید، قایم می‌شد؟
- روش‌های پیشنهادی / راه‌حل‌های دوستان او برای حل مشکل چه بود؟
- آیا او با این روش‌ها شعر را یاد گرفت؟ چرا؟
- او بالاخره با چه روشی شعر را یاد

نام کارگردان: بابک نظری
خلاصه داستان: پسر بچه خردسالی به دنیای نقاشی هایش سفر می‌کند
مدت زمان فیلم: ۱۱ دقیقه
گروه مخاطب: دانش‌آموزان ابتدایی دوره‌های اول و دوم
زمان پیشنهادی برای اجرای فعالیت: ۴۵ تا ۷۰ دقیقه
فرایند اجرا: پس از نمایش پیش‌دبستان و پایه‌های اول و دوم پس از نمایش فیلم، از دانش‌آموزان

نقاش کوچولو من می‌تونم شعر بخونم

جریان مخاطب-مؤلف، فرصت تازه معلمان فیلمساز

سید میثم موسوی

تصویرگر

وحید گلستان

دانشجوی دکتری فناوری آموزشی

می پرسید «بچه‌ها یاد گرفتید»، با نگاهی مأخوذه‌حیا همه می‌گویند که یاد گرفته‌اند! کلاس‌های اول صبح که همه در آن‌ها خواب‌آلود و بی‌رمق‌اند و کلاس‌های بعدی هم که قبل از ظهرند و همه خسته شده‌اند. اگر شما معلم محدود کلاس‌های نوبت عصر هستید هم که بگذریم ... در کتان می‌کنیم! بیا بید یک‌بار امتحان کنید ... در اوج بی‌حوصلگی و خستگی دانش‌آموزانتان بگویید امروز به‌جای این بخش از تدریس، برایتان فیلم آورده‌ام! مثل طوطی‌ای که بازرگان برایش از هند سوغات آورده باشد، سر از پا نمی‌شناسند و نمی‌دانند که این روح آزاد شده را به کجا بپراند ...

فیلم به دلیل جذابیت ذاتی و خاطره‌لذت‌بخش ارتباطی،

چرا یک معلم فیلم‌ساز شود؟

نمی‌دانم برای شما هم پیش آمده که دلتان بخواهد یک پنجره بزرگ به کلاستان اضافه شود تا با خودش روشنایی و هوای تازه به کلاس بیاورد یا مثلاً دلتان خواسته است که چیزی بیشتر از تخته سیاه یا سفید در کلاستان باشد؟ چیزی مثل یک تونل که شما را راحت و بی‌مزاحمت به آزمایشگاه یا نمازخانه مدرسه برساند. به حیاط و حتی کوچه ... و شما و بچه‌هایتان را به سفر ببرد؛ بی‌آنکه در جاده چپ‌کند و بدن‌وزیر و وکیل را به لرزه درآورد؛ شما را ببرد به سفرهای دور، نه دورتر ... خیلی دور ... نگاه خیره‌بچه‌ها بعد از توضیح مفصل درباره موضوع انتزاعی امروztان را به‌خاطر دارید؟ آشکارا نفهمیده‌اند و وقتی شما

توصیه

همان‌طور که در فیلم می‌بینید، هر کدام از حیوانات روشی برای حل مسئله خود دارد و اگر چه همه به اسب آبی کمک می‌کنند تا مسئله خود را حل کند اما مسئله اسب آبی حل نمی‌شود تا اینکه او با پشتکار، روش خود را پیدا می‌کند. سه سؤال آخر مطرح شده برای گفت‌وگو به فراشناخت دانش‌آموزان کمک می‌کند. به دانش‌آموزان کمک کنید که روش‌های یادگیری خود را مورد بررسی قرار دهند.

را می‌شناسید؟

فعالیت تکمیلی:

اگر دانش‌آموزان علاقه‌مندند، شعر فیلم را به مرور یاد بگیرند و بخوانند. بچه‌ها می‌توانند به صورت گروهی یا انفرادی با موادی که دوست دارند، درباره این فیلم نقاشی بکشند. نقاشی‌های آن‌ها را به دیوار کلاس نصب کنید.

گرفت؟

- وقتی می‌خواهید جلوی دیگران شعر بخوانید، چه احساسی دارید؟ چرا؟
- شما با چه روشی شعرها را یاد می‌گیرید؟ روش خود را بگویید.
- آیا روش شما به روش دیگران شباهت دارد یا با آن‌ها متفاوت است؟
- برای یادگیری موضوعات دیگر چه روشی دارید؟ آیا روش‌های خاص خودتان

کمی گواهینامهٔ رانندگی داشتند اما اکنون دانستن رانندگی و داشتن گواهینامهٔ مرتبط برای همگان بسیار بدیهی به نظر می‌رسد. لذا پیش‌بینی می‌شود که همچون عکاسی که همه‌گیر شده است، تصویربرداری ساده و سهل با دوربین‌های دستی و همراه نیز شرایط تازه‌ای بیابد. البته نکتهٔ جالب توجه این است که نیاز به عکاسان و فیلم‌سازان حرفه‌ای در شرایط جدید هرگز کمتر نمی‌شود و اگر همهٔ معلمان هم برای کلاس‌هایشان فیلم بسازند، یک ظرف‌گستری و افزایش ظرفیت روی داده است نه مداخله در کار فیلم‌سازان حرفه‌ای و نه رقیب آن‌ها شدن. گو اینکه امروز همه‌مان رانندگی می‌کنیم و شغل حرفه‌ای رانندگی هم هنوز سر جای خودش است.

۲. قابلیت‌های جدید در ارائهٔ محتوا با فیلم

زبان فیلم و تصویر اساساً با زبان کتاب و سخنرانی متفاوت است و ویژگی‌های آن باعث می‌شود که در راستای تسهیل و تعمیق محتوا و برای ایجاد فرصت‌های یادگیری جدید بتوانیم علاوه بر استفاده از کتاب و سخنرانی معلم و سایر شیوه‌ها، به این امکان منحصر به فرد

معمولاً می‌تواند بافت دریافت و گفتمان کلاس را تغییر بدهد و سطح انگیزش دانش‌آموز را به شکل معناداری بالا ببرد. خوب، فرض می‌کنیم شما هم مثل من فیلم آموزشی را قبول کرده‌اید و علاوه بر پخش آن در کلاس برای بچه‌ها، سفارش کرده‌اید که در منزل هم آن را ببینند تا این‌قدر پدر و مادرها را زابراه نکنند. بعد هم از کتابخانهٔ مدرسه گرفته تا وسط حیات و جعبهٔ کمک‌های اولیهٔ مدرسه را پر کرده‌اید از نسخه‌های دی‌وی دی فیلم‌های آموزشی که به درد می‌خورد و اساساً برای هر دردی، فیلمی تجویز کرده‌اید. حتی اگر هم این‌گونه باشد، هنوز جواب این سؤال را که چرا معلم باید فیلم بسازد، نداده‌ایم. اصلاً معلم، معلم است و فیلم‌ساز فیلم‌ساز؛ هر چند این جمله خیلی سنگین است ولی واقعاً این دو تخصص پیچیده و متفاوت‌اند و چرا باید در یک فرد بگنجد؟

نیت من این نیست که به شیوهٔ عالمان و فلاسفه پاسخ دهم بلکه می‌خواهم به شیوهٔ حکمرانان پاسخ بدهم! لذا اول صورت سؤال را کمی به میل خودم عوض می‌کنم که منظور از فیلم نه همهٔ فیلم‌ها بلکه منظور فیلم آموزشی است و این‌گونه نیمی از راه پاسخ را رفته‌ام.

۱. فیلم‌سازی به مثابهٔ یک مهارت عمومی

در دورهٔ پسادیجیتال، سادگی و در دسترس بودن برخی ابزارها باعث شده است که مهارت‌های پیچیده، ابزارمند و گران، همچون عکاسی و تصویربرداری، جنبهٔ عمومی به خود بگیرند. من مطمئنم که همهٔ شما بارها دست‌کم با گوشی همراهتان عکاسی کرده‌اید و اگر هم سودای عکاس شدن را هیچ‌گاه در سر نپرورانده‌اید، در لحظهٔ عکاسی سعی کرده‌اید رنگ پوستتان روشن‌تر شود و در قاب بهتری جای بگیرید.

درواقع، گسترش ابزار باعث ضرورت تازهٔ گسترش مهارت‌ها هم می‌شود. شاید تا همین چند دهه پیش افراد

ابتدا نقش‌هایی را که در فیلم قهرمان کوچم وجود دارد، روی تکه‌های کاغذ یا مقوا بنویسید و بین تعدادی از دانش‌آموزان کلاس توزیع کنید. (برای اینکه دانش‌آموزان گله نکنند، می‌توانید از هر نقش چند بار بنویسید تا به همه برسد). از هر یک از دانش‌آموزان بپرسید که چه شغلی به او افتاده است و از این شغل خوششان می‌آید یا نه و چرا.

ادامهٔ فرایند اجرا: بعد از نمایش پس از نمایش فیلم، سؤالات زیر را

نام کارگردان: کاوه کنعانی

خلاصهٔ داستان: در جنگل مهد کودکی وجود دارد که مختص حیوانات است و هر بار ماجراهای جدیدی را تجربه می‌کند.

مدت زمان فیلم: ۱۱ دقیقه

گروه مخاطب: دانش‌آموزان پایه‌های اول و دوم ابتدایی

زمان پیشنهادی برای اجرای فعالیت: ۴۵ دقیقه

فرایند اجرا: قبل از نمایش فیلم

قهرمان کوچک

هم نزدیک‌تر شویم.

زبان فیلم به زبان شعر و هنر نزدیک است و زبان کتاب به زبان علم. این تفاوت ماهوی باعث می‌شود که وقتی کتاب توانایی لازم برای آموزش را ندارد، فیلم با توان زبانی و بصری جدید و شکل ارتباطی متفاوت خود را می‌نماید.

۳. یادگیری شوق‌انگیز با فیلم

فیلم از جنس سرگرمی و بازی است و تا دلتان بخواهد، همه از این رسانه خاطرۀ خوش دارند. دانش‌آموزان بالاخص در دوره ابتدایی عادت به ارتباط با این رسانه دارند و خواندن فیلم به مراتب برایشان شوق‌انگیزتر از خواندن هر رسانه دیگری است. لذا انگیزش و جذابیت ذاتی را که فیلم با خود به کلاس می‌آورد، هیچ معلم آگاهی نمی‌تواند نادیده بگیرد.

۴. تغییر در روش تدریس با فیلم

نه فقط دانش‌آموزان شما با ورود فیلم به کلاس دریافت متفاوتی خواهند داشت بلکه شما هم از ارائه متفاوت‌تری برخوردار خواهید شد. فیلم‌سازی شما کنجکاو تازه‌ای در دانش‌آموزانتان ایجاد خواهد کرد. باعث تعامل و آشنایی‌زدایی با موضوع مد نظرتان می‌شود و با تغییر در طراحی آموزشی کلاستان، نسبت شما را با روش تدریستان دستخوش تغییرات دل‌نشینی می‌کند. یادمان باشد که فیلم علاوه بر فیزیک، شیمی خاص خود را دارد. فیزیک فیلم معمولاً همان محتوای علمی است که در کتاب و تدریس شما مشابه آن پیش‌تر هم بوده است اما درباره شیمی ارتباط فیلم و تأثیرش قبلاً ردی از آن در کلاستان نبوده است. این را محکم بچسبید!

۵. تجربه تولید محتوای گروهی

اگر در حین تولید فیلم از دانش‌آموزانتان کمک بگیرید و به آن‌ها نقش بدهید یا حتی در کل، تولید فیلم را به آن‌ها بسپارید، فرصت شگفت‌انگیز تجربه گروه شدن برای تولید محتوا را به آن‌ها هدیه داده‌اید. اکنون دانش‌آموزانتان یاددهندگان واقعی هستند و مانند مبارزان به چالش فهم و درک عمیق وارد می‌شوند. بگذارید این گروه کنجکاو جدید مرز محتوای امپراطوری کلاستان را بگسترانند، خدا هم پدر و مادر شما را بیامرزد با این معلمی کردن‌تان.

۶ و ۷. فیلم‌سازی برای معلمان، هم آخرت دارد هم دنیا

این از آن پدیده‌هایی است که هم‌زمان برای شما، هم این را دارد هم آن را! عجیب است اما پیش آمده دیگر. ریشه این اتفاق مهم برمی‌گردد به ویژگی رسانه جمعی Mass Media بودن فیلم. شما تاکنون فقط معلم کلاستان بوده‌اید و تجربه ارتباط رودررو با چند فرد محدود را داشته‌اید اما با فیلم‌تان می‌توانید به جای خیر رساندن به چند نفر، آن هم در یک زمان و مکان محدود، آن را میان تعداد زیادی از افراد انتشار دهید و خیرتان را در زمان‌ها و مکان‌های مختلف بپراکنید. می‌دانم که دوست داشته‌اید خدمتی به دانش‌آموزان مناطق محروم یا شهرهای دور بکنید. الان زمانش رسیده است! لطفا خودتان و ارزش‌های آموزشی‌تان را به این بچه‌های منتظر هدیه دهید. ویژگی «رسانه جمعی بودن» یک بعد اقتصادی هم دارد. بالاخره، شما هر چه به افراد بیشتری خدمات می‌دهید، مستوجب پاداش اقتصادی بیشتری نیز می‌شوید. اکنون با توجه به کم شدن هزینه‌های تولید فیلم آموزشی در دوره پسادیجیتالی، می‌توان به

فیلم به دلیل جذابیت ذاتی و خاطرۀ لذت‌بخش ارتباطی، معمولاً می‌تواند بافت دریافت و گفتمان کلاس را تغییر بدهد و سطح انگیزش دانش‌آموز را به شکل معناداری بالا ببرد

برای گفت‌وگو مطرح کنید.

- دریافت شما از این فیلم چیست؟
- هر کدام از حیوانات در بازی چه نقشی داشتند؟ چرا برخی از نقش خود خوش حال بودند و برخی ناراحت؟
- جوجو وقتی بابای مدرسه شد، چه کارهایی انجام می‌داد؟ آیا باز هم ناراحت بود؟ او به حیوانات دیگر چه کمکی کرد؟
- فکر می‌کنید چرا اسم این پویانمایی/انیمیشن را

قهرمان کوچک گذاشته‌اند؟

- حالا چشمان خود را ببندید و تصور کنید فردی که مدرسه، کوچه یا خیابان را تمیز می‌کند، چند روز بیمار شود و نتواند این کار را انجام دهد. در این صورت، مدرسه، کوچه و خیابان چگونه خواهد شد؟
- مشاغل دیگری را نام ببرید که در زندگی ما تأثیر زیادی دارند. ارزش این گونه شغل‌ها برای شما چقدر است؟ (نانوا، رفتگر، کارگر و ...)
- آیا از نظر شما، ارزش مشاغل و

- افرادشاغل در هر شغل به میزان درآمد آن‌ها بستگی دارد؟ چرا؟
- آیا از نظر شما ارزش مشاغل و افراد شغل در هر شکل به میزان تحصیلات آن‌ها بستگی دارد؟ چرا؟
- فعالیت تکمیلی:
- دانش‌آموزان پایه‌های اول و دوم از افرادی که چنین مشاغلی دارند، یکی جمله تشکرآمیز بنویسند. دانش‌آموزان پایه‌های سوم و چهارم برای تشکر از این افراد یک متن بنویسند.

بازگشت سرمایه و بازار فیلم آموزشی هم فکر کرد.

نکته مهم این است که شما بیشتر از آن‌هایی که بیرون کلاس هستند، می‌دانید که نیاز واقعی سایر دانش‌آموزان و همکارانتان چیست. پس، اگر نبض نیازشان دستتان است، نیازشان را برطرف کنید.

۸. اگر فیلم‌ساز نیستید، متخصص آموزش که هستید

در یک تصور ساده از فیلم آموزشی، این رسانه دو بال بزرگ دارد: یک بال طراحی آموزشی و مباحث پداگوژی است و یک بال هم طراحی فنی و هنری آن. اگر شما به‌عنوان یک معلم از بال دوم بهره کافی ندارید، در بخش اول که صاحب تجربه و دانش هستید. برای رسیدن به یک فیلم آموزشی خوب هر دو بال باید به یک میزان از قوت و توانایی رشد کنند و شما اکنون بخشی از راه رسیدن به تألیف فیلم آموزشی را بدون آنکه تصمیم بگیرید، پیموده‌اید. لطفاً بقیه را هم آگاهانه و با شوق پی بگیرید!

۹. چندتألیفی

چندتألیفی یک راز است و فقط زیر شکنجه درباره‌اش اطلاعات زیاد خواهیم داد اما این را بدانید که اسناد بالادستی در پی چندتألیفی هستند و این چندتألیفی در بسته آموزشی، به حوزه فیلم آموزشی هم خواهد رسید. لطفاً شما خود را در زمان و مکان مناسب قرار دهید تا شانس، شما را به خوبی سر راه خود ببیند.

ضمناً آموزش غیررسمی خیلی بیشتر از آنچه فکر می‌کنید به شما نزدیک است. فیلم آموزشی در عصر داده‌های بزرگ، از نمونه‌های مهم و پرکاربرد رسانه در آموزش است؛ چه آموزش

رسمی و چه آموزش غیررسمی.

۱۰. رشد و تحول فردی

اگر موارد گفته شده را به‌طور بدبینانه‌ای «مهم» نپنداریم و یا با نگاهی تلخ پیش‌فرضمان این باشد که شما فیلم می‌سازید اما به‌هیچ دردی نمی‌خورد، نه در کلاس درس توفیق می‌یابد نه در جشنواره‌ها و مجامع مرتبط، به شما عرض می‌کنم که مهم‌تر خود شما هستید نه محصولتان.

شما در مسیر و فرایند تولید فیلم، خودتان را در معرض پیشرفت قرار داده‌اید، اعتمادبه‌نفس‌تان افزایش یافته و بر برخی ترس‌هایتان فائق شده‌اید، تجربه‌های نو کسب کرده‌اید، ارتباطات جدیدی برایتان ایجاد شده و مفاهیم برایتان بیشتر تعمیق شده‌اند و در یک کلمه، خودتان را رشد داده‌اید. شما آدم مهم‌تری شده‌اید، برای مصور کردن روایاتان گام برداشته‌اید، درباره جهان موضوعتان و سفری که ما را به آن خواهید برد، دیگرگون شنیده و دیده‌اید و بی‌شک، این از فیلمی که ساخته‌اید مهم‌تر است. نتیجه نهایی شما حتی اگر همراه با تولید یک فیلم خوب نباشد با رشد و تحول فردی شما توأم است. مهم‌تر از رسانه، خود شما هستید. پس لذت این تجربه ارزشمند و تجسم رویایی را به خودتان هدیه دهید و خود را در معرض رشد خودانگیخته قرار دهید.

پس با این دید، فیلم‌سازی برای معلمان نه یک مهارت که یک قابلیت جدید است. این ظرف گسترتری است و اشتیاق نسبت به رشد خود، رشد دانش‌آموزانتان و رشد آموزش است. شما مرزهای فرایند یاددهی - یادگیری شوق‌انگیز را واقعاً می‌گسترانید و پنجره‌های جدید به کلاستان اضافه می‌کنید؛ پنجره‌های نورانی برای یادگیری همراه با لذت.

در یک تصور ساده از فیلم آموزشی، این رسانه دو بال بزرگ دارد: یک بال طراحی آموزشی و مباحث پداگوژی است و یک بال هم طراحی فنی و هنری آن

گروه مخاطب: دانش‌آموزان دوره‌های اول و دوم ابتدایی
زمان پیشنهادی برای اجرای فعالیت: ۴۵ تا ۷۰ دقیقه
فرایند اجرا: پس از نمایش **دوره اول ابتدایی:**
پس از نمایش فیلم در کلاس، سؤالات زیر را برای دانش‌آموزان مطرح کنید.
● کسانی که به زیارت امام رضا (ع) رفته‌اند، تجربه/خاطره خود را از اولین باری که به زیارت رفتند، بیان کنند.

نام کارگردان: وریا نیک منش / مریم هاشم نژاد
خلاصه داستان: ریحانه دخترک کوچکی که در آپارتمانی از شهری زندگی می‌کند و بخشی از غذایش را برای کبوترهایی که هر روز در بالکن خانه شان جمع می‌شوند، می‌ریزد، شبی در خواب می‌بیند که کبوتری به اتاقش وارد شده او را دعوت به سفری به شهر هزار کبوتر می‌کند.
مدت زمان فیلم: ۱۵ دقیقه

شهر هزار کبوتر

نگاهی به چندویژگی فیلم آموزشی

شهرزاد صبوحی

می‌شود و این نشان‌دهنده میزان کارکرد و فراوانی جامعه مخاطب و محصولات مرتبط با سرگرمی است.

سرگرمی در حاشیه زندگی افراد در هر سنی قابل تعریف است اما در رویکرد جدید نسبت به آن، با اصطلاح «اطلاع سرگرمی» برمی‌خوریم. اطلاع سرگرمی در واقع قالبی جدید است که در عین سرگرم‌سازی و داشتن جذبه و هیجان، اطلاعات را هم در اختیار مصرف‌کننده خود قرار می‌دهد.

۴. آشنایی‌زدایی در ارائه مطالب

آشنایی‌زدایی یکی از ویژگی‌های آثار هنری است. در واقع، بیان هنرمند از جهان پیرامون و مفاهیم از نظر او همراه با جذابیت آشنایی‌زدایی شده‌اند و این امر سبک‌ها و مکاتب هنری را هم در پی داشته است.

آشنایی‌زدایی در ارتباط با فیلم آموزشی در دو گروه تقسیم‌بندی می‌شود:

۴-۱- آشنایی‌زدایی در جهت مفاهیم تکراری

ویژگی‌های فیلم آموزشی بسیار و متنوع‌اند و در ادامه به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود.

۱. بالا بردن سطح کیفی آموزشی

این یکی از مهم‌ترین اهداف هر رسانه آموزشی است، به کارگیری سطح بیشتری از حواس فراگیرندگان، انتخاب دقیق اهداف رفتاری و به کارگیری روش‌های متنوع آموزشی به کیفیت بیشتر و تعمیق فرایند یاددهی - یادگیری کمک می‌کند.

۲. افزایش تعداد فراگیرندگان

فیلم آموزشی به دلیل ویژگی ارتباط جمعی خود می‌تواند در سطح کمی بالاتری به‌صورت هم‌زمان یا در زمان با گروه‌های مخاطبان ارتباط برقرار کند. بنابراین، علاوه بر پخش در کلاس یا منزل می‌تواند برای جمعیت کثیری در سئانس‌های مختلف در مدارس و دانشگاه‌ها نمایش و آموزش داده شود.

۳. آموزش همراه با سرگرمی

تجارت سرگرمی پس از انرژی دومین تجارت جهان شناخته

من شود، به سوی خانواده‌ام می‌روم و به محض رسیدن، به همان مقدار از جانب شما صدقه می‌دهم.»

از دانش‌آموزان بپرسید: فکر می‌کنید امام رضا (ع) چه کار کردند و این داستان چگونه تمام می‌شود؟ اجازه بدهید آن‌ها حدس‌های خود را بیان کنند.

سپس ادامه داستان را بخوانید. امام رضا (ع) ضمن دعوت او به نشستن، خواستار رحمت‌الهی برای او شدند و سپس به پاسخ‌دادن به سؤالات

دوره دوم ابتدایی:

داستان زیر به‌صورت ناتمام برای دانش‌آموزان خوانده شود.

امام رضا (ع) در مجلسی پرسش‌های مردم را در زمینه مسائل دینی پاسخ می‌دادند که ناگهان مردی وارد شد و بعد از سلام، گفت: «ای فرزند رسول خدا! من از دوستان شما و خاندانتان هستم. از سفر حج برمی‌گردم. به جهت از دست رفتن دارایی‌ام، هزینه رسیدن به منزل را ندارم. اگر لطف شما شامل حال

• چه احساسی داشتند؟ چه چیزی در صحن و حرم توجهشان را جلب کرد؟ چه دعایی کردند؟

• به نظر شما چرا مردم دوست دارند به زیارت امام رضا (ع) بروند؟ در صورت داشتن وقت، از دانش‌آموزان بخواهید که احساس خود درباره امام رضا (ع) را روی برگه آچار نقاشی کنند یا بنویسند و آن را تزئین کنند. کارهای دانش‌آموزان برای بازدید به دیوار کلاس نصب شوند.

۴-۲- آشنایی‌زدایی در شیوه ارائه مطالب.

۴-۱- هر فرد در مواجه با یک فیلم با موضوعی آشنا نسبت به موضوع یاد شده تصورات قبلی دارد. مثال، اگر فیلمی درباره باران یا برگ درختان باشد، موضوع آن قدر ملموس است که احتمالاً جاذبه‌های دریافت و هیجان و تازگی و بداعت در آن وجود ندارد. کیفیت آشنایی‌زدایی فیلم می‌تواند این پدیده تکراری را در روایت یا فضای متفاوتی وارد کند و آن را به شکلی نو ارائه دهد. در این حالت، این کیفیت فیلم است که می‌تواند به جاذبه‌های موضوع به ظاهر تکراری بیفزاید و سطح ارتباطی را بالا ببرد.

۴-۲- آشنایی‌زدایی در شکل دوم، زمانی است که مطالب علمی متفاوت و کاملاً تازه‌اند و امکان آشنایی‌زدایی روایت بیشتر در خدمت حفظ ساختار بدیع فیلم و نیز ایجاد فرصت ارتباطی تازه نسبت به کتاب، معلم، کلاس یا رسانه‌های دیگر است که همان اطلاعات را ارائه می‌کنند.

۵. آموزش موضوعات ذهنی

فیلم آموزشی می‌تواند مباحث ذهنی همچون اخلاق، فلسفه، و مفاهیم ریاضی را به شکل دیداری بازسازی کند یا تصویری از آن‌ها بسازد و به این شیوه به جذب و دریافت مباحث یاد شده کمک کند.

هر فرد در ارتباط کلامی خود، تصویری ذهنی از چنین مباحثی دارد. این تصویر با توجه به قدرت دریافت فرد و نیز میزان اشراف گوینده به موضوع می‌تواند بخشی از کل را در برگیرد و «تصویر» در ذهن متبادر شود؛ اما زمانی که در فیلم آموزشی تصویری توسط متخصصان مجرب همان رشته بازسازی یا ایجاد شد، این تصویر به کل مدنظر، نزدیک‌ترین است و ارجاع در ذهن به آن نیز کامل‌تر است.

۶. ارائه مباحث عینی به صورت سند

فیلم آموزشی می‌تواند تصاویر خود را با واقعیت مجازی نزدیک به یک سند ارائه کند و لذا به دلیل ارجاع صریح تصویر

برای مخاطب، «تصویر حکم سند عینی» را می‌یابد. این رویکرد در آموزش می‌تواند بسیار سودمند باشد از جمله در این موارد.

الف) ارائه اسنادی که محافظت می‌شوند؛

ب) ارائه اسناد مختلف در کنار هم و مقایسه آن‌ها؛

ج) ارائه اسنادی که در مکانی دوردست نسبت به فراگیرنده نگهداری شوند؛

د) ارائه اسناد اشیا و نشانه‌های تاریخی.

۷. به کارگیری حواس مختلف در یادگیری

نتایج تحقیقات نشان داده‌اند که حواس مختلف نقش متفاوتی در امر یادگیری دارند و بنابراین، یادگیری هم‌زمان دیداری و شنیداری باعث تعمیق فرایند یاددهی- یادگیری می‌شود.

۸. حافظه تصویری، قوی‌ترین حافظه

۷۵ درصد یادگیری از طریق کاربرد حس بینایی،

۱۳ درصد یادگیری از طریق حس شنوایی،

و ۱۲ درصد یادگیری از طریق لامسه، بویایی و چشایی است.

پس، فیلم آموزشی علاوه بر تأکید اصلی بر حس بینایی فراگیرنده، با توجه به ارزش‌های دیداری و شنیداری خود حدود ۸۸ درصد از حواس فرد درگیر را فعال می‌کند. این در حالی است که طبق آمار، حدود ۶۰ درصد از وقت فراگیرندگان در مدارس ابتدایی و ۹۰ درصد مدارس متوسطه و دانشگاه‌ها صرف گوش دادن می‌شود. (احدیان و محمدیان، ۱۳۷۷: ۲۰).

۹. تصویر در ارائه معنا، خود ارجاع است

برای خواندن تصویر نیازی به آموزش نداریم. به بیان دیگر، تصویر معنای خود را با خود می‌آورد؛ مثلاً هر مخاطبی با دیدن تصویر درخت، آن را می‌خواند اما برای خواندن واژه درخت به آموزشی مقدماتی، نیاز دارد.

فیلم مجموعه‌ای از نشانه‌ها و مانند هر متنی، تأویل‌پذیر است؛ یعنی بر معناهای عام و خاصی دلالت می‌کند، اما نشانه در سینما دلالت کم واسطه و مجردتری دارد، زیرا تصویر، یک وانموده دقیق و مشخص است و هر چه را همان‌طور که می‌بینیم می‌فهمیم.

● به نظر شما، امام رضا (ع) از زائران خود چه انتظاری دارند؟ اخلاق و رفتاری را که یک زائر باید از امام رضا (ع) بیاموزد، چیست؟

نکته: در سؤالاتی که برای دوره اول ابتدایی مطرح شده، روی احساس دانش‌آموزان تأکید شده است اما در دوره دوم ابتدایی با اضافه کردن داستان بر سیره و رفتار امام رضا (ع) تمرکز می‌شود، تا دانش‌آموزان بیش از آداب زیارت به الگوگیری از رفتار امام معصوم توجه کنند.

امام رضا (ع) فرمودند: «از آن ترسیدم که به جهت برآورده کردن نیازش شرمنده شود و او را در آن حال ببینم، مگر رسول اکرم (ص) فرمودند نیکی را در خفا و پنهان انجام دادن برابر با به جا آوردن هفتاد حج است؟»^۱

اکنون از دانش‌آموزان بخواهید:

● پاسخ خود را با پایان داستان مقایسه کنند و بگویند که پایان داستان‌شان چقدر با داستان واقعی شباهت یا تفاوت داشت.

● از این رفتار امام رضا (ع) چه چیزهایی می‌شود آموخت؟

مردم پرداختند. پس از جلسه پرسش و پاسخ، حضرت با کسب اجازه از چند نفر از یاران خود که در مجلس باقی‌مانده بودند وارد اتاقی شدند و از بالای در ۲۰۰ اشرفی به او دادند و از او خواستند تا این پول را صرف زندگی‌اش کند و از صدقه دادن از طرف امام خودداری کند و قبل از اینکه امام او را ببیند از آنجا برود. سلیمان جعفری که ناظر این ماجرا بود، از امام (ع) پرسید: «جانم به فدای شما ... یا اینکه مبلغ زیادی هدیه دادید، چرا روی مبارک خود را از او پوشانید؟»

از چند بار خواندن یک کتاب است.

۱۶. ایجاد لایه‌های معنایی

زبان هنر می‌تواند چند معنا را در یک پیام مستتر کند و در واقع، صورت اثر به چندین لایه معنا متصل گردد. لایه‌های معنایی برای مخاطبان نوجوان به بالا و به‌ویژه افرادی با ضریب هوشی بالا و ویژگی‌های فری خاص، بسیار مؤثر و جذاب است. از جمله تأثیرات ایجاد لایه‌های معنایی و امکان تفسیرپذیری فیلم به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

۱. ایجاد جذابیت در دیدن مکرر فیلم؛
۲. برقراری ارتباط با مخاطبان باهوش‌تر؛
۳. بارور کردن خلاقیت.

۱۷. جلوگیری از خطاهای ارتباط کلامی

گاهی به دلیل خستگی یا نداشتن اطلاعات کافی و... امکان دارد معلم یک مطلب را نتواند به‌طور کامل بیان کند. در چنین شرایطی، فیلم آموزشی به دلیل اینکه محتوایش را متخصصان مجرب تولید کرده‌اند، می‌تواند در تکمیل تدریس معلم از برخی خطاها جلوگیری کند.

۱۸. داشتن سندیت علمی

آن دسته از فیلم‌های آموزشی که اعتباربخشی و استانداردسازی شده‌اند، می‌توانند در امر یاددهی - یادگیری نقش سند علمی را برای معلم یا دانش‌آموز ایفا کنند.

۱۹. ایجاد تنوع در فضای کلاس

۲۰. تأثیر مثبت بر بافت گفت‌وگو در کلاس

فیلم آموزشی می‌تواند بر میزان رضایت معلم و دانش‌آموز از ارتباط با یکدیگر بیفزاید و کیفیت ارتباط کلامی را به سطح بالاتری سوق دهد. وقتی فیلم دانش‌آموز را تهییج می‌کند یا پرسش‌های تازه‌ای در مقابل او قرار می‌دهد، روند و بافت کلاس به شکل مؤثری تغییر می‌کند.

۲۱. تکثیر دیجیتالی فیلم آموزشی

ویژگی نسل جدید فیلم‌های آموزشی، امکان تکثیر ارزان

۱۰. مانا بودن تصویر در ذهن

علاوه بر اینکه حافظه تصویری قوی‌تر است، یادآور تصاویر ثبت شده در ذهن بسیار راحت‌تر از فرمول‌ها، اعداد، اسامی افراد و مکان‌ها و ... صورت می‌گیرد. لذا بازبایی اطلاعاتی که از طریق تصویر حفظ و طبقه‌بندی می‌شوند، بسیار راحت‌تر است.

۱۱. جذابیت ذاتی فیلم

فیلم جذاب است و استفاده از تعلیق موسیقی، رنگ‌ها، فرم‌ها و سایر عناصر زیبایی‌شناسی در آن باعث می‌شود که از سایر شیوه‌های یادگیری برای فراگیرندگان جذاب‌تر باشد.

۱۲. ایجاد انگیزش در یادگیری

به دلیل جذابیت رسانه‌ای و نیز قدرت آموزش غیرمستقیم فیلم می‌تواند بر رغبت و علاقه فراگیرنده نسبت به موضوع بیفزاید.

۱۳. یادگیری همراه با بازی

از بازی به‌عنوان ابزاری در جهت حل مشکلات یادگیری هم استفاده می‌شود. بازی‌ها را می‌توان به دو گروه ذهنی و فیزیکی تقسیم کرد. بازی طبق تعریف معمول همان بازی فیزیکی است که باعث گردش سریع‌تر خون و بالا رفتن سطح یادگیری می‌شود اما بازی ذهنی را بیشتر در فیلم‌های آموزشی می‌توان دنبال نمود.

۱۴. بالا بردن خلاقیت در فراگیرنده

روان‌شناسان برای افراد خلاق ویژگی‌های بسیاری برشمرده‌اند که برخی از آن‌ها را فیلم آموزشی می‌تواند برجسته کند. در واقع در حین آموزش، کیفیت‌های شخصیتی و ذهنی فراگیرنده نیز تحت تأثیر فیلم قرار می‌گیرد.

۱۵. امکان چندین بار دیدن

در نسل فیلم‌های جدید (فیلم‌های دیجیتال) هر دانش‌آموز می‌تواند خود یک آرشیو از فیلم‌های آموزشی را داشته باشد که اولین مزیت آن چند بار دیدن یک فیلم است؛ به‌خصوص برای دانش‌آموزانی که جهت یادگیری به تکرار یک مفهوم آموزشی نیاز دارند. ضمن اینکه چند بار دیدن یک فیلم بی‌شک راحت‌تر

نام کارگردان: ارشیا ضینعلی

مدت زمان فیلم: ۲ دقیقه

گروه مخاطب: دانش‌آموزان دوره‌های

دوم ابتدایی و متوسطه اول

زمان پیشنهادی برای اجرای

فعالیت: ۵۰ تا ۷۰ دقیقه

فرایند اجرا: پس از نمایش

دوره دوم ابتدایی

فیلم را برای دانش‌آموزان به نمایش

بگذارید. سپس از آن‌ها بخواهید

درباره دریافت خود از فیلم با یکدیگر

گفت‌وگو کنند.

● از دانش‌آموزان بخواهید دو دقیقه

چشم‌هایشان را ببندند و تصور کنند در

شهری زندگی می‌کنند که در آن هیچ

درختی وجود ندارد.

● سپس، در گروه‌های سه نفره قرار گیرند

و تصورات خود را برای یکدیگر بیان کنند.

● دو سه گروه را انتخاب کنید تا درباره

شهر خیالی که در آن هیچ درختی وجود

ندارد، صحبت کنند.

● هر گروه روی برگه‌ای حداقل سه

صدای تق تق روز رستاخیز

قیمت (در صورت داشتن کپی رایج) سریع و آسان (در مدرسه و منزل) با حفظ کیفیت اصلی (در دیجیتال نسبت به فیلم‌های گذشته یا در قیاس با کتاب) است.

۲۲. ساخت جغرافیای خارج از کلاس

فیلم آموزشی می‌تواند جغرافیای خارج از کلاس را بازسازی کند و یا آن را تجسم عینی بخشد. در واقع، این نوع فیلم قادر به ساخت جغرافیای دور (کشورها، شهرها و کوه‌های بسیار دور)، جغرافیای بسیار سخت (آتشفشان و دنیای زیر آب) و جغرافیای باز دیدهای علمی در کلاس است.

۲۳. عینی نمودن برخی مسائل علمی که در زمان عادی قابل مشاهده نیستند؛

مثلاً رشد یک برگ یا گل، جذر و مد دریا در چند ثانیه، حرکت ابرها، طلوع خورشید، و کسوف.

۲۴. بازسازی و عینی نمودن پدیده‌های بسیار ریز یا بسیار بزرگ

بازسازی فضای درون یک اتم، گردش خون، کهکشان‌ها و ... از امکانات فیلم‌های آموزشی است.

۲۵. جایگزین برخی آزمایش‌ها

برخی آزمایش‌ها به آزمایشگاه‌های بسیار مجهز نیاز دارند و یا برای کلاس و مدرسه خطرناک محسوب می‌شوند. در عین حال، نگهداری برخی از مواد دشوار است و به همین سبب، انجام دادن آزمایش‌های مرتبط با آن‌ها به دلیل فساد مواد اولیه سخت یا پراشتباه به نظر می‌رسد. از این رو، این گونه آزمایش‌ها در سطحی استاندارد اجرا و فیلم‌برداری می‌شوند. البته فعالیت و آزمایش عملی همواره ارزش خود را در تجربه فراگیرنده حفظ می‌کنند و بی‌شک فیلم نمی‌تواند جای خالی آن‌ها را پر کند.

۲۶. آزادی در مکان یادگیری

دانش‌آموزان موظفاند برای یادگیری که در ساعات خاصی در کلاس‌های مشخص حضور یابند اما از آنجا که فیلم آموزشی

به صورت فردی هم مورد استفاده قرار می‌گیرد، امکان آن را می‌دهد که افراد در هر مکان و زمانی وارد فرایند یادگیری شوند.

۲۷. آزادی در زمان یادگیری

۲۸. جایگزینی برخی رسانه‌های کمک آموزشی

گاهی معلم نمی‌تواند در مورد یک موضوع خاص نقشه، عکس، گرافیک، مولاژ و یا هر وسیله کمک آموزشی دیگری را تهیه کند؛ در حالی که یک فیلم آموزشی مناسب، از همه این وسایل کمک آموزشی به تعداد زیاد برخوردار است. معلم می‌تواند علاوه بر استفاده از فیلم به شیوه معمول از تصاویر یا صدهای خاص در فیلم هم به طور مجزا در حین آموزش بهره بگیرد.

۲۹. حمل و نقل آسان (به جای مولاژ یا کیت‌های متنوع)

۳۰. استفاده از توانمندی‌های چند رسانه‌ای

۳۱. استفاده هم‌زمان از میان‌نویس، گرافیک، انیمیشن، داستان، آرشيو، مستند و ... برای بیان یک موضوع و بالا بردن سطح ارتباطی

۳۲. مکمل معلم در فرایند یاددهی - یادگیری

۳۳. کوتاه کردن مسیر فراگیرندگان جهت شرکت در دوره‌های کوتاه مدت و ضمن خدمت

۳۴. کوتاه کردن برخی سفرها و بازدیدهای علمی

۳۵. آموزش ضمنی سواد بصری و بالا بردن سطح شناخت در حین دیدن فیلم

۳۶. آموزش ضمنی بالا بردن سطح ذائقه و پذیرش فیلم

۳۷. بازسازی دروس و مفاهیم تاریخی

۳۸. آموزشی ضمنی زبان به کودکان دو زبانه

۳۹. فیلم آموزشی به‌عنوان یک رسانه نو در فناوری اطلاعات

۴۰. تولید فیلم آموزشی توسط دانش‌آموزان به‌عنوان یک فعالیت یادگیری.

سرعت یک نفر توپ از ظرف خالی کند و یک نفر به همان تعداد توپ در ظرف بریزد. سپس سرعت را تغییر دهند. آن که توپ از ظرف برمی‌دارد با سرعت بیشتری این کار را انجام دهد و آن که توپ در ظرف می‌ریزد با سرعت کمتری توپ در ظرف بریزد. در نتیجه توپ‌های ظرف کاهش می‌یابد و رفته‌رفته تمام می‌شود.

سؤالات زیر را مطرح کنید و از

یک مکعب شیشه‌ای رو باز یا یک ظرف شفاف را از توپ‌هایی به اندازه توپ پینگ‌پونگ پر کنید. مقداری توپ اضافه نیز داشته باشید (ظرف را می‌توان از تلق یا فیلم‌های رادیولوژی که در وایتکس رنگ‌زدایی شده‌اند، تهیه کرد. به جای توپ نیز می‌توان روزنامه‌های مجاله شده به شکل توپ را به کار برد). دو دانش‌آموز را به جلوی کلاس بیاورید و از آن‌ها بخواهید هم‌زمان با یک

راهکار پیشنهادی خود را برای کاهش قطع درختان و از بین رفتن جنگل‌ها بنویسند. در پایین برگه هم یک شعار در ارتباط با موضوع بنویسند و آن را تزئین کنند.

● فرصت بدهید تا گروه‌ها نتیجه کار خود را با یکدیگر در میان بگذارند. در صورت همراهی کلاس، ضمن استفاده از برخی سؤالات بالا فعالیت زیر را انجام دهید.

فیلم رشد در آستانه پنجاه سالگی

با وحید گلستان، دبیر جشنواره بین‌المللی فیلم‌های آموزشی و تربیتی رشد

بهاره گل پرور

و محورهای برای این رویداد تعریف نموده است که در این مصاحبه به آن خواهیم پرداخت.

■ فکر رفتن به استقبال پنجاه سالگی صرف نظر از اینکه رویدادی جذاب در کنار جشنواره است، از کجا آمده و چشم‌انداز آن را چگونه می‌بینید؟

□ نیاز به تغییر و تحول در جشنواره فیلم رشد نیازی بود که من از چند سال قبل احساس می‌کردم و در واقع، به دغدغه‌ام تبدیل شده بود. تا اینکه امسال در نقشی قرار گرفتم که بتوانم آن را پیگیری کنم و زمینه‌اش را فراهم سازم.

امسال قرار است در کنار چهل و نهمین جشنواره بین‌المللی فیلم رشد، رویدادی با عنوان «در آستانه پنجاه سالگی» داشته باشیم. وحید گلستان، دبیر جشنواره امسال که بیش از یک دهه با مسئولیت‌های اجرایی مختلف در کنار جشنواره بوده و به خوبی با ابعاد گوناگونش آشناست، اعتقاد دارد که اکنون زمان مناسبی برای ایجاد تحول در ساختار، مأموریت‌ها و حتی شیوه برگزاری این قدیمی‌ترین جشنواره سینمایی ایران است و به نظر می‌رسد مدیران سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش هم با این دیدگاه همراه‌اند. گلستان برنامه‌ریزی برای این تحول را از همین امسال و دوره چهل و نهم آغاز کرده

توصیه

اگر توپ‌های درون ظرف رنگی باشند، تنوع مواد و موجودات را بیشتر تداعی می‌کنند. ممکن است برخی از دانش‌آموزان توپ‌ها را نماد کاهش و افزایش جمعیت بدانند. موضوع انسان و جمعیت را از این بحث کنار بگذارید و به وقت دیگری ماکول کنید؛ زیرا پرداختن به دو مضمون در یک فعالیت بحث‌ها را پراکنده می‌سازد و نمی‌گذارد که آن‌ها به نتیجه برسند.

توپ‌ها نشانه چه مواد و موجودات زنده و غیرزنده‌ای می‌توانند باشند؟

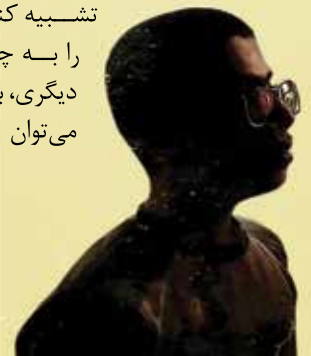
● اگر برای هر یک از آن‌ها همان اتفاقی که برای درختان افتاده است بیفتد، آینده چگونه خواهد بود؟

● شما چه راه‌های عملی برای حل این مسئله پیشنهاد می‌کنید؟ (به دانش‌آموزان بگویید فقط برای دیگران راهکار ندهند؛ برخی از این راهکارها را هم خودشان باید اجرا کنند.)

دانش‌آموزان بخواهید که درباره آن‌ها گفت‌وگو کنند.

● اگر این توپ‌ها نشانه‌ای از همان درختان باشند، قطع درختان چه نتیجه‌ای دارد؟

● اگر این ظرف را به کره زمین تشبیه کنیم، توپ‌ها را به چه چیزهای دیگری، به جز درخت، می‌توان تشبیه کرد؟

از حدود پانزده سال پیش که وارد دوره دیجیتال شدیم، فیلم آموزشی با شرایط و امکاناتی متفاوت نسبت به دوره آنالوگ مواجه شد؛ آن قدر که به نظرم جشنواره رشد همان زمان باید پوست می انداخت و تغییرات جدی می کرد؛ اتفاقی که به دلایل مختلف نیفتاد. به هر حال، امروز که در دوره پسااینترنت به سر می بریم، از نظر امکانات فنی و تسهیل ارتباطات در شبکه مجازی مناسب ترین زمان برای ایجاد این تحول است.

به موازات این اتفاق، اتفاقات دیگری هم در این سالها افتاد که از جمله آنها شکل گرفتن سند برنامه درسی ملی و اسناد تحولی آموزش و پرورش بود؛ اسنادی که به تمامی مقوله ها، به ویژه به رسانه فیلم نگاهی ویژه دارد. در دوره جدید قرار بر این شده است که به جای «کتاب محوری»، این سنت آشنای آموزش در ایران، اصل بر «برنامه محوری» باشد. برنامه محوری یعنی قرار دادن «بسته آموزشی» به جای کتاب. البته کتاب در برنامه محوری نیز همچنان رسانه مهمی است و مهم باقی خواهد ماند ولی بسته آموزشی می تواند با وظایف متنوع تری در خدمت برنامه آموزش قرار بگیرد و در جاهایی که کتاب نمی تواند نقش جذابی در آموزش ایفا کند، به کمک برنامه آموزشی بیاید.

همه اینها به معنای آن است که جشنواره فیلم رشد وارد دوره و مأموریت جدیدی شده است. جشنواره های که اگر بیش از پنج دهه پیش به راه نیفتاده بود، حالا ضرورتاً باید آن را به وجود می آوردیم؛ جشنواره های با نقش جدی در تجهیز و ارتقای بسته آموزشی مدارس. رویدادی که هنر و فیلم و سینما را در خدمت فرایند آموزش می بیند و کمک می کند که این فرایند به شکلی جذاب وارد کلاس درس شود و حتی زمینه ساز ارتقای آموزش تخصصی در گروه های مخاطب بزرگسال (کارشناس و دانشجو)

قبل از نمایش فیلم

قبل از نمایش فیلم در سینما یا کلاس درباره برخی مشاغل که قبلاً وجود داشته اند اما اکنون در جاهای کمی از کشور دیده می شوند یا کاملاً از بین رفته اند، مانند آب حوض کشی، لحاف دوزی، چینی بندزنی، نمکی، حاجی فیروز صحبت کنید. دانش آموزان زمینه تماشای فیلم را داشته باشند.

پس از نمایش فیلم

پس از نمایش فیلم سؤال های زیر را

نام کارگردان: شیوا ممتحن

خلاصه داستان: فرفره کودکی در خاطراتش گم می شود. همراه کودک در خاطراتش سیر می کنیم.

مدت زمان فیلم: ۷ دقیقه و ۳۲ ثانیه
گروه مخاطب: دانش آموزان همه دوره های تحصیلی (با اهداف مختلف)
زمان پیشنهادی برای اجرای فعالیت: ۴۵ تا ۷۰ دقیقه

فرایند اجرا: الف) پیش دبستان و پایه های اول و دوم ابتدایی

و همچنین خانواده‌های دانش‌آموزان باشد.

در این میان، جشنواره فیلم رشد برای انطباق با کارکردهای تازه و اثربخشی بیشتر باید وظیفه تازه‌ای برای خودش تعریف کند و این ممکن نمی‌شود مگر از طریق ارتقای سطح ارتباط جشنواره با هنرمندان و مخاطبان، و کمک به دو حلقه ماقبل و بعد خود (یعنی تولید و اکران).

■ برخی ساختارهای موجود که اکنون دیگر جوابگو نیستند، با خرد جمعی همین گروه پدید آمده‌اند. چرا می‌خواهید برای ایجاد تحول، دوباره از هم‌فکری همین افراد استفاده کنید؟

ما اکنون هم تقریباً الگوی ذهنی، ایده و پیشنهادهای جدی در مورد دوره پنجاهم به بعد این جشنواره داریم ولی باورمان بر این است که همه دانش لازم پیش ما نیست و نزد همگان است! خوشبختانه این جشنواره دلسوزان و ذی‌نفعان مختلف و متعددی دارد و می‌توان در مسیرهای مختلف منتهی به تحول از نظرات آن‌ها کمک گرفت. در نشست اول هم که در موزه سینما برگزار کردیم، اغلب مدعوین ما دبیران، مدیران و برگزارکنندگان دوره‌های پیشین این جشنواره در چند دهه قبل بودند که همه با عشق و گاه در شرایط دشوار سعی کرده بودند این جشنواره را در اوج حفظ کنند و آن را ادامه دهند. هر کدام هم موفقیت‌ها و دستاوردهایی داشتند که به نظر من این تجربه‌ها می‌توانند برای آینده این جشنواره و در جهت بالندگی آن به کار ما بیایند.

■ برای جذب افراد جدید و کارشناسان کارآمدتر به این کارگروه‌ها چه فکری کرده‌اید؟ آیا فقط از مدیران پیشین این جشنواره استفاده می‌کنید یا قرار است تصمیمات را گروهی آشنا تر با تکیه بر

اقتضات و فناوری روز بگیرد؟

تعدد نشست‌ها و ترکیب متفاوت مدعوین به این معناست که ما از چند زاویه و از نگاه چند نسل می‌خواهیم به این پدیده نگاه کنیم. قطعاً همان قدر که به تجربه کسانی که در این حیطه عمری را سپری کرده‌اند نیاز داریم، به افرادی که جهان را دگرگون دیده‌اند و تازه وارد عرصه جوان و نوظهور پسااینترنت شده‌اند هم نیازمندیم. اتفاقاً افرادی که برخی از پیش‌فرض‌ها را نداشته باشند (یعنی فکر نکنند همیشه آداب روشنی برای جذب فیلم، جایزه دادن یا داوری وجود دارد)، بسیار به کار ما می‌آیند؛ چون گاهی این پیش‌فرض‌ها ما را متوقف می‌کند.

بنابراین، به نظرم شاهد حضور حداقل چهار گروه در نشست‌های «در آستانه پنجاه سالگی» خواهیم بود:

- یک گروه متشکل از پیش‌کسوتان و خانواده جشنواره رشد؛

- یک گروه متشکل از هنرمندان و کسانی که در برگزاری جشنواره‌های سینمایی تجربه دارند؛

- گروهی متشکل از جوانان و متخصصان حیطه‌های مورد نیاز دیگر مانند آی‌تی و ...؛
- و سرانجام، متخصص امر آموزش.

■ سهم مخاطبان اصلی جشنواره (دانش‌آموزان رده‌های مختلف تحصیلی) در برنامه‌ریزی‌های تحول آن چیست؟

وقتی در مورد جشنواره کاربردی حرف می‌زنیم، منظور جشنواره‌ای است که به‌طور روشن برای یک گروه مخاطب خاص کار می‌کند و حتماً باید رویدادی مخاطب‌محور باشد. برگزارکنندگان این جشنواره هم خروجی مجموعه‌ای از

امروز که در دوره پسااینترنت به سر می‌بریم، از نظر امکانات فنی و تسهیلات ارتباطات در شبکه مجازی، مناسب‌ترین زمان برای ایجاد تحول در جشنواره فیلم رشد است

مطرح کنید و از دانش‌آموزان بخواهید درباره سؤالات زیر گفت‌وگو کنند:

- آیا تا به حال فرفره‌بازی کرده‌اید؟ در صورت پاسخ مثبت، آیا این بازی را دوست دارید؟
- اگر خاطره‌ای از فرفره‌بازی دارید، برای دوستانتان تعریف کنید.
- وقتی فرفره پسرچه در حوض افتاد، چه کسی آن را بیرون آورد؟
- شغل افرادی که سر راه پسرچه قرار گرفتند، چه بود؟ آن‌ها چه رفتاری با

پسرچه داشتند؟

• چرا پسرچه صدایش را به نمکی داد؟

فعالیت انتخابی در کلاس

در صورت امکان، دانش‌آموزان شعر عمو زنجیرباف را در کلاس با زنجیر کردن دستانتشان و صدای برخی مشاغل ذکر شده در فیلم اجرا کنند یا در جای خود این شعر را بخوانند.

بچه‌ها حرکات و صدای لحاف‌دوز، آب حوضی، نمکی و حاجی فیروز را به

صورت نمایش خلاق اجرا کنند. همچنین، به گروه‌های کوچک تقسیم شوند و هر گروه یکی از مشاغل یاد شده در فیلم را نقاشی کند. سپس، شما نقاشی‌ها را روی دیوار کلاس به نمایش بگذارید.

فعالیت تکمیلی برای دوره دوم ابتدایی

دانش‌آموزان از بزرگ‌تره‌های خود بپرسند که نمکی، آب حوضی، چینی‌بندزن و لحاف‌دوز چه کار

پژوهش‌های علمی میدانی را در اختیار دارند و هم برنامه‌درسی به آن‌ها سرخ می‌دهد که چه چیزی، برای چه کسی، کی و چگونه گفته شود. این‌ها نشانه‌های مهم برای حرکت در مسیر تحول هستند ولی قطعاً به ذائقه، نیاز و ضرورت‌های تازه دانش‌آموزان هم توجه خواهیم کرد. شاید اینکه جشنواره رشد در سراسر ایران برگزار می‌شود و همه گروه‌های فرهنگی و قومیتی را در بر می‌گیرد، خودش فرصتی باشد که در این نگاه گسترده‌ای که به سمت ایجاد تحول داریم، حتی به‌طور مستقیم از نظرات و افکار بچه‌ها هم در قالب پرسش‌نامه‌های هدفمند کمک بگیریم.

● لطفاً در مورد محورهای توسعه و تحول جشنواره فیلم رشد کمی توضیح دهید.

□ در نشست اول «در آستانه ۵۰ سالگی» جشنواره فیلم رشد، هدف ما بیان مسئله بود و ما چهار محور برای تبیین اینکه چرا جشنواره فیلم رشد به تحول نیاز دارد، تعریف کردیم که بدین شرح‌اند:

۱. اول از همه، توجه به فرصت‌های تازه و توجه به فیلم آموزشی در سند برنامه‌درسی ملی است. این فرصت‌ها شامل فرصت‌های مبتنی بر تولید محتوا و فرصت‌هایی برای نمایش و عرضه می‌شود. حتی شاید برای شما جالب باشد که بدانید برنامه‌درسی ملی به مکان نمایش نیز توجه کرده و یکی از راهکارهایی که در سند برنامه‌درسی توصیه شده است، رفتن به سالن سینما به‌عنوان آموزش یک تجربه اجتماعی و

آیین دیدن فیلم در جمع است و خواسته شده که برای آن برنامه‌ریزی شود. این‌ها یعنی جشنواره به لحاظ قانونی نسبت به دهه‌های پیشین شرایط بهتری دارد.

۲. نکته دوم، ارزیابی علل روند نزولی ارتباط جشنواره با مخاطبان اصلی خود یعنی دانش‌آموزان و معلمان است. بدیهی است که این روند نزولی یک‌باره رخ نداده و طی سال‌های طولانی، ناخواسته میزان توجه مخاطبان به فیلم‌ها یا اثربخشی‌شان تغییر کرده است که این می‌تواند به تغییر ذائقه و شاید افت

کمیت و کیفیت تولیدات داخلی ما در این عرصه مربوط باشد. قطعاً

شرایط نمایش، محل عرضه

و رقابت با سایر فرصت‌های

موازی نیز در این کاهش

دخیل‌اند. ما علاوه بر فرصت

اصلی جشنواره (نمایش در

سالن‌های سینما) باید برای

ارتباط بیشتر مخاطبان به

فرصت‌های موازی نمایش و

ارائه هم فکر کنیم؛ مثلاً ارائه

فیلم در خانه یا مدرسه و ... نیازی

است که شاید در سال‌های گذشته

احساس می‌شد ولی امکانش نبود. به هر

حال، امروز که فناوری جدید این اجازه را به ما

می‌دهد، وظیفه داریم که برایش برنامه‌ریزی کنیم.

۳. کم شدن ارتباط جشنواره رشد با جریان فیلم‌سازی

در ایران است. به نظر من این موضوع به این برمی‌گردد

که جشنواره نتوانسته است چرخه تولید را به‌درستی به

چرخه اکران و پخش وصل کند. ممکن است شما پرسید

مگر این موضوع وظیفه جشنواره است؟ در پاسخ باید

در دوره دوم ابتدایی مناسب‌تر است. پس،

از این انیمیشن برای ایجاد انگیزه جهت

رود به گفت‌وگو می‌توان استفاده کرد.

قبل از نمایش فیلم، برای معرفی مشاغل

فراموش شده می‌توانید از تصاویری مانند

تصاویر پیوست استفاده کنید.

فرایند اجرا: (ب) متوسطه اول

و دوم

قبل از نمایش فیلم در سینما

یا کلاس درباره برخی مشاغلی

که قبلاً وجود داشته‌اند و

توصیه

در تمامی گفت‌وگوهای کلاسی، ابتدا

میز و نیمکت‌ها به شکل U چیده شود

تا دانش‌آموزان بتوانند هنگام گفت‌وگو

همدیگر را ببینند.

اگرچه انیمیشن فرره در دوره

پیش‌دبستان و پایه‌های اول

و دوم ابتدایی برای معرفی

بخشی از گذشته و فرهنگ و

هویت مناسب است اما چهار سؤال

آخر فعالیت تکمیلی برای گفت‌وگو

می‌کردند و چرا بسیاری از این شغل‌ها

دیگر وجود ندارند؟

امروزه به جای این شغل‌ها چه

شغل‌های جدیدی به‌وجود آمده است؟

چه شغل‌هایی ممکن است در آینده

وجود نداشته باشند؟

بچه‌ها حدس می‌زنند که چه شغل‌های

جدیدی ممکن است در آینده به وجود

آیند؟

آن‌ها جهت آمادگی برای مشاغل

آینده، چه چیزهایی را باید یاد بگیرند؟

بگویم اگرچه اصولاً ایجاد شرایط تولید و اکران وظیفه جشنواره‌ها نیست، اما در مورد جشنواره فیلم رشد نگاه من این است که این رویداد باید به شدت هم به مقوله تولید و هم به نمایش فیلم‌های آموزشی و تربیتی توجه کند. دلیل روشنش هم این است که فیلم‌های داستانی بازار دارند و مخاطبان تعریف شده‌ای؛ این بازار به طور طبیعی از جریان تولید آن فیلم‌ها حمایت می‌کند، اما در مورد فیلم آموزشی این اتفاق نیفتاده است. دلیلش هم این است که همه نظام‌های آموزش و پرورش در سراسر دنیا و از جمله ایران، نسبت به ورود محتواهای جدید به جریان رسمی آموزش، حساسیت‌ها، کنترل کیفی و محدودیت‌هایی دارند؛ یعنی اگر ما برای آموزش می‌خواهیم فیلم بسازیم، باید بازارش در همان محیط آموزشی یا محیط‌های منتسب به آموزش باشد. این محدودیت یک نقض ذاتی دارد: شما می‌خواهید چیزی را عرضه کنید ولی قانون به شما این اجازه را نمی‌دهد؛ پس طبیعتاً بازار شکل طبیعی خود را پیدا نمی‌کند.

در سال‌های گذشته، تلاش‌هایی در این زمینه شد و طرح‌های مختلفی از جمله اکران دانش‌آموزی و نمایش فیلم‌های صبح اجرا شد که هر کدام اگرچه موفقیت‌های نسبی و کوتاهی داشتند، هیچ‌گاه به یک جریان اصلی اثربخش و ماندگار تبدیل نشدند. به عبارت دیگر، هرگز فیلم‌سازان ما یا شرکت‌های تولید و پخش فیلم، برنامه‌ای برای تولید مستمر فیلم‌های آموزشی و تربیتی که پاسخ‌گوی نیازهای آموزشی دانش‌آموزان ما و متناسب با برنامه‌های جامع آموزشی در مدارس باشد، نداشته‌اند، اما نهادی مانند جشنواره فیلم رشد که خودش درون آموزش و پرورش است، می‌تواند کنترل کیفی را به درون خود بیاورد و نهادی مطالبه‌گر باشد؛ یعنی نسبت به وظایف یک جشنواره متعارف، حیطه خود را گسترده سازد و کمک کند که جریان جذب فیلم‌سازان به طور طبیعی شکل گیرد (تقویت و حمایت از تولید) و به ایجاد یک جریان دائمی

تولید فیلم‌های تخصصی آموزشی منجر شود.
۴. مؤلفه چهارم در این نگاه، ایجاد بازار برای فیلم آموزشی است؛ چیزی که تاکنون نه مدیران جشنواره رشد و نه آموزش و پرورش به طور جدی به سمتش نرفته‌اند. برای همین، معتقدم که یکی از محورهای جدی تحول جشنواره فیلم رشد از دوره پنجاهم به بعد این است که به امکانی برای رونق اقتصادی فیلم آموزشی تبدیل شود. وقتی تولید گسترده شود، می‌توان در مورد فیلم‌هایی با کیفیت فنی بالاتر که با شرایط استانداردتری هم ارائه می‌شوند، بیشتر حرف زد. وقتی شما بازار و مشتری داشته باشید، همیشه عرضه خوب، به سرعت به تولید بعدی متصل می‌شود.

البته طرح بحث ایجاد بازار به این معنا نیست که بخواهیم جشنواره فیلم رشد خودش به تولیدکننده، نمایش‌دهنده و ارائه‌دهنده فیلم آموزشی تبدیل شود. اگر این بسترسازی محقق گردد، کمک خواهد کرد که استودیوها و شرکت و حتی تولیدکنندگان مستقل از فرصت اشاعه فیلم‌های آموزشی بهره بگیرند.

■ در صحبت‌هایتان چند بار به ویژگی فناوری امروز دنیا به‌عنوان دوران پسااینترنت اشاره کردید و گفتید که

این فناوری‌ها فرصت مناسبی برای ایجاد تحول در جشنواره رشد ایجاد کرده‌اند. لطفاً درباره این ویژگی‌ها و ارتباط آن‌ها با سازوکار برگزاری یک جشنواره فیلم توضیح دهید.

شاید برای سایر جشنواره‌های سینمایی ضرورتی نداشته باشد که با دیدی که ما نسبت به اینترنت داریم حرکت کنند؛ چون هنوز شیوه مرسوم بسیاری از جشنواره‌ها، اکران رسمی فیلم در سالن‌های سینماست. سالن سینما یک فضای مشخص

نیازها و ضرورت‌های جشنواره فیلم رشد با سایر جشنواره‌های سینمایی تفاوت دارد پس شکل آن هم باید مانند خودش باشد

اکنون در جاهای کمی از کشور دیده می‌شوند یا کاملاً از بین رفته‌اند، مانند آب حوضی، لحاف‌دوزی، چینی‌بندزنی، نمکی و حاجی فیروز، صحبت کنید تا دانش‌آموزان زمینه تماشای فیلم را داشته باشند.

پس از نمایش فیلم، سؤال‌های زیر را مطرح کنید و از دانش‌آموزان بخواهید که درباره آن‌ها گفت‌وگو کنند.

• افرادی که سر راه پسرپچه قرار گرفتند، شغلشان چه بود؟ آن‌ها چه

رفتاری با پسرپچه داشتند؟

- چرا پسرپچه صدایش را به نمکی داد؟
- نمکی، آب حوضی، چینی‌بندزنی و لحاف‌دوزی چه کار می‌کردند و چرا بسیاری از این شغل‌ها دیگر وجود ندارند؟
- امروزه به جای این شغل‌ها چه شغل‌های جدیدی به وجود آمده‌اند؟
- چه شغل‌هایی ممکن است در آینده وجود نداشته باشند؟

• بچه‌ها حدس بزنند که چه شغل‌های جدیدی ممکن است در آینده به وجود

آیند؟

- آن‌ها جهت آمادگی برای مشاغل آینده، چه چیزهایی را باید یاد بگیرند؟

توصیه

در تمامی گفت‌وگوهای کلاسی، در ابتدا میز و نیمکت‌ها به شکل U چیده شود تا دانش‌آموزان بتوانند هنگام گفت‌وگو همدیگر را ببینند. قبل از نمایش فیلم، برای معرفی مشاغل فراموش شده تصاویر مناسب را جست‌وجو و ارائه نمایند.

چهار محور برای توجیه نیاز به تحول جشنواره فیلم رشد در نشست آستانه‌ی ۵۰ سالگی مورد توجه قرار گرفت

با محدودیت‌های خاص خود است که مثلاً زمان دیدن فیلم و آداب تماشای جمعی را به مخاطب تحمیل می‌کند؛ در حالی که برای ما علاوه بر اکران در سالن نمایش، فرصت‌های موزی اشاعه و ارائه فیلم‌ها بسیار اهمیت دارد (که گاهی به مراتب مؤثرتر و حتی پرمخاطب‌تر از اکران در سالن‌های رسمی است). ما نمی‌خواهیم جشنواره رشد به آرشیو فیلم‌های دوره‌های مختلف تبدیل شود بلکه می‌خواهیم مرکزی باشد که مدام فیلم‌های تازه‌تر و غنی‌تر ایرانی و بین‌المللی را رصد کند و در چارچوب بضاعتش در اختیار مخاطبان خود، یعنی دانش‌آموزان، معلمان و خانواده‌های ایرانی قرار دهد. لذا وقتی در مورد ضرورت‌های استفاده

از بستر اینترنت در نمایش فیلم آموزشی حرف می‌زنیم، مشخصاً در این مورد صحبت می‌کنیم که این امکان ایجاد شود که فیلم‌ها بعد از سیر طبیعی خود در نمایش‌های جشنواره‌ای و بحث رقابت و جایزه، بتوانند در بستر اینترنت و در ازاء مبلغی بسیار جزئی در اختیار خانواده، مدرسه و دانش‌آموز قرار بگیرند. به این ترتیب، امکانی فراهم خواهد شد که ضمن حفظ مالکیت معنوی و مادی صاحبان آثار، جشنواره همیشه فیلم‌های

آموزشی زیادی در اختیار داشته باشد و بتواند آن‌ها را در اختیار مخاطبان واقعی‌شان در سراسر ایران قرار دهد. در چنین شرایطی معلمان دوره‌های مختلف تحصیلی حتی در دورترین مراکز کشور نیز می‌توانند برای استفاده آموزشی از آن‌ها برنامه‌ریزی کنند. این آن چیزی است که من از طرح ضرورت بررسی حیطه سوم، که دوره پسااینترنت است، در ذهن دارم.

فیلم آموزشی در شکل سنتی‌اش نمی‌تواند مانند روش‌های آموزشی دیگر با دانش‌آموز ارتباطی تعامل جویانه برقرار

کند. این بخشی از ذات سینماست و اشکالی هم ندارد اما اگر به فیلم آموزشی به مثابه رسانه‌ای کاربردی نگاه کنیم، خواهیم دید که این ارتباط یک‌سویه فیلم با مخاطب عملاً فرصت گروه شدن دانش‌آموزان در زمان تماشای فیلم و مشارکت فعالشان با آموزگار در محیط درسی را از مخاطبان می‌گیرد. امکان آموزش فعال در زمان استفاده از فیلم آموزشی نسبت به برخی از روش‌های آموزشی دیگر بسیار کمتر است و همین باعث شده است که فیلم با همه جذابیتش، در رقابت با برخی از روش‌ها یا رسانه‌های دیگر در بسته آموزشی ضعیف به نظر آید. اکنون در دوره اینترنت این امکان وجود دارد که شما به‌عنوان مخاطب بخشی از محتوا را ایجاد کنید، در آن تغییراتی بدهید یا تکمیل‌کننده محتوا باشید. علاوه بر این‌ها، شرایط ارائه تعاملی مبتنی بر اینترنت در فیلم آموزشی شرایط متفاوت و امکانات متعددی در اختیار پدیدآورنده قرار می‌دهد و شما می‌توانید علاوه بر فیلم، هم‌زمان از متن، عکس و صوت هم استفاده کنید. مفهوم چندرسانه‌ای (مالتی‌مدیا) در مورد آموزش، مفهومی اثربخش و مهم است.

بحث مواجهه با فیلم به‌عنوان بخشی از بسته آموزشی حکایت دیگری است و گاهی لازم‌هانش این است که «فیلم»‌ها به محل دانش‌آموزان بیایند! مگر در تمام کشور چند سالن سینما هست و به چه تعداد از بچه‌ها خدمات می‌دهند؟ در چند شهر فرصت کافی و زیرساخت نمایش داریم؟ باید از فرصت‌های موزی، ساعت‌های متفاوت و مکان‌های متغیری که اینترنت به ما می‌دهد، شرایط رو به جلویی که اینترنت دارد و ... استفاده شود. اینترنت نسل چهارم به بعد به ما فرصت‌های تعاملی جذاب و متفاوتی می‌دهد که حتی اگر ضرورت سینمایی هم نداشته باشند، هر کدام ضرورت‌های آموزشی خودش را دارد. به همین جهت، جشنواره فیلم رشد باید به ضرورت‌های دوران پسااینترنتی هم توجه داشته باشد.

متوقف کن و گرنه ذوب خواهد شد

نام کارگردان: دنیش جلیل جوزف کلی

از کشور: امارات متحده عربی
خلاصه داستان: سیاره زمین به خاطر گرمایش جهانی تهدید می‌شود ...
مدت زمان فیلم: ۱ دقیقه و ۳۰ ثانیه
گروه مخاطب: دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی

زمان پیشنهادی برای اجرای

فعالیت: ۴۵ تا ۹۰ دقیقه

فرایند اجرا: پس از نمایش فیلم

دوره دوم ابتدایی

پس از نمایش فیلم از دانش‌آموزان بخواهید:

- دریافت خود از فیلم را بیان کنند.
- اطلاعاتی را که درباره گرم شدن کره زمین دارند، بیان کنند.
- از آن‌ها سؤال کنید: اگر انسان‌ها

■ به نظر شما اگر همه ابعاد این تحول اتفاق بیفتد، به این منجر نخواهد شد که جشنواره رشد از جایی به بعد، اصلاً دیگر یک جشنواره فیلم نباشد و به جشنواره محتوای چندرسانه‌ای رشد تبدیل شود؟

□ خیر. تمرکز ما روی فیلم باقی خواهد ماند؛ چون ضرورت این جشنواره توجه به فیلم است. جشنواره چندرسانه‌ای‌ها و جشنواره توجه به ابزار (مدیوم)‌های دیگر در آموزش و پرورش چند سالی است راه افتاده است و کار خودش را انجام می‌دهد و اگر هم کافی نباشد باید توسعه یابد. با تأکید می‌گویم که جشنواره بین‌المللی فیلم‌های آموزشی و تربیتی رشد یک میراث فرهنگی است و سینمایی بودن، جشنواره آموزشی ماندن و وزن بین‌المللی‌اش ارزش‌هایی هستند که حفظ خواهند شد. هرگز جشنواره فیلم رشد به جشنواره چندرسانه‌ای یا جشنواره سایر محتواهای آموزشی تبدیل نخواهد شد؛ چون برای رسیدن به آن‌ها راه‌های دیگری در آموزش و پرورش پیش‌بینی شده است.

■ یکی از بحث‌هایی که در نشست اول چند نفر از کارشناسان به‌عنوان آسیب‌شناسی جشنواره مطرح کردند، تعدد دامنه‌گونه‌های مختلف سینمایی است که ذیل عبارات «تربیتی» یا «آموزشی» در جشنواره فیلم رشد کنار هم قرار می‌گیرند و هر یک می‌توانند طیف وسیعی را شامل شوند. فیلم‌های آموزشی معمولاً به لحاظ تعریف فیلم‌هایی هستند که محتوای اصلی آن‌ها انتقال علم به زبانی در سطح فهم مخاطب است ولی ما به این رویکرد در حوزه فیلم‌های داستانی سینمایی کمتر بر می‌خوریم و بیشتر شاهد روایت‌های جذاب از محتواهایی هستیم که نهایتاً ممکن است با اغماض بتوان آن‌ها را در زیرشاخه تربیتی قرار داد. آیا این

موضوع به نظر شما یک تعارض آزردهنده در جشنواره رشد نیست؟ اینکه جاذبه جشنواره رشد، فیلم‌های بلند داستانی حرفه‌ای باشد؛ در حالی که مأموریت اصلی‌اش اشاعه فیلم‌های آموزشی به مفهوم انتقال علم و یا مفاهیم تربیتی است. آیا این تناقض نیست؟ اگر هست، با آن چه باید کرد؟

□ ما نباید از این هراس داشته باشیم که جشنواره فیلم رشد با انجام دادن وظایف طبیعی خود بخشی از جذابیت‌هایش را از دست بدهد و مثلاً از رقابت با رویدادهایی نظیر فیلم فجر یا جشنواره کودک اصفهان باز بماند. اینکه به‌طور صریح ارجاع می‌دهم به خاطر این است که تأمین صرفاً جذابیت‌ها، وظیفه جای دیگری است. جشنواره فیلم رشد در بهترین حالت اگر وظیفه ذاتی خود را به‌درستی انجام دهد، بهترین عملکرد را دارد. هرچند وقتی درباره فیلم حرف می‌زنیم، در مورد یک مقوله سرگرم‌کننده و جذاب صحبت می‌کنیم. همین که در آموزش به سراغ فیلم می‌رویم، یعنی با فضایی مفرح‌تر، جذاب‌تر و سرگرم‌کننده‌تر از آنچه در فضای کلاسیک آموزشی داریم نیاز است. شاید گاهی توجه آموزشی رسانه‌های دیگر بیشتر باشد ولی اثربخشی آن‌ها بیشتر نیست. ضمن اینکه ضرورت توجه جدی جشنواره فیلم رشد را به جذابیت و سرگرمی انکار نمی‌کنم، معتقدم که این جشنواره در عین حال وظیفه ندارد که مانند جشنواره‌های دیگر باشد؛ باید مثل خودش باشد.

ضمناً به این نکته مهم هم توجه کنید که وقتی ما از جشنواره فیلم‌های آموزشی حرف می‌زنیم، این آموزش معنای تربیتی و پرورشی را هم در بر دارد. اساساً آموزش با فیلم امری چندوجهی است که با توسعه اخلاق، عمل، باورها، لذت بردن، پویایی، گسترش تجربه زیسته و جذابیت‌های بصری توأم است و همه این‌ها باید با هم و به موازات یکدیگر شکل بگیرند.

بی‌رویه به مصرف آب، قطع درختان، استفاده از انرژی‌های تجدیدناپذیر مانند نفت و گاز و آلوده کردن محیط زیست ادامه دهند، چه اتفاقی می‌افتد؟ از دانش‌آموزان بخواهید که به صورت گروهی نامه‌ای با عنوان «من به کمک تو احتیاج دارم» از طرف زمین برای سایر دانش‌آموزان بنویسند و بپرسند که

آن‌ها چه کارهایی برای مراقبت از زمین و منابع آن می‌توانند انجام دهند. نامه گروه‌ها در کلاس خوانده شود.

توصیه

این فیلم با مباحث زیست‌محیطی کتاب‌های مطالعات اجتماعی و علوم تجربی دوره‌های دوم ابتدایی و اول

متوسطه ارتباط دارد و می‌تواند در زمان تدریس همان درس نمایش داده شود. اگر به دانش‌آموزان یک هفته فرصت بدهید تا برای نوشتن نامه از منابعی مانند کتاب، اینترنت، افراد باتجربه و صاحب‌نظر استفاده کنند، نتیجه بهتری به دست می‌آید. نامه‌ها را به دیوار مدرسه نصب کنید یا در شبکه مجازی مدرسه بگذارید.

نگاه هنرمندان به فیلم آموزشی

منصور غلامی

توانمند بستر زاینده را برای آنان فراهم می‌کند. اکبر عالمی، پژوهشگر و منتقد سینما، با اشاره به تاریخ و نحوه شکل‌گیری جشنواره فیلم رشد گفت: «جشنواره فیلم رشد قدیمی‌ترین جشنواره سینمایی است که به همت و با ابتکار مردی بزرگ و دانشمندان ایرانی به نام دکتر پرویز ناتل خانلری در سال ۱۳۴۲ آغاز به کار کرد و همواره از بهترین داورهای کشورهای پیشرفته برای قضاوت و داوری آثار دعوت به عمل آورده است.» وی درباره آموزشی بودن آثار سینمایی اظهار کرد: «گاهی فیلم‌هایی در این جشنواره به نمایش در می‌آیند که به‌طور مستقیم در ذهن کودکان و دانش‌آموزان دنیا، انگیزه روی آوردن به علوم و اختراعات را زنده می‌کنند اما به‌طور کلی این اتفاق به ندرت می‌افتد.» این مؤلف به دست‌بندی آموزش نوین در جهان اشاره کرد و گفت: «آموزش نوین از نیمه دوم قرن گذشته تا امروز در کشورهای پیشرفته جهان به دو گروه کاملاً متفاوت مستقیم و غیرمستقیم تقسیم شده است و آموزش غیرمستقیم به کمک دستگاه‌های بیداری و شنیداری، تأثیر حیرت‌آوری در ذهن مخاطب می‌گذارد.» عالمی درباره نوع آموزش در فیلم‌های سینمایی ایران توضیح داد: «در آثار ما به گونه‌ای غیرکارشناسانه تلاش می‌شود که آموزش صورت گیرد و حرف و سخن سازندگان فیلم شبیه نصیحت می‌شود. نکته حائز اهمیت این است که همه افراد قدرت نصیحت کردن را دارند و در این باره نیازی به استعداد و خلاقیت نیست.» وی

کامران شیردل، مستندساز:
ساخت فیلم‌های آموزشی نیازمند تحقیق و پژوهش و پیوند خوردن آن با جوهر دانش و تجربه است.

این پیش‌کسوت فیلم‌سازی با تأکید بر اینکه افرادی که قصد ساختن فیلم‌های آموزشی دارند باید یک سر و گردن از سایر فیلم‌سازان و کارگردانان بالاتر باشد، اظهار کرد: «از آنجا که ساخت چنین فیلم‌هایی پل ارتباطی برای انتقال اطلاعاتی خاص در حوزه اجتماعی، فرهنگی و آموزشی است، شخصی که وارد این حوزه می‌شود باید از پیش زمینه اطلاعاتی و آگاهی بسیار زیادی در این زمینه برخوردار باشد» به گفته وی، تحقق این امر نیازمند تحقیقات و پژوهش است که پایه اصلی ساخت فیلم‌های آموزشی را تشکیل می‌دهند و باید حاصل این پژوهش‌ها به دانش و تجربه کاری پیوند زده شود.

اکبر عالمی:
تهیه‌کننده محور موفقیت‌های یک فیلم آموزشی است.

یک منتقد سینمایی معتقد است که تهیه‌کننده، هسته مرکزی شکل‌گیری یک اثر سینمایی موفق است که با بهره‌مندی از نیروهای

اول و دوم ابتدایی و متوسطه اول
مدت زمان فیلم: ۱۹ دقیقه
زمان پیش‌نهادی برای اجرای
فعالیت: ۵۰ تا ۷۰ دقیقه
فرایند اجرا: پس از نمایش
پس از نمایش از دانش‌آموزان بخواهید
درباره سؤالات زیر گفت‌وگو کنند.
● پیام یا پیام‌های فیلم چیست؟
● شخصیت‌های فیلم چه ویژگی‌های
مثبت و منفی‌ای داشتند؟ (خانم دکتر،

نام کارگردان: یوسف جعفری
خلاصه داستان: گروهی جهادی برای
انجام خدمات بهداشت و درمان و فعالیت
های فرهنگی وارد روستایی دورافتاده می
شوند که ظاهراً کودکی ندارد؛ اما نشانه
هایی از حضور بچه‌ها در جای جای آن
دیده می‌شود. اعضای گروه برای حل این
معما دست به کار می‌شوند...
مدت زمان فیلم: ۱۹ دقیقه
گروه مخاطب: دانش‌آموزان دوره‌های

سوزن

تهیه‌کننده را هسته مرکزی شکل‌گیری یک اثر سینمایی موفق دانست و گفت: «در انواع گونه‌های سینمایی، اعم از انیمیشن، بلند، مستند و ...، تهیه‌کننده محور تمام موفقیت‌های فیلم آموزشی سعی می‌کند با بهره‌مندی از هنرمندان توانمند، خلاق و متخصص، بستری از زاینده‌گی را برای آنان فراهم آورد، عالمی اظهار کرد: «در تولید یک اثر سینمایی با محوریت آموزش باید سایه تهیه‌کننده را پشت‌سر تمام عوامل مشاهده کنیم تهیه‌کننده دانا و متخصص به دنبال گروهی دانا و متخصص است. به بیان دیگر، انتخاب اولیه صحیح در شناسایی گروه سازنده، پیشاپیش توفیق یک اثر را تضمین می‌کند.»

رسول صدرعاملی، کارگردان

اکنون انگیزه‌ای برای تولید فیلم آموزشی وجود ندارد. رونق این حوزه نیازمند ایجاد انگیزه و حمایت برگزارکنندگان جشنواره فیلم رشد و سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی از فیلم‌سازان است.

منوچهر اکبرلو:

شناخت مخاطب و جذاب بودن، رمز موفقیت فیلم آموزشی است.

سیروس الوند، کارگردان:

تحقیق و پژوهش، حلقه مفقوده فیلم‌های آموزشی است.

پیمان دهقانی، انیماتور:

فیلم آموزشی دو وجه مهم دارد: اول آموزش به‌طور

مستقیم که در بهترین حالت و نحوه برنامه‌ریزی آن استادان و روان‌شناسان و برنامه‌ریزان و صاحب‌نظران آموزشی می‌نشینند و برنامه‌های آموزشی را تدوین می‌نمایند و می‌نویسند. در مرحله بعد، متن زیر نظر کارگردان و یا کارگردان هنری بازنویسی می‌شود و به‌صورت فیلم‌نامه آموزشی در می‌آید و برای اجرا به گروه تولید داده می‌شود اکثر فیلم‌های انیمیشن آموزشی غربی از این نوع‌اند. امر آموزش کودکان در کشورهای اروپایی بسیار جدی گرفته می‌شود و چون انیمیشن بهترین و جذاب‌ترین نحوه بیان برای مخاطب کودک و نوجوان و خردسال است، به‌عنوان بهترین ابزار مورد استفاده قرار می‌گیرد. دوم آموزش به‌طور غیرمستقیم، که در این شیوه معمولاً یک مفهوم کوتاه آموزشی می‌تواند به‌عنوان دغدغه هنرمند کارگردان در درون یک فیلم‌نامه به‌صورت لایه‌های محسوس یا نامحسوس به‌صورت موضوع بازگو شود. این نوع فیلم‌ها که اغلب به‌صورت جشنواره‌ای جلوه می‌کنند، دارای پیامی هستند که هر چه پنهان‌تر به ذهن مخاطب رسوخ کند، نتیجه بهتری خواهد داشت؛ بهتر از اینکه به‌صورت روشن و واضح سعی در نشان دادن مفهومی داشته باشند.

سیروس همتی، بازیگر و معلم منطقه ۱۶ شهر تهران:

با استفاده از فیلم‌های آموزشی می‌توانیم تأثیر زیادی در یادگیری مؤثر و ماندگار دانش‌آموزان داشته باشیم.

مهین جواهریان، انیماتور و داور چندین دوره جشنواره فیلم رشد:

خودم را جای دانش‌آموزان می‌گذارم!

خاص براساس شایعه نایاب شدن آن کالا، خلاصه کردن ۱۲ سال از زندگی کودکان و نوجوانان در امتحانی به نام کنکور، تبعیت از مدها و کلیشه بدن، رأی دادن به یک فرد در انتخابات براساس شنیده‌ها و نه بررسی و تحلیل برنامه و سابقه آن فرد و ... مثال‌هایی از رفتارهای ناآگاهانه جمعی هستند. مطمئناً دانش‌آموزان مثال‌های بیشتری سراغ دارند.

● همانند مردم این روستا، گاهی رفتارهای گروهی و جمعی مردم ناشی از ناآگاهی آن‌هاست. شما چه تجربه‌ها و مثال‌هایی از این رفتارها دارید؟ (در بیان مثال به رفتار شهری‌ها هم اشاره شود.)

توصیه

رفتارهایی مانند هجوم به فروشگاه‌ها برای خرید یک کالای

همکارش، صمد، صادق دست‌دست، و ...
● علت پنهان شدن بچه‌ها چه بود؟ چرا مردم روستا درباره محل پنهان شدن بچه‌ها چیزی نمی‌گفتند؟
● چرا خانم دکتر با اینکه نگران مادرش بود، به روستا بازگشت؟
● نظر شما درباره ترجیح منافع جمعی بر منافع فردی (رفتاری مانند رفتار خانم دکتر) چیست؟

نظر کارشناسان دربارهٔ فیلم آموزشی

روح... مال میر

دکتر حسن ملکی:

قائم مقام رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

فیلم آموزشی در خدمت تحول بنیادین اسناد بالادستی از فیلمسازان عزیز انتظار دارد فیلم‌هایی تولید کنند که روح بندگی و معنویت را در دانش‌آموزان تقویت نماید. محتوای فیلم به گونه‌ای باشد که دانش‌آموزان را به سمت و سوی معنویت سوق دهد.

مسئله تفکر در نظام اعتقادی ما بسیار اهمیت دارد. فیلم آموزشی نباید دانش‌آموز را در عواطف به طوری غرق نماید که قدرت فکر و عقل و تفکر او را تحت‌الشعاع قرار دهد. فیلم آموزشی باید کرامت آفرین و عزت آفرین باشد. یعنی وقتی دانش‌آموز به یک فیلم نگاه می‌کند، عزت نفس و اعتماد به نفسش تقویت شود.

ما باید بتوانیم از طریق فیلم آموزشی اخلاق و آداب اسلامی را در دانش‌آموزان پرورش دهیم. بعد هنری وجود کودک و نوجوان نباید فراموش شود. زیبا گرای و زیبا دوستی متصل به معنویت باید مد نظر باشد. ویژگی دیگر فیلم آموزشی بعد واقع‌بینی و آرمان‌گرایی است. انسان نه باید واقعیت‌گرایی صرف باشد و نه آرمان‌گرایی صرف. شکل مطلوب این است که افراد بین واقعیت و آرمان شناور و در حال حرکت باشند.

تقویت روحیه علمی از جمله انتظارات دیگر اسناد بالادستی از فیلم آموزشی است. روحیه علمی همان آب گوارایی است که انسان امروزی در بیابانی خشک و بی‌آب و علف جستجو می‌کند. در فیلم‌های آموزشی دانش‌آموز را باید طوری تربیت کنیم که او خودش را در امتداد زمان ببیند. نه گذشته‌گرایی صرف، نه حال‌گرایی تنها و نه آینده‌گرایی گسسته از حال می‌تواند انسان را موفق بدارد. آنچه که انسان را موفق می‌کند این است که انسان خودش را در امتداد زمان بداند.

سید نصرت الله فاضلی:

کتاب درسی به تنهایی نمی‌تواند به همهٔ خواسته‌ها و انتظارات مخاطبان پاسخ دهد. فیلم آموزشی می‌تواند بخشی از تنوع و جذابیت مورد نظر در فرایند یاددهی - یادگیری را به درون مدرسه بیاورد.

حبیب یوسفزاده:

به‌کارگیری رسانه‌های آموزشی به دلیل اثرگذاری بر هوش‌های چندگانه، ضرورتی است که باید بیش از پیش به آن توجه شود. برانگیختن حس دیداری، شنیداری، حرکتی و درگیر کردن قوهٔ منطقی عامل تأثیرگذاری فیلم‌های آموزشی و نقش آن‌ها در کمک به یادگیری عمیق‌تر است. پاسخ‌دهی به نیازهای هیجانی مخاطبان نوجوان از ظرفیت‌های منحصر به فرد رسانه‌ها از جمله فیلم‌های آموزشی

خود نادانسته توسط پلنگی مورد تهدید قرار می‌گیرند، محیط بان در این پلنگ و دور کردن شکارچیان در قاموس حیوانات مختلف به جوش و خروش می‌افتد، تا اینکه هدف تیر اندازی یکی از شکارچیان قرار گرفته و جان می‌بازد اما زندگی وی در هیبت جبری ادامه پیدا می‌کند و به زیست خود در طبیعت بی‌کران ادامه می‌دهد.

مدت زمان فیلم: ۹ دقیقه

گروه مخاطب: دانش‌آموزان دوره‌های

نام کارگردان: ریحانه میر هاشمی

خلاصه داستان: محیط بان در منطقه

حفاظت شده به گشت زنی مشغول است، روح او با طبیعت همسان شده و از این روی در گردش خود در صیانت از مرزهای طبیعت و حیوانات خود نیز به جانداران مختلف تبدیل شده و آزادانه و مستانه در طبیعت می‌تازد و زیست می‌کند. اما در بین همین گردش روزانه دست تقدیر او را مقابل شکارچیان غیر مجاز قرار می‌دهد، شکارچینی که

جبر

است که با درگیر ساختن طیف وسیعی از قابلیت‌های بالقوه مخاطبان رضایتمندی بیشتری در آنان ایجاد می‌کند و به تبع این رضایتمندی، اشتیاق و روحیه کوشگری را در مخاطبان تقویت خواهد کرد.

یدا... کریمی:

اگر بگوییم که حلقه مفقوده تعلیم و تربیت، فیلم آموزشی است، بیراه نگفته‌ایم؛ چرا که به وسیله یک فیلم کوتاه می‌توانیم خیلی از مباحث پیچیده تعلیم و تربیت را آموزش دهیم، بدون اینکه حتی مستقیم به آن بحث بپردازیم. پس اگر بتوانیم این حلقه مفقوده را در نظام تعلیم و تربیت جایگزین کنیم، یک گام به موفقیت نزدیک‌تر شده‌ایم. قبلاً سیاست‌های آموزشی تنها مبتنی بر وجود کتاب درسی بود و به رسانه‌های دیگر توجه نمی‌شد اما در حال حاضر، فیلم آموزشی در این بسته نقش قابل توجهی دارد و توانسته است به سلطنت کتاب خاتمه دهد و جایگاه رسانه‌های دیگر را در کنار کتاب ثبت کند.

گیرند. در عین حال، اگر فیلم‌نامه قوی و خوبی وجود داشته باشد، می‌توان با امکانات محدودی هم این فیلم‌ها را ساخت و ساخت آن‌ها برای نوجوانان، جوانان و معلمانی که می‌خواهند در این زمینه هم دست به تجربه بزنند، آسان‌تر خواهد بود و زمینه را برای ساخت فیلم‌های بلند و داستانی و یا دیگر انواع فیلم‌های آموزشی نیز هموار خواهد کرد.

کوروش امیری‌نیا:

فیلم‌های آموزشی مناسب، در پیچه خلایق و یادگیری را به روی فراگیرندگان می‌گشایند.

فاطمه رضانی:

فیلم‌های آموزشی در دوره ابتدایی می‌تواند نقش‌های چندگانه‌ای داشته باشند؛ چرا که تجربه دانش‌آموزان این دوره تحصیلی کم است. با این حال، از آنجا که امروزه نقش فعال‌تری برای آموزش‌گیرنده قائلیم، فیلم و رسانه می‌تواند با برنامه‌ریزی ما را به اهداف صحیح آموزشی برساند.

غلامرضا حمیدزاده:

می‌دانیم که یکی از عناصر اصلی در تولید فیلم استفاده از خلایق و بردن مخاطب به دنیای خیال است، اما در فیلم‌های مستند و داستانی واقع‌گرایانه اساس فیلم‌نامه بر مبنای پژوهش و تحقیق است و قبل از تهیه و نوشتن فیلم‌نامه باید درباره موضوع و چگونگی آن دقیقاً و به صورت علمی، پژوهش و تحقیق شود.

ناصر نادری:

از مؤلفه‌های تأثیرگذار در فرایند تحول، دقت نظر در باب تولید محتوای مولد و رسانه‌های آموزشی (رسمی و غیررسمی) و شیوه ارائه آن‌هاست. الگوی ذهنی مدیریت تولید مواد و رسانه‌های آموزشی (بسته آموزش) در آموزش و پرورش امروز، بر نگرش‌های زیر استوار است: مواد و رسانه‌های آموزش بایستی متنوع، خلایق آفرین، عمل‌گرا، اندیشه‌ورز و گروه‌گرا باشند، به نیازها و علایق مخاطبان پایبند باشند، تجربه رخدادهای و چالش‌های ملموس و عینی زندگی بیگانه نباشند، و در طراحی متون، شیوه بیانی و زبان نوشتار، شگردهای نومنتی و تصویری، گرافیک و تصاویر چشم‌انداز و ... جنبه‌های زیبایی‌شناسانه را رعایت کنند.

عادل یغما:

فیلم‌های کوتاه آموزشی اگر به خوبی نوشته، کارگردانی و تهیه شوند می‌توانند در زمانی کوتاه که زمان تدریس را تحت‌الشعاع قرار ندهد، مورد استفاده قرار

متوسطه اول و دوم

زمان پیشنهادی برای اجرای

فعالیت: ۷۰ دقیقه

فرایند اجرا: پس از نمایش

پس از نمایش فیلم، سؤالات زیر را برای گفت‌وگو در کلاس مطرح کنید.

- دریافت شما از فیلم چیست؟
- کدام صحنه‌های این فیلم برای شما جالب بود؟ چرا؟
- با دیدن این فیلم چه سؤالاتی در ذهنتان ایجاد شد؟

● سؤالات را روی تخته کلاس بنویسید.

● با استفاده از سؤالات دانش‌آموزان گفت‌وگوها را ادامه دهید. سؤالات احتمالی عبارت‌اند از:

- چرا محیط‌بان بین یک انسان و حیوان، حیوان را انتخاب کرد؟
- چرا با وجود قوانین، باز هم شکار غیرقانونی انجام می‌گیرد؟
- چرا با اینکه محیط‌بان در طول فیلم به شکل حیوانات مختلف در می‌آمد، پس از کشته شدن به شکل آهو درآمد.

● چرا اسم فیلم «جبیر» است؟ جبیر یعنی چه؟

● و ... در هدایت مباحث درباره موضوع حفاظت از محیط زیست و گونه‌های کمیاب، بر نقش محیط‌بانان در این کار تمرکز کنید. فعالیت تکمیلی: از دانش‌آموزان بخواهید به صورت گروهی یکی از دو فعالیت زیر را انجام دهند.

● تحقیق درباره محیط‌بانانی که حین انجام وظیفه زخمی یا کشته شده‌اند؛

چگونگی طراحی آموزشی با استفاده از فیلم

سید میثم موسوی

تصویرگر

میترا دانشور

آموزشی انجام دهید. آنچه در ادامه می‌آید، برخی از مواردی است که در طراحی آموزشی به شما کمک می‌کند.

مواد و رسانه‌های آموزشی

به‌طور کلی، موضوعات فیلم‌ها، کتاب‌های داستان، رخدادهای وقایع پیرامونی دست‌مایه مناسبی برای ایجاد حیرت فلسفی یا انگیزه برای شروع بحث در حلقه‌های کندوکاو و اجتماعات پژوهشی و یا فرایند کاوشگری هستند. برخی از این مواد و

فراهم آوردن فرصت‌های یادگیری مستلزم طراحی فعالیت‌های اصیل^۱ و مبتنی بر بافت فرهنگی-اجتماعی و تجربه‌های دست اول یادگیرندگان است. این فعالیت‌ها متکی بر پرسش‌های بازی هستند که امکان شکل‌گیری گفت‌وگویی معنادار میان معلم و یادگیرنده، و نیز یادگیرندگان با یکدیگر را فراهم می‌کنند. آنچه در بخش اول این راهنما آمد، نمونه‌هایی از طراحی آموزشی برای ایجاد فعالیت‌های اصیل یادگیری با استفاده از فیلم آموزشی بود. شما نیز می‌توانید برای سایر فیلم‌ها طراحی

به‌طور متوسط ۱۰ سانتی‌متر کوچک‌تر از آهوست. جبیر جزء حیوانات تیزرو محسوب می‌شود و می‌تواند با سرعت ۸۰ کیلومتر در ساعت بدود. البته دویدن جبیر بدون پرش صورت می‌گیرد. مهم‌ترین دشمن طبیعی این حیوان با توجه به سرعت بسیار بالا و محل زندگی، یوزپلنگ است. زیستگاه جبیر در ایران شامل مناطق بیابانی است و این حیوان معمولاً تپه‌ماهورهای کوتاه و بوته‌زارهای بلند به دشت‌های صاف ترجیح می‌دهد.

اما رنگ موهایش در قسمت‌های شکم و کفل‌ها سفیدرنگ است. آهو روشن‌تر از جبیر و به رنگ زرد شنی است. وزن جبیر در حدود ۲۵ کیلوگرم می‌باشد. در جبیر، جنس نر و ماده هر دو شاخ دارند؛ در صورتی که در آهو فقط جنس نر دارای شاخ می‌باشد. همچنین، شاخ‌های جبیر بر خلاف آهو قوس زیادی به خارج ندارند و موازی یکدیگرند. انتهای آن‌ها هم به سمت جلو متمایل و خمیده است. ضمناً طول شاخ در جبیر نر

تحقیق درباره‌ی گونه‌های حیوانی در حال انقراض ایرانی.

توصیه

در صورت لزوم، با استفاده از متن زیر کمی درباره‌ی جبیر توضیح بدهید. حتی بیان یک جمله درباره‌ی جبیر هم کافی است. «جبیر بسیار شبیه به آهوست ولی از نظر جثه، رنگ و شاخ با آن تفاوت‌هایی دارد که تشخیص این دو را از یکدیگر امکان‌پذیر می‌سازد. جبیر موهای کوتاه به رنگ زرد تیره متمایل به قرمز دارد»

وقتی به کودکان و نوجوانان امروزی توجه می‌کنیم می‌بینیم که از رسانه‌های چاپی فاصله گرفته و به رسانه‌های تصویری مانند فیلم و بازی‌های رایانه‌ای روی آورده‌اند. طبعاً نظام آموزشی نیز نمی‌تواند نسبت به این تغییر بی‌اعتنا باشد

۹. داستان فیلم حاوی موقعیت‌هایی باشد که دیدگاه‌ها و مسائل فلسفی به‌طور غیرمستقیم در آن مطرح گردد و ضمن جذابیت بتواند سؤالات فکری ایجاد کند.

۱۰. ساختار تعقلی و ذهنی فیلم به‌گونه‌ای باشد که بیننده در حین تفکر و تعقل درباره‌ی عناصر موجود در آن (شخصیت‌ها، وقایع، روندها و ...)، لزوماً به عقاید و زیربنای فلسفی دست یابد.

۱۱. محتوا و پیام فیلم قابلیت ارتباط با تجارب زندگی روزمره‌ی کودکان را داشته باشد.

۱۲. جریان فیلم باید به انتقال تجارب، و ایجاد سؤالات و ایده‌هایی در ذهن مخاطب کمک کند.

پرسشگری معلم

در طراحی آموزشی با استفاده از فیلم، پرسشگری معلم نقشی محوری ایفا می‌کند. پرسش‌ها گام نخست در شروع یک گفت‌وگو با خود یا دیگران است. اصولاً طرح یک پرسش بدون هدف ممکن نیست. کار مهم، مشخص کردن هدف و سپس، یافتن پرسش‌های مناسب برای دنبال کردن آن است. این کار آن‌طور که به نظر می‌رسد، ساده نیست. برخی از انواع پرسش‌هایی که می‌توان آن‌ها را در فعالیت‌های یادگیری به کار گرفت، عبارت‌اند از:

- پرسش‌هایی که در آن‌ها از دانش‌آموز خواسته می‌شود سخن خود را روشن تر بیان کند؛
- پرسش‌هایی که در آن‌ها از دانش‌آموز خواسته می‌شود استدلال‌ها و شواهد خود را بیان کند؛
- پرسش‌هایی که باعث کشف دیدگاه‌های مختلف یک یا چند نفر درباره‌ی یک موضوع می‌شوند؛
- پرسش‌هایی که پیامدهای یک نظر و روابط و علل آن را

رسانه‌ها از قابلیت زیادی برای پرورش تفکر برخوردارند. از سوی دیگر، وقتی به کودکان و نوجوانان امروزی توجه می‌کنیم می‌بینیم که از رسانه‌های چاپی فاصله گرفته و به رسانه‌های تصویری مانند فیلم و بازی‌های رایانه‌ای روی آورده‌اند. طبعاً نظام آموزشی نیز نمی‌تواند نسبت به این تغییر بی‌اعتنا باشد. انتخاب رسانه‌ها و مواد آموزشی مناسب نیازمند استفاده از معیارهایی است. در ادامه، به برخی معیارهای انتخاب فیلم آموزشی مناسب اشاره می‌شود.

معیارهای انتخاب فیلم

۱. جریان فیلم باید انگیزه و حیرت ایجاد کند و تفکر و تخیل کودک را تحریک نماید.
۲. تا حد امکان زمان فیلم کوتاه باشد؛ چرا که بیشترین وقت کلاس باید به تحلیل محتوای فیلم اختصاص یابد.
۳. محتوای فیلم شامل حداقل دو موقعیت باشد تا امکان مقایسه‌ی شباهت‌ها، تفاوت‌ها و تشخیص رابطه‌های دو موقعیت را به دانش‌آموزان بدهد.
۴. برخی موضوعات در محتوا قابلیت طبقه‌بندی داشته باشند؛ یعنی موقعیت‌ها، شخصیت‌ها و وقایع را بتوان براساس دلایلی طبقه‌بندی کرد. اگر محتوای فیلم امکان طبقه‌بندی‌های متفاوت را ارائه دهد مناسب‌تر است.
۵. محتوای فیلم به‌گونه‌ای باشد که دانش‌آموز را به انطباق الگوهای اطلاعات اخذ شده از یک موقعیت به موقعیت‌های دیگر، که در آن‌ها همان نوع اطلاعات به کار گرفته می‌شود، قادر سازد.
۶. در محتوای فیلم موقعیت‌هایی وجود داشته باشد که امکان قضاوت ارزشی را برای دانش‌آموزان فراهم کند.
۷. فیلم دارای مفاهیم و موضوعاتی باشد که آن را از دیگر فیلم‌ها متمایز سازد.
۸. فیلم‌ها مشتمل بر موضوعات یا حوادث متمرکز باشد و برای دانش‌آموزان جذاب و بحث‌انگیز باشد.

تعجب، محل اصلی زندگی‌اش در کویر، تقریباً عاری از وجود این حیوان شده است؛ به طوری که در شرق استان کرمان تقریباً منقرض شده و حداکثر ۱۰ تا ۱۵ رأس از آن در شرق کرمان دیده می‌شود. شکار چیان غیرمجاز همیشه به فکر شکار این حیوان هستند. در کنار شکار چیان، به سبب خشک‌سالی که در طبیعت کرمان، به خصوص در شرق این استان، مشکلی بسیار جدی است، گیاه و آبی برای زندگی این حیوان وجود ندارد.»

آهو گله‌های بزرگ تشکیل نمی‌دهد. به شدت انسان‌گریز است و در مناطق خشک‌تر زندگی می‌کند، اما این حیوان زیبا به رغم توانمندی‌های حیرت‌آورش این روزها در دست شکارچیان و در تنگنای ناشی از خشک‌سالی گرفتار شده است. هم‌اکنون بیشترین جمعیت این حیوان در مناطق محافظت شده یافت می‌شود. در بهترین حالت در این مناطق، که حیوان مورد حمایت است، حداکثر ۴۰۰ رأس از آن وجود دارد اما در کمال

پراکندگی آن در ایران در نیمه‌ی جنوبی کشور و حاشیه‌ی کویرهای ایران است. محل زندگی جبیر در ایران سیستان و بلوچستان، و کویر مرکزی و لوت از منطقه‌ی حفاظت‌شده‌ی توران تا پارک ملی کویر، اصفهان، کرمان، لارستان، جزیره‌ی لاوان و سایر نقاط جنوبی ایران می‌باشد. جبیر حیوان پرتاقی است و شرایط مناطق کویری را به خوبی تحمل می‌کند. به آب کمی نیاز دارد و آب مورد نیاز خود را از گیاهان تأمین می‌کند. مثل

نوع پرسش	مثال
پرسش‌های جوینده وضوح	می‌توانی توضیح بیشتری بدهی؟ می‌توانی با مثال، توضیح خود را کامل کنی؟ آیا منظور شما این است که ...؟ آیا فکر می‌کنید این مورد مانند آن یکی است؟
پرسش‌هایی در مورد استدلال‌ها و شواهد	چرا این‌طور فکر می‌کنی؟ چه دلیلی برای این نظر خود داری؟ شواهد شما برای این ادعا چیست؟ آیا این بدین دلیل است که ...؟ آیا شواهد برای قضاوت کافی است؟
پرسش‌هایی که باعث کشف دیدگاه‌های مختلف می‌شوند	نظر شما در این مورد چیست؟ آیا به‌گونه‌ای دیگر هم می‌توان به این مورد (مسئله، واقعه، پدیده، و ...) نگاه کرد؟ آیا دیگران هم مانند شما فکر می‌کنند؟ آیا با آنچه دیگران گفته‌اند موافقی؟ دلیل مخالفت شما چیست؟ آیا کسی نظر دیگری دارد؟ آیا دیدگاه‌های مختلف را بررسی کرده‌ای؟
پرسش‌هایی که مفاد و پیامدها را می‌آزمایند.	وقایع چه رابطه‌ای با هم دارند؟ چه چیزی باعث شد این اتفاق بیفتد؟ چه خواهد شد اگر ...؟ از آنچه گفتی، چه نتیجه‌ای به دست می‌آید؟
پرسش‌هایی در مورد یک پرسش یا گفت‌وگو	آیا می‌توان این پرسش را به‌صورت دیگری مطرح کرد؟ آیا می‌توان این پرسش را به چند پرسش دیگر تبدیل کرد؟ آیا در این پرسش اصل موضوع مطرح شده است؟

استفاده از این نوع پرسش‌ها حین گفت‌وگو درباره محتوای فیلم، به همه دانش‌آموزان کمک می‌کند که در بحث مشارکت کنند و یادگیری خود را توسعه دهند. در جدول صفحه بعد برای هر یک از این نوع پرسش‌ها مثال‌هایی ارائه شده است.

فرایند و مراحل یاددهی - یادگیری با استفاده از فیلم و سایر رسانه‌های آموزشی

مراحل یاددهی - یادگیری با استفاده از فیلم آموزشی یا سایر رسانه‌ها به شرح دو مدل زیر است. فرایند یاددهی - یادگیری با طرح موضوع با استفاده از رسانه‌هایی مانند فیلم، بازی، تصویر، شعر و آزمایش شروع می‌شود.

* پی‌نوشت

1. Aauthentic learning activity

می‌آزمایند و در آن‌ها از دانش‌آموز خواسته می‌شود که نتایج یک نظر یا روابط بین وقایع و پدیده‌ها را توضیح دهند؛

- پرسش‌هایی درباره یک پرسش یا گفت‌وگو، که در آن‌ها از دانش‌آموز خواسته می‌شود پرسش یا گفت‌وگو را به صورت دیگری طرح کند. این نوع پرسش به روشن‌سازی جنبه‌های مختلف موضوع یا طرز تلقی دانش‌آموز کمک می‌کند.

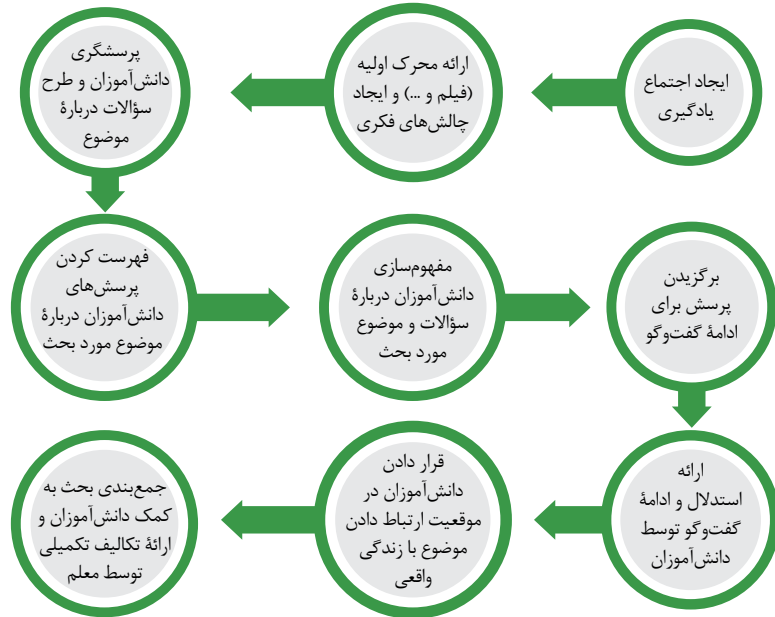
مدت زمان فیلم: ۴ دقیقه و ۵۰ ثانیه
گروه مخاطب: دانش‌آموزان دوره‌های متوسطه اول و دوم
زمان پیشنهادی برای اجرای فعالیت: ۷۰ دقیقه
فرایند اجرا: پس از نمایش پس از نمایش فیلم، سؤالات زیر را برای گفت‌وگو در کلاس مطرح کنید.
● دریافت شما از این فیلم چیست؟
● پایان فیلم چه دیدگاه‌هایی را القا می‌کند؟

نام کارگردان: پائول اوژن دنود، ژولیایی، لوقن دسق، آلیس لوقن
نام کشور: فرانسه
خلاصه داستان: در آپارتمان‌های نمکی بونویل صدای غرش موتورها از راه دور قابل شنیدن است ایکاروس شامپانزه پشت فرما است در تلاش خود را به خرج می‌دهد تا از محدودیت سرعت خارج شود با وسایل نقلیه نمادین و به طور فرآینده قدرتمند ایکاروس تلاش خواهد کرد که به حداکثر سرعت ۴۰۰ مایل در ساعت برسد.

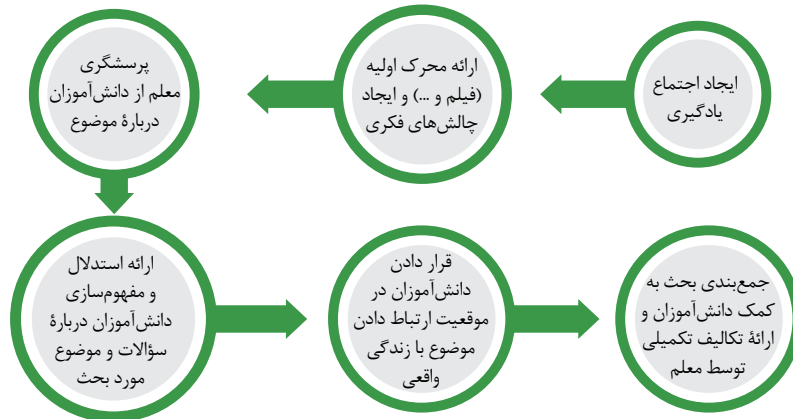
۴۰۰ متر بر ساعت

مدل ۱

مدل ۲

فیلم را با دو مضمون ۱. تلاش برای رسیدن به هدف، و ۲. رابطه انسان و فناوری یا تأثیر فناوری بر زندگی انسان می‌توان تحلیل کرد. در سؤالات بالا نیز این هر دو جنبه مورد توجه قرار گرفته‌اند اما ممکن برای هر مضمون، یک جلسه وقت لازم باشد. از این فیلم می‌توان برای آموزش مفاهیم متن، زیر متن و فرامتن در ساعت آموزش کتاب «تفکر و سواد رسانه‌ای» استفاده کرد.

شرایط و زمان و مکانی قابل پیروی است؟ چرا؟ پاسخ خود را با ذکر مثال بیان کنید.

- به نظر شما، آیا این فیلم درباره رابطه انسان و فناوری نیز پیامی دارد؟
- این پیام مثبت است یا منفی؟
- مثبت یا منفی بودن دیدگاه ما نسبت به فناوری به خود آن فناوری مربوط است یا به شرایط کاربرد آن؟ پاسخ خود را با ذکر مثال بیان کنید.

توصیه

همان‌طور که ملاحظه می‌کنید، این

- شما با کدام دیدگاه موافقت می‌کنید؟ چرا؟ (برخی از دانش‌آموزان معتقدند که فیلم می‌گوید برای رسیدن به هدف باید تا حد ممکن تلاش کرد. برخی دیگر معتقدند که اگر سازنده فیلم می‌خواست این را بگوید، پایان آن این‌گونه نبود؛ او می‌خواهد بگوید برای رسیدن به برخی اهداف نباید تلاش کرد؛ چون باعث نابودی می‌شوند و ...)
- آیا این دیدگاه که برای رسیدن به هدف باید تا حد ممکن تلاش کرد، در هر

کارخانه روپاسازی

مهدی مافی

اما این کارگردان مشهور تاریخ سینما در اواخر دهه بیست و یکم میلادی به نام «زنی در ماه» ساخت که به طور مستقیم بر تاریخ دنیا اثرگذار بوده است. در این فیلم علمی - تخیلی او داستان سفر به ماه را روایت می‌کند؛ چیزی که حداقل تاریخ سینما نشان می‌دهد که آرزوی همیشگی بشر بوده است و پیش‌تر، نمونه‌های مختلف چنین رویاپردازی بزرگی را در آثار ابتدایی هنر هفتم، مثل «سفر به ماه» جورج ملیس، دیده‌ایم. در این میان، آنچه باعث تمایز ساخته لانگ از دیگر آثار می‌شود، این است که این فیلم بر جوانی ۱۷ ساله به نام ورنر فون براون تأثیر می‌گذارد و سفر به ماه را به رویای او تبدیل می‌کند؛ رویایی که او دوست دارد برای رسیدن به آن مبارزه کند و مسیر زندگی‌اش را تغییر می‌دهد. نتیجه کارخانه روپاسازی آلمانی‌ها، رسیدن فون براون به دانش موشکی در دهه‌های بعد است؛ طوری که امروزه نام او در میان دانشمندان بزرگ هوا - فضای جهان دیده می‌شود و پدر علم موشکی آلمان لقب گرفته است. در سال ۱۹۴۴، وقتی فون براون از موشک V-۲ به عنوان اولین موشک بالستیک دور برد جهان رونمایی می‌کند، طرحی از فیلم «زنی در ماه» فریتز لانگ را هم روی آن می‌زند تا منبع تمامی ایده‌ها و انگیزه‌هایش را به جهان نشان دهد. بعد از جنگ جهانی و شکست آلمان نازی، فون براون به آمریکا می‌رود و

در سال ۱۹۲۱، سال‌ها قبل از روی کار آمدن آدولف هیتلر و روشن شدن آتش جنگ جهانی دوم در اروپا، در روزهایی که هنر جدید سینما رفته‌رفته مرزهای کشورهای دنیا را به هم نزدیک می‌کرد، جمهوری وایمار درگیر یک بحران اقتصادی شدید شد؛ چیزی که امروزه از آن با عنوان «آبرتورم» یاد می‌کنند. بحرانی که گفته می‌شود مردم آلمان را به حدی زیر فشار گرفت که به مبادله کالا با کالا روی آوردند. از آن گذشته، ارزش پول ملی هم تا حدی پایین آمد که بسیاری ترجیح می‌دادند به جای خرید هیزم، اسکناس در آتش بریزند و خودشان را گرم کنند. در این دوره، فیلم‌سازی به اسم فریتز لانگ توانست با آثار خود به کشورش خدمتی کند که نتیجه آن در جامعه به فاصله چند سال نمود پیدا کرد. او توانست امید را در دل مردمش زنده سازد و به آن‌ها در روپاسازی کمک کند. بسیاری ظهور حزب ناسیونال سوسیالیست آلمان و چهره‌هایی مثل یالمار شاخت، هیتلر و جوزف گوبلز را عامل پیشرفت اقتصادی و در سایه آن تبدیل آلمان به یکی از قدرت‌های جهان در سال‌های بعد می‌دانند؛ در حالی که بدون شک اگر نقش فریتز لانگ از آن‌ها بیشتر نباشد، کمتر نیست.

در کشور ما فریتز لانگ بیشتر با آثاری چون «دکتر مابوزه قمارباز»، «M» و شاهکارش «متروپولیس» شناخته می‌شود

پیگیری کرد: ۱. بخشش و گذشت، ۲. اهدای عضو. در این طراحی، مضمون دوم مدنظر قرار گرفته است. کاربرگ زیر را چند روز پیش از نمایش فیلم در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا با جست‌وجو در منابع معتبر، مانند وبگاه انجمن اهدای عضو ایران به نشانی (www.ehda.center)، آن را کامل کنند و به کلاس بیاورند. سالانه حدود الف)..... نفر در ایران دچار مرگ مغزی می‌شوند که از این

نام کارگردان: کیوان عدالتی فرد
خلاصه داستان: امید خانمی برای جلوگیری از اجرای حکم اعدام همسرش با اتفاقی ناگهانی دوباره زنده می‌شود اما ...
مدت زمان فیلم: ۱۳ دقیقه
گروه مخاطب: دانش‌آموزان دوره‌های متوسطه اول و دوم
زمان پیشنهادی برای اجرای فعالیت: ۷۰ دقیقه
فرایند اجرا: قبل از نمایش فیلم محاق را با دو مضمون می‌توان

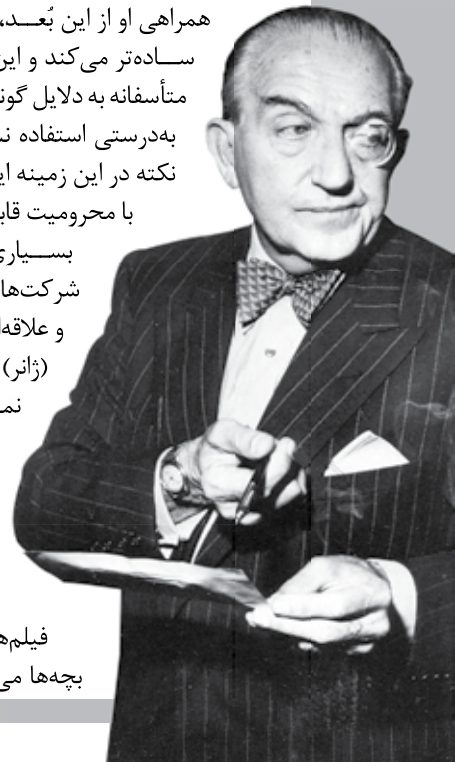
محاق

عملیات آپولو تحت نظر او در ناسا شکل می‌گیرد. بسیاری از صاحب‌نظران او را پدر علم موشکی آمریکا هم دانسته‌اند. به این ترتیب، او مسیری دور و دراز را پیموده‌است؛ مسیری که احتمالاً از بعد از ظهوری دلگیر در یک سالن سینما آغاز شده و به تحقق یک رویا رسیده‌است.

نمونه‌هایی مثل زندگی ورنر فون براون - که اتفاقاً در تاریخ کم هم نیستند - نشان می‌دهد که رویاسازی، به‌ویژه برای نسل جوان را می‌توان مهم‌ترین کارکرد هنر هفتم دانست؛ جایی که به‌راحتی می‌توان به مخاطب برای آینده‌ای بزرگ انگیزه داد. کودکِ دوره‌ای است که در آن هنوز نظام فکری فرد شکل نگرفته‌است و احساسات حرف اول را می‌زند. پیشینه سینما نشان می‌دهد که تأثیرگذاری بر احساسات مخاطب و همراهی او از این بُعد، آموزش و اقناع را به مراتب ساده‌تر می‌کند و این ظرفیتی بزرگ است که متأسفانه به دلایل گوناگون در سینمای ایران از آن به‌درستی استفاده نشده‌است. اولین و مهم‌ترین نکته در این زمینه این است که سینمای کودک با محرومیت قابل توجهی روبه‌روست.

بسیاری از تهیه‌کنندگان و شرکت‌های فیلم‌سازی ما اساساً انگیزه و علاقه‌ای به رفتن به سراغ این گونه (ژانر) مهم و راهبردی ندارند. برای نمونه، از ۷۹ فیلم اکران‌شده در سال شمسی گذشته، فقط ۱۲ فیلم به طور اسمی به گروه کودک و نوجوان اختصاص داشته‌اند و به تعبیری، ۱۳ درصد از کل فیلم‌های نمایش داده شده به بچه‌ها می‌رسد. برخی از کارشناسان

این موضوع را ناشی از انگیزه‌های مالی می‌دانند اما مطالعات بازار در ایران و جهان نشان می‌دهد که اتفاقاً بازار فیلم‌های کودک بسیار خوب است. برای مثال، مدیران شرکت دیزنی معتقدند که فیلم‌های کودک می‌توانند حداقل دو برابر مخاطب جذب کنند؛ چرا که هیچ کودکی تنها به سینما نمی‌رود. آمار فروش فیلم‌های کودک ایرانی نشان می‌دهد که این موضوع کم‌وبیش در کشور ما هم صادق است. پنج فیلم اول کودک و نوجوان از نظر گیشه، در سال گذشته حدود ۱۸ میلیارد فروش داشته‌اند. در این میان، سهم «فیل‌شاه» با ۸ میلیارد تومان

فروش درخور توجه بسیار است. نکته بعدی که چه بسا مهم‌تر هم باشد، به طور مستقیم به محتوای آثار بر می‌گردد. اگرچه مضمون قریب به اتفاق فیلم‌های کودک و نوجوان جهان «امید به آینده» است، در کشور ما برخی از فیلم‌های داعیه‌دار این قشر، با تراژدی به پایان می‌رسند که تأثیری بسیار مخرب بر روحیه بچه‌ها دارد و کاملاً ضد انگیزش عمل می‌کند. سهم فیلم‌هایی که به رویاسازی می‌پردازند، فقط کسری از همان عدد ۱۳ درصد کل اکران کودک و نوجوان

است؛ هر چند اخیراً با ظهور نسلی از فیلم‌سازان جوان می‌توانیم امیدوار باشیم که از این پس انگیزش و رویاسازی برای بچه‌های سرزمینمان را بیش از پیش روی پرده سینما می‌بینیم. حداقل خوش‌حالیم که این روزها می‌توانیم بچه‌هایمان را به دیدن فیلم‌هایی مثل «۲۳ نفر» و «منطقه پرواز ممنوع» ببریم تا ضمن ساخت رویاهایشان، مهم‌ترین حمایت از تولید ملی را داشته باشیم. یادمان باشد اگر کارخانه رویاسازی ما کار نکند، هالیوود کارخانه رویاسازی فعالی برای بچه‌های جهان دارد و مطمئناً رویای آمریکایی برای هیچ وطن پرستی یک محصول باکیفیت به حساب نمی‌آید.

پیشینه سینما نشان می‌دهد که تأثیرگذاری بر احساسات و مخاطب و همراهی او از این بُعد، آموزش و اقناع را به مراتب ساده‌تر می‌کند

موافق‌اند، گروه دیگر کسانی که با اهدای عضو مخالف‌اند، و گروه سوم کسانی که قرار است نقش قضات را ایفا کنند؛ زیرا قرار است شیوه محاکم قضایی در کلاس اجرا شود.

● به دو گروه موافق و مخالف فرصت دهید تا مانند وکلا برای دفاع از نظرات و تصمیم‌گیری خود آماده شوند. گروه موافق در این مرحله از اطلاعات موجود در کاربرگ استفاده می‌کند. قضات نیز خود را برای وضع ممکن و بررسی دلایل

قبل از نمایش فیلم، از اینکه دانش‌آموزان این فعالیت را انجام داده‌اند، مطمئن شوید.

ادامه فرایند اجرا: پس از نمایش

- پس از نمایش فیلم، سؤالات زیر را برای گفت‌وگو مطرح کنید.
 - دریافت خود را از فیلم بیان کنید.
- محاق به چه معنی است و چرا نام این فیلم را محاق گذاشته‌اند؟
از بچه‌ها بخواهید به سه گروه تقسیم شوند: یک گروه کسانی که با اهدای عضو

تعداد حدود (ب)..... مورد، عضو قابل اهدا دارند اما تنها (ج)..... مورد از آن‌ها اعضای خود را اهدا می‌کنند و (د)..... مورد دیگر، فرصت اهدای عضو را از دست می‌دهند، آمار پایین اهدای عضو در ایران مرگ روزانه (ه)..... تا نفر را به دنبال دارد. رتبه ایران از نظر میزان اهدای عضو در جهان حدود (و)..... است. کشور (ز)..... اولین رتبه را در اهدای عضو در جهان دارد.

سواد رسانه‌ای

فیلم به مثابه یک عنصر ارتباطی قدرتمند در تأثیرگذاری بر کودکان و نوجوانان

مهگان فرهنگ

فیلم و سینما و کودکان و نوجوانان

در اینجا با چهار واژه روبه‌رو هستیم که دو واژه اول را به مثابه وسیله ارتباطی برای دو واژه دوم در نظر می‌گیریم. شاید بتوانیم بگوییم که کودکان و نوجوانان، مهم‌ترین بخش جامعه هستند و تأثیر مستقیم و مؤثری بر آینده هر نظام و کشوری دارند. سینما و تصاویر متحرک تا چه حد می‌توانند به‌عنوان یکی از مهم‌ترین وسایل ارتباط جمعی در زندگی روزمره انسان و اجتماع مؤثر واقع شوند؟

در دنیای پر از تبادل اطلاعات و ارتباطات آیا تأثیر این رسانه را ندیده‌ایم؟ بارها و بارها تأثیرات آنی و تدریجی تصاویری را که از رسانه تلویزیون پخش شده‌اند، بر جامعه دیده‌ایم.

رسانه‌های جمعی از جمله رسانه‌های تصویری منبع اصلی یادگیری اجتماعی هستند. رسانه‌ها در جامعه‌پذیری ایشان نقش مهمی دارند. آن‌ها می‌توانند ارزش‌ها و هنجارهای مورد قبول و جافتاده اجتماعی را به مردم ارائه دهند و جامعه‌پذیری فرآیندی است که طی آن، فرد می‌آموزد. اینجاست که از تأثیر رسانه‌های جمعی نباید غافل شد. از این طریق است که یک جامعه و فرهنگ می‌تواند خاص شود و فضای اجتماعی به هر آنچه که از طریق رسانه‌هایش گسترش می‌یابد، تبدیل گردد. به عبارتی، جامعه‌پذیری فرآیند توسعه احساس پیوستگی

فرد با جهان بزرگ‌تری است. رسانه‌ها در کنار دیگر نهادهای جامعه‌پذیر، مانند خانواده و مدرسه، مهم‌ترین نهاد جامعه‌پذیری در جهان هستند. بر این اساس، همان‌قدر که باید بر شکل‌گیری مدرسه و تحصیل تأکید داشت، امروزه باید بر شناخت رسانه‌ها نیز تأکید نمود. رسانه‌ها اغلب به‌عنوان پلی بین زندگی شخصی و جهان اجتماعی مطرح‌اند.

در ضمن باید بدانیم که سینما یک رسانه گرم است؛ برخلاف تلویزیون که یک رسانه سرد محسوب می‌شود. از نظر مارشال مک لوهان (Marshall McLuhan) رسانه گرم، رسانه‌ای است که چالش و تفکر ایجاد کند و این ویژگی در سینما قوی‌تر، دائمی و ماندگار است.

امروزه می‌توان این ادعا را داشت که ساختار زندگی انسان‌ها و اجتماع و چگونگی برقراری ارتباطات و بیان اندیشه‌ها در قاب ارتباطات وسیع اجتماعی شکل می‌گیرد و انواع رسانه‌ها در این راستا می‌توانند نقش تعیین‌کننده و حتی شکل‌دهنده داشته باشند. حتی می‌توان گفت که امروزه اندیشه‌ها، تفکرات، عقاید، نگرش‌ها و در یک روند کلی، فلسفه زندگی را می‌توان با فیلم شکل داد. حالا ببینیم که قدرت تأثیر فیلم بر کودکان و نوجوانان چقدر بیشتر است و این رسانه چقدر می‌تواند برای آن‌ها آموزنده باشد.

بخشش و گذشت در مورد این فیلم اجرا کنید.

پاسخ‌نامه کاربرگ (این اعداد و ارقام ممکن است در سال‌های مختلف تغییر کنند.)

- الف. ۸۰۰۰ نفر ب. ۳۰۰۰ مورد
- ج. ۱۰۰۰ مورد د. ۲۰۰۰ مورد
- هـ. ۷ تا ۱۰ نفر و. سی و نهم
- ز. اسپانیا

منبع

https://www.tabnak.ir
on line. com. 2 https://www.egtesad

قضات را هم از کسانی انتخاب کنید که قدرت استدلال و منطق قوی دارند.

در صورتی که دانش‌آموزان درباره این موضوع تجارب زیسته دارند، هنگام دفاع از نظرات، آن‌ها را مطرح کنند.

از دانش‌آموزان بخواهید درباره مباحث مطرح شده در کلاس با اولیای خود صحبت کنند. حتی به همراه آن‌ها از سایت انجمن اهدای عضو دیدن کنند و در صورت تمایل، فرم اهدای عضو پر کنند.

در صورت تمایل، می‌توانید در جلسه دیگری شیوه محاکم قضایی را برای

دو گروه آماده می‌سازند.

● سپس، به گروه‌های موافق و مخالف فرصت بدهید که از نظر خود دفاع کنند. قضات نیز دلایل و منطق و مفروضات هر دو گروه و قوت و ضعف آن‌ها را بررسی کنند. در صورت لزوم، دو گروه دفاع از خود را کامل نمایند.

توصیه: ممکن است در ظاهر، اهدای عضو در کلاس هیچ مخالفی نداشته باشد اما باز هم از دانش‌آموزان بخواهید برخی نقش مخالف را ایفا کنند تا فرصت بررسی همه‌جانبه موضوع فراهم شود.

فیلم و تأثیرات آن

فیلم به مثابه یک عنصر ارتباطی قدرتمند می‌تواند در یک متن، ساختار و فضا رفتار کند و حتی می‌تواند یک رسانه آموزشی باشد.

شدت تأثیر فیلم بر کودکان و بر نوجوان‌ها گاهی به حدی است که آن‌ها آن را واقعیت قلمداد می‌کنند. فیلم‌های فانتزی باعث می‌شوند که کودکان بال‌های تخیل خود را باز کنند و در ادامه و بعد از فیلم همچنان تخیل‌پردازی خود را داشته باشند. فیلم برای کودکان و نوجوانان خالی از جنبه‌های تصویری و خیالی نیست. از نظر آن‌ها آنچه می‌بینند جزئی از زندگی واقعی است؛ به‌ویژه اگر فیلم برایشان دارای جذابیت باشد. کودکان و نوجوانان با فیلم فریاد می‌زنند، دست می‌زنند، هورا می‌کشند و حتی بغض می‌کنند و به فکر فرو می‌روند. آن‌ها گاه خود را در لباس قهرمانان فیلم می‌بینند و گاهی واکنش‌های فیزیکی لحظه‌ای نشان می‌دهند. این رفتار در بزرگ‌ترها هم به رغم اطلاع از اینکه در برابر تصویر قرار دارند، دیده می‌شود اما همسویی کودکان و نوجوانان بیشتر است.

در ارتباط با کودکان و نوجوانان در سینما ما با این تولیدات روبه‌رو هستیم:

- الف- فیلم‌هایی که برای کودکان و نوجوانان ساخته می‌شوند و مخاطب آن‌ها نیز کودکان و نوجوانان هستند؛
- ب- فیلم‌هایی که در مورد کودکان و نوجوانان ساخته می‌شوند اما مخاطب آن‌ها بزرگسالان‌اند؛
- پ- فیلم‌هایی که تلفیقی هستند و در آن‌ها ویژگی‌های دنیای ذهنی کودکان و نوجوانان و بزرگسالان بیان می‌شود.

یادمان باشد برای هر نسل باید به زبان همان نسل سخن گفت و نسل امروز در محاصره دنیای رسانه‌هاست. نسل امروز به زبان امروزی نیاز دارد. اگرچه فهم این نوع از سینما را هم دارد. سینما به خاطر استفاده از داستان‌گویی و تأثیر مستقیم به واسطه فضای خودش مخاطب خود را به چالش دعوت می‌کند. آیا ما کودکان این سرزمین را برای طی طریق در راه «خانه دوست» تربیت می‌کنیم؟ و از همه این‌ها که بگذریم، آیا به‌رغم تمام سواد‌های مدرکی که امروزه در میان همه اقشار مختلف دیده می‌شود، سواد مرتبط برای شناخت فیلم مناسب و نامناسب برای کودکان و نوجوانانمان را داریم؟

یادمان باشد صنعت سینما نقش مهمی در توسعه فرهنگ دارد و اگر این نقش مهم مطرح نبود، هالیوود و امثال آن در صدد تولید این همه اثر سینمایی بر نمی‌آمدند. باید این نکته مهم را در نظر داشته باشیم که کودکان و نوجوانان برخلاف بزرگسالان

که با دیگر رسانه‌ها هم ارتباط دارند، بیشتر با رسانه‌های دیداری در ارتباط‌اند. بنابه نظر و تحقیقات

پژوهشگران، کودکان به این دلیل به رسانه‌های دیداری و فیلم علاقه دارند که به آن‌ها امکان می‌دهد که ماجراهای پشت پرده زندگی خود را ببینند و دنیا و مردم را بهتر بشناسند. پروازهای خیالی و همذات‌پنداری در کودکان بسیار قوی‌تر است. ما و همه انسان‌ها در بزرگ شدن انطباق‌های زیادی انجام دادیم پس باز هم می‌توانیم و باید برای

**رسانه گرم،
رسانه‌ای است
که چالش و تفکر
ایجاد کند و این
ویژگی در سینما
قوی، دائمی و
ماندگار است**

آینده زمین - آینده بدون پلاستیک

جدیدی در اخبار به گوش می‌رسد اما مشکلی که زباله‌های پلاستیک در سراسر جهان به وجود می‌آورد از مدت‌ها قبل شناخته شده است چرا جلوی آن را نمی‌گیریم؟ در بسیاری از زمینه‌های زندگی، ما به پلاستیک عادت کرده‌ایم. آینده بدون پلاستیک نیازی ندارد که یک آرمان

نام کارگردان: کای اشمیت
از کشور: آلمان

خلاصه داستان: نهنکی در تایلند با بیش از ۸۰ کیسه پلاستیک در شکم خود می‌میرد. میزان زباله در اقیانوس آرام بسیار بیشتر از حد انتظار است، حتی چهار برابر آلمان. هر روز گزارش‌های تکان‌دهنده

کودکان و نوجوانان خوراکی آماده کنیم که او را پر تلاش و متعهد و منعطف تربیت کند.

تا زمانی که نتوانیم تغذیه مناسب تصویری و دیداری برای کودکان و نوجوانان آماده سازیم و کاری کنیم که آن‌ها دنیای اطراف خود را بشناسند، کودکان و نوجوانان دست به دامان رسانه‌هایی می‌شوند که ممکن است مناسب هیچ کدامشان نباشد.

متولیان امر باید بدانند که حمایت از تولیدات سینمایی کودک و نوجوان و ارتقای فرهنگ مردم در انتخاب آثار مناسب را باید در اولویت بگذارند. این دو امر مهم باید با هم صورت بگیرند. اگر رسانه سینمایی مان را قدرتمندتر از رسانه‌هایی کنیم که به راحتی در اختیار نسل امروز قرار دارد، قطعاً حلقه ارتباطی این رسانه، کودکان و نوجوانان و نسل آینده، قدرتمندترین حلقه خواهد بود. ضمن

نقد شدید بر پدران و مادران، معلمان و مدیران نهادهای آموزشی که همه دارای مدرک از دانشگاه‌ها و مراکز علمی معتبر هستند، شاهدیم که سواد انتخاب رسانه‌های دیداری و شنیداری خوب و بد را ندارند. عدم انتخاب فیلم مناسب از میان فیلم‌های اکران شده در سینما یا شناختن کانال‌های مناسب از میان کانال‌های بسیار تلویزیونی می‌توانیم جامعه عادی و حتی جامعه سینمایی را به پذیرش، ارائه، اکران و رویدادهای سینمایی کودکان و نوجوانان عادت دهیم. بالا بردن سواد سینمایی در هر جامعه یعنی تقویت

فرهنگ یک جامعه. اگر بخواهم بحث را با تأکید بر آموزش به اتمام برسانم، بهتر است به بعضی نظرات آموزشی «جان دیویی» (John dewey) اشاره کنم. به نظر دیویی در برنامه تربیت باید به تجربه و تفکر اهمیت داده شود. صرف انباشتن اطلاعات بی روح و بی‌معنی در ذهن، یادگیری و فهم واقعی نیست. او معتقد است باید جدیدترین روش‌ها را متناسب با زمان در برنامه درسی منظور کرد تا شاگرد متناسب با فناوری نوین پیشرفت کند. از نظر دیویی، برنامه درسی مطلوب باید با علاقه و استعداد و نیاز کودک تناسب و هماهنگی داشته باشد. مدت‌هاست تأثیر رسانه‌های آموزشی برای همه روشن و آشکار است. ایجاد چالش توسط فیلم، به‌عنوان یک رسانه گرم و فعال، در تکمیل آموزش جامعه تفکری را به سوی روشن اندیشی و مثبت پیش می‌برد.

پس فیلم را به مثابه یک عامل ارتباطی قدرتمند در تأثیرگذاری بر کودکان و نوجوانان جدی بگیریم.

* منابع

۱. آسا برگر، آرتور. (۱۳۸۳). روش‌های تحلیل رسانه‌ها. ترجمه: پرویز اجلائی. چاپ دوم. تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها
۲. استم، رابرت. (۱۳۹۳). مقدمه‌ای بر نظریه فیلم. ترجمه: گروه مترجمان. به کوشش احسان نوروزی. چاپ سوم. تهران: نشر سوره مهر (وابسته به حوزه هنری)
۳. دیویی، جان. (۱۳۳۳). مدرسه و شاگرد. ترجمه: مشفق همدانی. تهران: انتشارات صفی علی‌شاه
۴. ———. (۱۳۸۲). تجربه و آموزش و پرورش. ترجمه: سید اکبر میرحسینی. تهران: نشر کتاب.
۵. شاتو، ژان. (۱۳۸۰). مریبان بزرگ. ترجمه: غلامحسین شکوهی. تهران: دانشگاه تهران.
۶. محسنیان راد، مهدی، ؟؟. ریشه‌های فرهنگی ارتباط در ایران. تهران: پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران. نشر چاپار.
6. thamson, David. (2014). How To Watch A Movie. United-states Off America: St. Martins Press
۷. و.....

شهر باشد.

مدت زمان فیلم: ۱۰ دقیقه و ۲۵ ثانیه
گروه مخاطب: دانش‌آموزان دوره‌های متوسطه اول و دوم

مدت زمان فیلم: ۱۰ دقیقه و ۲۵ ثانیه
زمان پیشنهادی برای اجرای فعالیت: دو جلسه ۷۰ دقیقه‌ای

فرایند اجرا: قبل نمایش یک روز قبل از نمایش فیلم، از

دانش‌آموزان بخواهید که در منزل، کیسه‌ها و ظروف پلاستیکی مصرف شده در طول روز را جمع‌آوری کنند و جلسه بعد با خود به کلاس بیاورند و آن‌ها را در گوشه‌ای از کلاس روی هم قرار دهند. سپس، فیلم «آینده بدون پلاستیک» نمایش داده شود. از دانش‌آموزان بخواهید:

● درباره محتوای فیلم گفت‌وگو کنند.
● به آن‌ها بگویند که برخی قرن حاضر را قرن پلاستیک نامیده‌اند! نظر آن‌ها درباره این جمله چیست؟
● به پلاستیک‌های گوشه کلاس اشاره کنید و بپرسید: این پلاستیک‌ها به ما چه می‌گویند؟ آیا ضرب‌المثل «مشت نمونه خروار است» در این مورد صدق می‌کند؟

فیلم آموزشی

محسوس و قابل درک

عماد روشن قیاس

کارشناس ارشد برنامه‌ریزی آموزشی - سرگروه آموزشی ناحیه یک ساری

محسوس و قابل درک کنیم، اما تجربه مستقیم به سبب کمبود وقت، دور از دسترس بودن و عوامل دیگر همیشه امکان‌پذیر نیست. در این موارد، فیلم‌های آموزشی می‌توانند شرایطی نسبتاً نزدیک به تجربه دست اول برای یادگیرندگان ایجاد کنند، مثلاً برای آموزش دستگاه گردش خون در علوم پایه چهارم، استفاده از فیلم آموزشی‌ای که سازوکار قلب و رگ‌ها را نشان می‌دهد، بسیار مفید است.

صرفه‌جویی در زمان آموزش:

از آنجا که معلمان در کلاس فرصت محدودی برای تدریس و آموزش دارند، با فیلم‌های آموزشی می‌توان مفاهیم موردنظر را در مدت زمان کمتری آموزش داد. برای مثال، جهت آموزش درس سفر به اعماق زمین در علوم پایه ششم، معلم می‌تواند بدون صرف وقت زیاد برای کشیدن تصاویر پیچیده روی تخته، با استفاده از تصاویر و فیلم‌های مناسب مفاهیم را بهتر و با صرف وقت کمتر ارائه دهد.

ایجاد انگیزه در یادگیری:

شکل‌گیری هر فرایند یادگیری به انگیزه و علاقه یادگیرندگان

نظام‌های آموزشی تلاش می‌کنند تا با بهره‌گیری از فناوری آموزشی، محیط یادگیری مطلوب‌تری برای یادگیرندگان فراهم آورند. در این راستا، بهره‌گیری از رسانه‌های آموزشی متنوع، همواره مورد توجه بوده است. هر یک از رسانه‌های آموزشی امکانات بالقوه‌ای را در اختیار معلمان قرار می‌دهد. فیلم‌های آموزشی با داشتن عناصر مهمی چون تصویر، صدا و حرکت می‌توانند فرایند آموزش را تسهیل کنند.

نتایج تحقیقات زیادی نشان داده است که حواس مختلف در یادگیری انسان نقش مساوی و یکسان ندارند. ۷۵ درصد یادگیری از طریق بینایی ۱۳ درصد از طریق حس شنوایی ۶ درصد از طریق لامسه، ۳ درصد از طریق حس بویایی و ۳ درصد از طریق حس چشایی صورت می‌گیرد (احدیان، ۱۳۸۰). با توجه به استفاده نگارنده از فیلم‌های آموزشی برای تدریس در کلاس، باید گفت استفاده از فیلم‌های آموزشی امتیازات و فواید زیادی دارند که می‌توان به برخی از آن‌ها به صورت خلاصه اشاره کرد.

عینی‌سازی مفاهیم انتزاعی دروس:

برای یادگیری هر موضوعی می‌بایست آن را برای دانش‌آموزان

را شناسایی کنند و با هم در کلاس در میان بگذارند.

فعالیت تکمیلی:

در صورت امکان، دانش‌آموزان از رها شدن پلاستیک و ظروف یک‌بار مصرف در محیط زندگی خود عکس یا فیلم واقعی بگیرند یا در رسانه‌ها چنین عکس‌ها و فیلم‌هایی را پیدا کنند و برای نمایش در جلسه بعد به

● بین فعالیت جمع‌آوری پلاستیک و این فیلم چه ارتباطی وجود دارد؟

● وقتی در طول یک هفته در یک کلاس این مقدار پلاستیک جمع می‌شود، در طول روزها، هفته‌ها، ماه‌ها و سال‌ها در دنیا چه اتفاقی می‌افتد؟
از دانش‌آموزان بخواهید به صورت گروهی راه‌های کاهش مصرف پلاستیک و ظروف یک‌بار مصرف در خانه و مدرسه

کلاس بیاورند.
توصیه

برگزاری اردوهای تفریحی آموزشی در طبیعت و پاک‌سازی محیط زیست از پلاستیک، فعالیتی ارزشمند در این مورد است اما دانش‌آموزان باید به این نگرش برسند که این اقدام فقط مسکن است و درمان نیست. درمان اصلی، کاهش مصرف پلاستیک است.

بستگی دارد. فیلم‌های آموزشی با بهره‌گیری از ویژگی‌های منحصر به فردی که فناوری فیلم برایشان فراهم می‌آورد، سبب ایجاد انگیزه در یادگیرندگان می‌شوند. ارائه صحنه‌های جذاب و دیدنی، نشان دادن صحنه‌های هیجان‌انگیز به همراه موسیقی و صدای مناسب و نظایر آن انگیزه یادگیرندگان را برای یادگیری افزایش می‌دهد.

یادگیری گروهی:

فیلم‌های آموزشی را می‌توان برای آموزش افراد به صورت گروهی مورد استفاده قرار داد. با استفاده از فیلم آموزشی، تجربه‌های مشترکی در اختیار یادگیرندگان قرار می‌گیرد.

مقایسه:

با استفاده از فیلم‌های آموزشی می‌توان موقعیت‌هایی برای یادگیرندگان فراهم آورد تا پدیده‌های گوناگون را مقایسه کنند. برای مثال، در جغرافیای پایه پنجم می‌توان با نشان دادن فیلم‌هایی که درباره کشورهای همسایه ساخته شده‌اند. موقعیت طبیعی، سیاسی، فرهنگ‌ها و سایر ویژگی‌های کشورها را با هم مقایسه کرد.

ایجاد یادگیری پایدار در دانش‌آموزان:

یکی از دغدغه‌های معلمان به کارگیری روش‌هایی برای یادگیری بادوام در دانش‌آموزان است. فیلم‌های آموزشی با ایجاد فضایی مناسب و عینی کردن مفاهیم می‌توانند به معلم در ایجاد یادگیری پایدار کمک کنند.

تمرکز روی جزئیات (با استفاده از تصاویر با نمای بسته) تقویت یادگیری‌های قبلی.

البته به کارگیری فیلم آموزشی در کلاس نیازمند توجه به چند نکته است که مهم‌ترین آن‌ها آمادگی معلم و دانش‌آموز است.

آمادگی معلم

الف: معلم در انتخاب فیلم‌های آموزشی باید اهداف آموزشی و یادگیری برنامه را مدنظر قرار دهد.

ب: با متخصصان رسانه‌های آموزشی برای انتخاب برنامه‌های مناسب و در خور دانش‌آموزان مشورت نماید.

پ: بخش‌هایی از برنامه را انتخاب کند که با اهداف آموزشی و نیازهای یادگیرندگان مرتبط باشند بدین منظور، با توجه به ایده‌ها و فعالیت‌ها می‌تواند از راهنمایان آموزشی بهره‌بردار.

ت: برنامه موردنظر را از قبل ببیند و در صورت لزوم، بخش‌های مرتبط را مشخص کند.

ث: فعالیت‌های موردنیاز خود را که پس از دیدن برنامه لازم است، فهرست نماید.

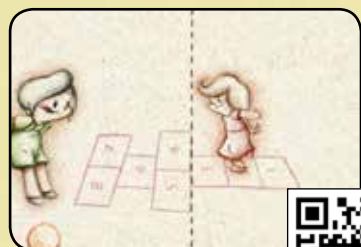
آمادگی دانش‌آموز

الف: در ابتدا با طرح سؤالاتی در زمینه موضوع موردنظر، در دانش‌آموزان انگیزه ایجاد کنید.

- برای گفت‌وگو در کلاس طرح کنید.
- دریافت خود را از انیمیشن «این سو و آن سو» بیان کنید.
- فکر می‌کنید چرا نام این انیمیشن را «این سو و آن سو» گذاشته‌اند؟
- جنگ چگونه آغاز شد؟
- نتیجه/ پیامدهای جنگ چه بود؟
- جنگ چگونه پایان یافت؟
- دختر بچه پس از پایان جنگ، با مردم کشور خودش و کشور دیگر چه کرد؟
- این انیمیشن چه احساسات و افکاری

- نام کارگردان: لیدا فضلی
- خلاصه داستان: دو کودک در دو طرف خط مرز با هم دوست می‌شوند و بهانه جنگ برای بزرگسالان پیش می‌آید ...
- مدت زمان فیلم: ۸ دقیقه و ۵۰ ثانیه
- گروه مخاطب: دانش‌آموزان دوره ابتدایی دوم و متوسطه اول
- زمان پیشنهادی برای اجرای فعالیت: ۴۵ تا ۷۰ دقیقه
- فرایند اجرا: پس از نمایش
- پس از نمایش فیلم، سؤالات زیر را

این سو و آن سو

دانش‌آموزان برای دیدن فیلم برانگیخته شود.
 - در هنگام پخش فیلم، معلم کلاس را ترک نکند و همراه با دانش‌آموزان به تماشای فیلم بنشیند.
 - فیلم به صورت بخش‌بخش، پخش شود، یعنی در حین پخش فیلم معلم گاهی آن را متوقف می‌کند و با طرح پرسش‌هایی دانش‌آموزان را برای بحث و تفکر درباره فیلم ترغیب نماید.

فعالیت‌های نگارنده پس از پخش فیلم‌های آموزشی:

بحث و گفت‌وگو درباره آنچه دانش‌آموزان در فیلم دیده‌اند.
 - گفت‌وگو درباره شخصیت‌های فیلم
 - فراهم کردن فرصت برای دانش‌آموزان تا درباره احساسات و تجارب خود از فیلمی که دیده‌اند بگویند.

- در مواردی که فیلم به صورت داستانی است (مانند فیلم‌های درس تفکر و پژوهش)، دانش‌آموزان پایان فیلم را به دلخواه تصویر کنند یا بگویند اگر جای فلان شخصیت فیلم بودند، چه عکس‌عملی نشان می‌دادند.
 - استفاده از روش ایفای نقش نیز بعد دیدن فیلم بسیار مناسب است. ایفای نقش علاوه بر ایجاد محیطی مهیج برای دانش‌آموزان، باعث می‌شود که آن‌ها یک‌بار دیگر فیلم را مرور کنند و معلم دقت آنان به جزئیات را بسنجد.

* منابع

۱. احدیان، محمد. (۱۳۸۰). مقدمات تکنولوژی آموزشی. تهران: نشر و تبلیغ بشری.
۲. خاقانی‌زاده، مرتضی و شکرالهی، فریدون. (۱۳۸۸). استفاده از رسانه‌ها و وسایل کمک آموزشی در تدریس. مجله راهبردهای آموزش. دوره دوم؛ شماره ۳. صص ۱۲۷ تا ۱۳۰.

ب: علت استفاده از فیلم آموزشی را در جریان آموزش، برای دانش‌آموزان بازگو نمایید.
 پ: دانش‌آموزان را برای دیدن تصاویر بصری مهم آماده کنید.
 ت: درباره محتوا و نکات کلیدی و اصلی برنامه با دانش‌آموزان گفت‌وگو کنید.
 ث: پس از تماشای برنامه، فعالیت‌های انفرادی و بحث گروهی را برای دانش‌آموزان مشخص نمایید.
 ج: برای کمک به درک بهتر مفهوم مورد آموزش، درباره کلمات جدیدی که در برنامه گنجانده شده است، توضیح دهید.
 ج: مفاهیم کلیدی مورد استفاده در برنامه را برای توضیحات بیشتر، روی تخته بنویسید.

فعالیت‌هایی که نگارنده در حین پخش فیلم‌های آموزشی انجام داده است و به نظر می‌رسد تأثیر زیادی در اثربخشی فیلم‌های آموزشی دارد:

- قبل از پخش فیلم یا پخش کلیپی از فیلم مورد نظر، اشتیاق

● نوشتن خاطره‌ای از اختلاف و دعوا با دوستان یا اعضای خانواده و چگونگی رسیدن به صلح و آشتی با آن‌ها.
توصیه: سؤالاتی درباره علل وقوع جنگ‌ها یا راه‌های رسیدن به صلح جهانی برای دانش‌آموزان دوره اول متوسطه مناسب‌تر است. مطرح کردن چنین سؤالاتی در دوره دوم ابتدایی به سطح رشد ذهنی دانش‌آموزان کلاس بستگی دارد؛ بنابراین، مطرح کردن آن‌ها ضروری نیست.

● چگونه می‌توان در جهان صلح برقرار کرد؟
 در ادامه، از دانش‌آموزان بخواهید یکی از فعالیت‌های زیر را انجام دهند.
 ● اجرای یک نمایش خلاق توسط هر گروه درباره جنگ و صلح یا دعوا و آشتی
 ● کشیدن نقاشی گروهی درباره صلح
 ● نوشتن یک بند درباره برقراری صلح در جهان و پیامدهای آن
 ● نوشتن یک عبارت یا جمله اثرگذار خطاب به جنگ افروزان در جهان

را در شما ایجاد کرد؟
 ● آیا تا به حال با دیگران دعوا کرده‌اید؟ دعوا چگونه آغاز شد؟ چگونه آشتی کردید؟ در هر دو حالت دعوا و آشتی چه احساسی داشتید؟
 ● دعوای بین دو یا چند نفر چه تفاوت و شباهت‌هایی با جنگ دارد؟
 ● چگونه می‌توان در دعوها صلح برقرار کرد؟
 ● فکر می‌کنید علت وقوع جنگ‌ها چیست؟

نگاهی به تجربه‌های دیگر کشورها در زمینه کاربرد فیلم آموزشی

محمد دشتی

درس به صورت عملی تدریس می‌شود.

کشور چین

از دهه ۱۹۴۰ فناوری فیلم آموزشی و ویدیو وارد مدارس ابتدایی و متوسطه‌های شانگهای در چین شد. توسعه این فناوری در صد سال اخیر سبب تغییر سبک زندگی، عقاید، ارزش‌ها و تفکر فراگیرندگان شده است. معلمان چینی با تلفیق فیلم آموزشی در تدریس به صورت عملی سبب رشد تفکر انتقادی در فراگیرندگان می‌شوند. حتی دانش‌آموزان در تابستان و تعطیلات از فیلم آموزشی در زمینه کشاورزی و سایر فعالیت‌های حرفه‌ای استفاده می‌کنند.

کشور کانادا

در همه کتابخانه‌های مدارس ابتدایی و متوسطه ایالت‌های کانادا فیلم آموزشی وجود دارد. فیلم آموزشی ابزاری برای تسهیل فرایند یادگیری است. بیشتر معلمان ابتدایی کلاس‌های آموزشی استفاده از فیلم آموزشی را در کالج‌ها، و معلمان دبیرستان در دانشگاه‌ها می‌گذرانند. همچنین، کلاس‌های ضمن خدمت استفاده از فیلم آموزشی در کلاس درس هر سال برگزار می‌شود.

کشور استرالیا

تولید و استفاده از فیلم آموزشی از سال ۱۹۵۰ در مدارس استرالیا گسترش یافته است. این امر نشان‌دهنده نقش فیلم آموزشی در مدارس آن کشور است. در مدارس ابتدایی و متوسطه استرالیا، فیلم آموزشی ابزار تسهیل‌کننده یادگیری تلقی می‌شود. همچنین در دانشگاه‌های تربیت معلم استرالیا ۱۲ - ۴ ساعت آموزش استفاده از فیلم آموزشی در کلاس

کشور فرانسه

برحسب قانون دولت فرانسه، وزارت آموزش، به ویژه مؤسسات ملی تعلیم و تربیت، مسئول پشتیبانی و توسعه استفاده از فیلم آموزشی در مدارس کشور هستند. وظایف کمیته دولتی فیلم آموزشی در فرانسه عبارت‌اند از: تولید فیلم آموزشی تعلیم و تربیت، علمی، و تجربی، بستن قرارداد با مؤسسات

فرستاده شده (راننده شده)

کودکان از خانواده و مدل‌های آموزشی نامناسب
پیام فیلم: فیلم به این عارضه می‌پردازد که آموزش نامناسب و بدون در نظر گرفتن ویژگی‌های فردی چقدر می‌تواند در رشد افراد مخرب باشد.

فیلم پویانمایی کوتاه
نویسنده و کارگردان: روزا فیشر
(انگلستان)
گروه مخاطب: خانواده، معلمان
زمان: ۵ دقیقه
خلاصه داستان: تأثیر بد دور شدن

کشور انگلستان

راهبرد و فعالیت آموزشی مدارس در انگلستان و ولز براساس استفاده از فیلم آموزشی در کلاس درس است. در بیشتر مدارس انگلستان و ولز از فیلم آموزشی در کلاس درس استفاده می‌شود. دولت انگلستان پشتیبان مؤسسات تولید فیلم آموزشی در مراکز است. همچنین، کمیته ملی تولید فیلم آموزشی به وسیله معلمان در مناطق تأسیس شده است. معلمان باید کلاس‌های آموزش ضمن خدمت استفاده از فیلم آموزشی را در دوره‌های آموزش ضمن خدمت، کالج‌ها، و دانشگاه‌ها بگذرانند.

کشورهای آفریقایی

از سال ۱۹۶۱ در کشورهای آفریقایی مرکز دیداری - شنیداری ملی برای تولید فیلم‌های آموزشی کوتاه، و مستند علمی برای مدارس تأسیس شده است. همچنین، بعضی کشورهای آفریقایی سازمان‌های غیردولتی برای تولید فیلم آموزشی تأسیس کرده‌اند اما بیشتر کشورهای آفریقایی با چالش استفاده از فیلم آموزشی در کلاس درس به وسیله معلمان روبه‌رو هستند.

نتیجه‌گیری

نتایج مطالعات نشان می‌دهد که تولید و کاربرد فیلم آموزشی در مدارس وابسته به سیاست کلان آموزشی دولت‌ها، آموزش معلم، سرمایه‌گذاری در زمینه تولید فیلم آموزشی، مشارکت با بخش خصوصی و تجهیز و امکانات فنی مدارس در خصوص زیرساخت‌ها است و در صورت نهادینه شدن فرهنگ استفاده از فیلم در نظام‌های آموزشی، فرایند یادگیری به شکلی پایدارتر و عمیق‌تر صورت خواهد گرفت.

ملی تعلیم و تربیت در زمینه تولید فیلم آموزشی و قرارداد با شرکت‌های خصوصی در زمینه نوشتن سناریو با همکاری کمیته آموزشی.

کشور آمریکا

در سال ۱۹۵۷ یعنی حدود ۵۰ سال پیش و تقریباً هم‌زمان با برگزاری اولین دوره جشنواره فیلم‌های علمی، آموزشی و تربیتی رشد، کنگره آمریکا قانونی به شماره ۸۵ - ۹۰۵ را تصویب کرد. هدف از تصویب این قانون عبارت بود از: توسعه فرهنگ، توسعه تجربه‌های یادگیری و غنی‌سازی آموزشی، انتقال تجربه‌های شخصی فراگیرندگان و به اشتراک گذاشتن اطلاعات از طریق فیلم آموزشی. در همین ارتباط، شورای آموزش آمریکا «کمیته تصاویر متحرک در آموزش» را با هدف تحقیق در زمینه استفاده‌ها از فیلم آموزشی در کلاس درس، یافتن چالش‌ها، بهبود و توسعه استفاده‌ها از فیلم آموزشی در کلاس درس تأسیس کرد.

در صورت نهادینه شدن فرهنگ استفاده از فیلم در نظام‌های آموزشی، فرایند یادگیری به شکلی پایدارتر و عمیق‌تر صورت خواهد گرفت

فیلم کوتاه داستانی

نویسنده و کارگردان: سعید نجاتی
گروه مخاطب: خانواده، معلمان
زمان: ۱۵ دقیقه
خلاصه داستان: مریم دختری ۹ ساله که مادرش به قهر رفته و او را نزد مادربزرگ برده است. پدر خشمگین

مریم را از مادربزرگ تحویل می‌گیرد اما در طول مسیر اتفاقی برای مریم می‌افتد...
ایجاد تفکر فیلمی: این فیلم تحکیم خانواده مسایل را ساده می‌کند و نقش گاهی متفاوت پدر و مادر را در روند رشد کودک مورد توجه قرار می‌دهد.

تدریس

در دنیای رسانه

گزارشی از نشست آموزشی با حضور پروفسور میلینکوویچ، داور
چهل و نهمین جشنواره فیلم رشد از صربستان

علی افشار

تصویری از خود دارید؟

میلینکوویچ نشست «تدریس دنیای رسانه» را این چنین آغاز کرد: «برای من جای افتخار است که توانسته‌ام در تهران حاضر شوم. من واقعاً تشنه حضور در کشور باشکوه ایران بودم و افتخار می‌کنم که ایران پس از انقلاب به جایگاه قابل تأملی رسیده است. این کشور برخلاف فشارهایی که از هر سو بر اقتصاد دنیا حاکم است، بحران‌ها را از سر گذرانده و مطمئن هستیم که می‌تواند سایر بحران‌ها را نیز سپری کند.»

او پس از خوشامدگویی به مهمانان بحث اصلی خود را با نگاه به رسانه‌ای شدن دنیا آغاز کرد و با اشاره به وجود تلفن همراه، شبکه‌های متعدد تلویزیونی و عکس در دنیای اطراف کودکان و نوجوانان، ضروری دانست که افراد خود را با این شرایط منطبق کنند تا بتوانند مهارت‌های آموزشی را به گونه‌ای بیاموزند که امکان انتقال آن‌ها را داشته باشند و لازمۀ این کار را شناخت از خود دانست و گفت: «ما نمی‌دانیم که مردم ما را چطور می‌بینند و هر کس درباره ما چه نظری دارد اما آیا زمانی که آینه را نگاه می‌کنیم، خود را می‌بینیم؟ مسلماً خیر؛ چون تصویر در آینه معکوس می‌شود. حال سؤال اصلی من این است: آیا ما تصویری از خود داریم یا خیر. جواب این سؤال را در انتهای نشست خواهیم داد.»

اولین گام: آموختن زبان فناوری

میلینکوویچ بحث خود را این چنین ادامه داد: «بحث ما تدریس در فضایی است که پیش از این درباره آن سخن گفته‌ایم و می‌دانیم که در آن با تنش، تضاد، تفاوت و تناقض روبرو

هستیم. از منظر دیگر، می‌دانیم که تدریس خوب از معلم‌های خوب آغاز می‌شود؛ معلمی که به‌روز است، به دنبال راهکار جدید می‌گردد و می‌داند که تدریس به تمرین و کار گروهی نیز نیازمند است. حال لازم است دو خصیصه برای این آموزگار تعریف کنیم؛ اول اینکه این آموزگار باید با فناوری‌های جدید همسو شود و دیگر اینکه نقش رهبری را بپذیرد. میلینکوویچ گفت: «همۀ ما در خانه کامپیوتر داریم و امروز به شکلی مدرن با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنیم و حتی قرار ملاقات‌های خود را اینترنتی می‌گذاریم. در اصل، ما در دنیایی زندگی می‌کنیم که همه، «شهروند الکترونیکی» محسوب می‌شوند. در این لحظه، شما نمی‌توانید از من بخواهید که اعلام کنم این رویه اشتباه است. در واقع، بایستی این فناوری را کنترل کرد و آن را به خدمت خود درآورد. ما در دنیایی هستیم که فرزندانمان دوستان اینترنتی دارند و همگی به دلیل ارتباط‌های مجازی چندچهره شده‌اند. اگرچه امیدواریم این شرایط تغییر کند، هم‌اکنون لازمۀ نزدیکی به فرزندانمان یاد گرفتن زبان تمام ابزارهایی است که مورد استفاده آنان قرار می‌گیرد.»

دومین گام: رهبری

سخنران نشست تدریس در دنیای رسانه، در بخش دیگری از سخنان خود به تعریف تفاوت‌های مدیر و رهبر پرداخت و رهبر بودن را خصیصۀ دیگر معلمان برشمرد. او در ابتدای این بخش اعلام کرد که ۷۳۲ تعریف از رهبر وجود دارد اما در واقع، رهبر به کسی گفته می‌شود که دیگران به او اعتماد دارند. میلینکوویچ اشاره کرد که با این تعریف، هر پدری رهبر است اما

معلم و مدیر ما نیز رهبرند و این رهبرها باید در درون خود به سؤالاتی پاسخ گویند؛ اینکه وظایف آن‌ها چیست و باید چه کارهایی انجام دهند.»

میلینکوویچ با توجه به این تعریف که هر کسی که چیزی می‌آموزد، دانش‌آموز است، رهبر بودن در این شرایط را سخت دانست. او افزود: «وقتی در برابر چنین دانش‌آموزانی قرار می‌گیریم:

۱. باید تفاوت‌های آن‌ها را بپذیریم؛
۲. چیزی را بیان کنیم که برای همه قابل درک و فهم باشد؛

۳. فراموش نکنیم که اگر پیروی نباشد، رهبری هم وجود نخواهد داشت؛

۴. در حقیقت، رهبر بخشی از یک گروه است و کسانی که از او اطاعت می‌کنند،

پیروان

او هستند، نه بنده و برده او.»

ارتباط کلامی یا غیر کلامی

سخنران نشست تدریس در دنیای رسانه، در انتهای این بخش از سخنان خود به سؤالاتی که در ابتدای بحث مطرح کرده بود، و از جمله به

این سؤال بازگشت که آیا شما خود را می‌شناسید یا نه. او

پاسخ دادن به این سؤال

را مستلزم آموختن

مهارت‌های ارتباطی

دانست. میلینکوویچ ادامه

داد: «برای پاسخ دادن

به این سؤال و آموختن

مهارت‌های ارتباط، لازم

است با عناصر ارتباط

یعنی ارتباط کلامی

و غیرکلامی آشنا شویم.

میلینکوویچ سخنوری و صورت را

عناصر ارتباط کلامی معرفی کرد.

همچنین گفت که سخن اهمیت

دارد؛ چرا که اولین راه انتقال افکار

است و کسانی را سخنور معرفی

کرد که عناصر تشکیل‌دهنده

زبان را بشناسند. میلینکوویچ

سخنوری را ۷ تا ۱۰ درصد

کل ارتباط و صدا را ۲۰ درصد

آن دانست. او با ذکر مثالی به

مخاطبان توضیح داد که چطور می‌توانند حضار را در کلاس درس با خود درگیر کنند. همچنین، لحن صحبت و صدا را زمینه‌ای برای درگیر کردن افراد دانست و سپس جمع را به شرکت در کار گروهی تشویق کرد. میلینکوویچ ضمن ضبط

کردن صدای شش نفر از حضار نشست و

پخش کردن آن اشاره کرد که بسیاری از افراد

از صدای خودشان راضی نیستند و در واقع،

می‌دانند که صدایشان بروز دهنده شخصیت

آن‌هاست. بنابراین، ضروری است افراد بیاموزند

که دیگران را چطور تحت تأثیر قرار دهند. پس

لازم است اول با صدای خویش آشنا شوند تا در

واقع، خود را بشناسند.

میلینکوویچ سه تمرین را در این راه مؤثر دانست و

توصیه کرد:

۱. به صدای خود گوش دهید؛

۲. با اطرافیات درباره صدای خود صحبت کنید؛

۳. سعی کنید بازیگر شوید؛ چون ارائه دادن نیز

نوعی بازیگری است.»

او تأکید کرد که آموزگار باید مهارت‌هایی را

بیاموزد تا قادر شود با صدای خود به

اقتناع مخاطب بپردازد.

میلینکوویچ پس از پایان بحث

ارتباط‌های کلامی، به تمرکز

روی ارتباطات غیرکلامی

پرداخت و ۷۰ درصد مهارت

ارتباطی را ارتباط غیرکلامی

دانست. او با تأکید بر نحوه

نشستن، میمیک صورت و

حتی نحوه دست دادن، از حضار

پرسید: «حالا بگویید چقدر زبان

بدن خود و قابلیت‌های آن را

می‌شناسید و در ارتباط‌گیری از آن

استفاده می‌کنید؟ تا چه حد از این

فرایند که ۲۴ ساعته در شما جریان

دارد، بهره می‌برید؟ آیا می‌دانید که

به وسیله آن تاکنون چه پیام‌هایی

را فرستاده‌اید؟ او با تکیه بر این

سؤالات و تمام مباحث مطرح

شده، تأکید کرد: «پس آنچه که

ما از آن با عنوان بی‌ارتباطی با

نسل جدید» سخن می‌گوییم،

در واقع عدم شناخت ما به‌عنوان

آموزگار، از خود و محیط، و

نیازهای دنیای پیرامون ماست.

دوره معلمان جدید، باید سواد رسانه‌ای بدانند

شیوه کاربرد فیلم آموزشی در الگوهای تدریس

محمد تقی زائری

هنگام استفاده از این الگو، تفکر منطقی را به عمد کنار می‌گذاریم و به دنیایی خیال‌انگیز و غیرمنطقی وارد می‌شویم. این الگو بر ایجاد فرصت تفسیر و تأویل شخصی تأکید دارد. در آن بعد عاطفی با استفاده از شبیه‌سازی و انواع قیاس به جریانی عقلانی تبدیل می‌شود.

مراحل الگوی تدریس بدیعه‌پردازی

۱. تعریف اولیه
۲. قیاس مستقیم
۳. قیاس شخص
۴. قیاس تضاد
۵. توصیف خلاق

تعریف اولیه:

موضوع اولیه را معلم و دانش‌آموز تعریف می‌کنند. در این بخش، می‌توان از فیلم‌های مستند، یا آموزشی استفاده کرد.

قیاس مستقیم:

این بخش مشارکت دانش‌آموزی نتیجه رضایت‌بخشی خواهد داشت. مهم این است که پس از تماشای آن، دانش‌آموز خود مراحل قیاس را طی کند.

۳. الگوی تدریس پژوهش‌آموزی^۲

روحیه پژوهشگرانه و جست‌وجوگرانه دانش‌آموزان موجب یادگیری و یافتن زوایای تازه‌ای از موضوع خواهد شد.

فیلم آموزشی را می‌توان بخشی از کلاس و طرح درس قرار داد و آن را به‌عنوان جزئی در کل الگوی تدریس در نظر گرفت و برای آن اهداف رفتاری مشخص را در طرح درس تبیین نمود.

۱. الگوی تدریس فیلم آموزشی

یک شیوه کاربرد فیلم آموزشی در الگوی تدریس، تهیه و تدوین فیلم است که در سه بخش است. به‌طوری که بخش اول در ابتدای کلاس وظیفه آزمون ورودی را برعهده داشته باشد و بخش دوم به تبیین مفهوم درسی بپردازد و بخش سوم به‌عنوان نتیجه و آزمون خروجی در انتهای کلاس پخش می‌شود. در این حالت، فرصت پرسشگری و تبیین اجزای فیلم به عنوان بخش‌های مختلف طرح درس معلم وجود دارد و فیلم بیشترین تأثیر خود را در تسهیل ارتباط و تعمیق فرایند یاددهی - یادگیری خواهد داشت.

۲. الگوی تدریس مقایسه‌ای (بدیعه‌پردازی)^۱

هدف این الگو افزایش تفکر خلاق و رشد خلاقیت در گروه و فرد است. از آنجا که فیلم آموزشی با تأکید بر انگیزش، نیروی نوآوری، ایجاد رفتار نامتعارف و غیرمعمول، گرایش به کارهای بی‌پایه، ابتکار و کنجکاوی باعث بروز و افزایش خلاقیت در فرد می‌شود، در این شیوه می‌توان به‌صورت ترکیبی از آن بهره جست.

با مجله‌های رشد آشنا شوید

مجله‌های دانش‌آموزی دبستانی

به صورت ماهنامه و ۹ شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شوند:

رشد کودک برای دانش‌آموزان پیش‌دبستانی و پایه اول دوره آموزش ابتدایی

رشد نوآموز برای دانش‌آموزان پایه‌های دوم و سوم دوره آموزش ابتدایی

رشد دانش‌آموز برای دانش‌آموزان پایه‌های چهارم، پنجم و ششم دوره آموزش ابتدایی

مجله‌های دانش‌آموزی متوسطه

به صورت ماهنامه و هشت شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شوند:

رشد نوجوان برای دانش‌آموزان دوره اول آموزش متوسطه

رشد پسران برای دانش‌آموزان دوره اول آموزش متوسطه

رشد جوان برای دانش‌آموزان دوره دوم آموزش متوسطه

مجله‌های عمومی بزرگسال

به صورت ماهنامه و هشت شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شوند:

• رشد آموزش ابتدایی • رشد فناوری آموزشی

• رشد مدرسه زندگی • رشد معلم • رشد آموزش خانواده

مجله‌های تخصصی بزرگسال

به صورت فصلنامه و سه شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شوند:

- رشد آموزش قرآن و معارف اسلامی • رشد آموزش پیش‌دبستانی • رشد آموزش تاریخ
- رشد آموزش تربیت بدنی • رشد آموزش جغرافیا • رشد آموزش ریاضی
- رشد آموزش زبان و ادب فارسی • رشد آموزش زبان‌های خارجی
- رشد آموزش زیست‌شناسی • رشد آموزش شیمی • رشد آموزش علوم اجتماعی
- رشد آموزش فنی و حرفه‌ای و کاردانش • رشد آموزش فیزیک
- رشد آموزش مشاور مدرسه • رشد آموزش هنر • رشد برهان متوسطه دوم
- رشد مدیریت مدرسه

مجله‌های عمومی و تخصصی رشد برای معلمان، دانشجویان معلمان، و کارشناسان وزارت آموزش و پرورش تهیه و منتشر می‌شوند.

• نشانی: تهران، خیابان ایرانشهر شمالی، ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش، پلاک ۲۶۶.

• تلفن و نمابر: ۰۲۱ - ۸۸۳۰۱۴۷۸

• وبگاه: www.roshdmag.ir

برای یادگیری شیوه‌های پژوهشی، فراگیرندگان باید مهارت‌ها و توانمندی‌هایی را در زمینه جست‌وجو و آماده‌سازی اطلاعات به‌دست آورند.

در این شیوه، معلم دانش‌آموزان را با مسئله خاصی مواجه می‌کند و با چند سؤال تفکر برانگیز آنان را تهییج می‌کند تا برای یافتن پاسخ به جمع‌آوری اطلاعات بپردازند.

مراحل الگوی تدریس پژوهش‌آموزی

۱. مشخص کردن مسئله
۲. بیان مسئله
۳. جمع‌آوری اطلاعات
۴. تجزیه و تحلیل اطلاعات
۵. ارائه گزارش

یک فیلم مرتبط با متن درس، می‌تواند ذهن دانش‌آموزان را درگیر موضوع کند.

تولید فیلم توسط دانش‌آموزان هم می‌تواند در بخش جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها صورت پذیرد که این شیوه به نوع موضوع انتخابی آنان هم ارتباط دارد. در نهایت، تصاویر ضبط شده به‌عنوان بخشی از محتوای پژوهشی پس از بررسی و ارائه یافته‌های پژوهشی ارائه می‌شوند، مثلاً دانش‌آموزی که پژوهش او درباره مراحل رشد لوبیاست، می‌تواند تمامی مراحل را تصویربرداری کند و در پایان، تصاویر مرتبط را همراه یافته‌های پژوهشی خود ارائه نماید.

۴. الگوی تدریس کاوشگری

کنجکاوی و کاوشگری به‌طور ذاتی در کودکان وجود دارد (هانت، ۱۹۸۲) اما ورود به جامعه و مدرسه این روحیه را تضعیف می‌کند و کودک را در مقابل سؤالات ذهنی‌اش منفعل می‌سازد. در این شیوه، با برهم زدن تعادل از طریق ایجاد یک موقعیت دشوار یا معماگونه پایه و اساس فعالیت‌های آموزشی شکل می‌گیرد. مهم‌ترین تفاوت این الگو با الگوی پژوهش‌آموزی مربوط به شروع آن است.

اجرای گام اول: این الگو از طریق ارائه یک موقعیت‌اسرارآمیز، ابهام‌دار، مهیج و غیرمعمول و به منظور برهم زدن تعادل ذهنی دانش‌آموز صورت می‌گیرد.

مراحل الگوی تدریس کاوشگری:

۱. برهم زدن تعادل
۲. پرسشگری
۳. فرضیه‌سازی
۴. آزمایشگری
۵. تحلیل و نتیجه‌گیری

در این شیوه فیلم می‌تواند در مرحله اول و چهارم مورد استفاده قرار گیرد؛ به این ترتیب که معلم با انتخاب یک فیلم آموزشی خاص، شرایط معمول یا حتی مطلوب ذهن دانش‌آموزان را مغشوش می‌کند و سپس پرسشگری دانش‌آموزان در این مورد آغاز می‌شود. معلم در این مرحله به جای پاسخ دادن، عطش جست‌وجو

۷۵ درصد یادگیری از طریق

حس بینایی رقم می خورد

سیزدهم رجب، زادروز ولادت امام متقیان، حضرت علی (ع) مبارک باد

ازلی مرد

بی تو زمین سرد، برای ابد
نعره برآورد برای ابد
پنجره گسترده برای ابد
زرد شود، زرد برای ابد
کیست هم‌آورد برای ابد؟
خصم تو نامرد برای ابد
آینه پرورد برای ابد
بهر دل‌م درد، برای ابد
این دل شبگرد برای ابد
شعله‌ورم کرد برای ابد

ای ازلی مرد برای ابد
نام قدیمت ز لب حادثه
پلک تو شد باز به روی دلم
هر گل سرخی که جدا از تورست
غیر دلت لشکر اندوه را
نام تو عیار ز روز ازل
چشم تو در حین تحیر شکفت
دست تو از روز ازل زد رقم
مست شد از باده‌ی روشنگرت
صبح ازل مهر تو در من گرفت

| زنده‌یاد سیدحسن حسینی |